

El Sector Turístic Balear 2008

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Turisme

CONFEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS
EMPRESARIALS DE BALEARS

www.inestur.es

www.illesbalears.es

© EL SECTOR TURÍSTIC BALEAR EL 2008

Direcció:

Vicenç Tur Tur. Director Departament d'Economia. CAEB

Equip de col·laboradors:

Jaume Vidal Lalaria. Director adj. Departament d'Economia. CAEB

Delia Mª Guzmán García. MBA

Marco Castro Hansen. MTA

ISBN:

Dipòsit Legal

0. SUMARI.....	8
1. INTRODUCCIÓ.....	10
1.1. Antecedents.....	10
1.2. Objectius.....	10
1.3. Metodologia	10
2. EL CONTEXT NACIONAL I INTERNACIONAL	11
2.1. El turisme a Espanya.....	11
2.1.1. Aspectes generals.....	11
2.1.2. Compte Satèl·lit del Turisme a Espanya	13
2.2. El turisme en el món.....	13
2.3. Mercats emissors	17
2.3.1. El mercat alemany.....	17
2.3.2. El mercat britànic.....	18
2.3.3. El mercat emissor espanyol	18
2.4. El turisme emissor balear	20
3. TURISME I ACTIVITAT ECONÒMICA A BALEARS	22
3.1. Aspectes bàsics.....	22
3.2. L'economia balear al 2008.....	23
4. EL SECTOR TURÍSTIC BALEAR EL 2008	27
4.1. Consideracions generals	27
4.2. Moviment de passatgers per aeroports	28
4.2.1. Per procedència	29
4.2.2. Per illes.....	30
4.3. Entrades de turistes.....	33
4.3.1. Total entrades de turistes.....	33
4.3.2. Per via aèria	35
4.3.3. Per illes.....	37
4.3.4. Mallorca.....	37
4.3.5. Menorca	39
4.3.6. Pitiüses.....	40
4.3.7. Per via marítima	42
4.4. La despesa turística	45
4.4.1. Despesa per nacionalitats principals	51
4.4.1.1. El mercat britànic.....	51
4.4.1.2. El mercat alemany	52
4.4.1.3. El mercat francès.....	54
4.4.1.4. El mercat italià	55
4.4.1.5. El mercat nòrdic.....	57

4.4.2. La despesa a Balears.....	59
4.5. Perfil dels turistes que visiten Balears	61
4.6. L'oferta d'allotjament	65
4.6.1. A Balears.....	65
4.6.2. A Mallorca	68
4.6.3. A Menorca.....	70
4.6.4. A Eivissa.....	72
4.6.5. A Formentera	74
4.7. Activitats turístiques.....	75
4.7.1. Allotjament turístic	75
4.7.2. Restauració	82
4.7.3. Agències de viatges	88
4.7.4. Comerç.....	88
4.7.5. Sales de festa.....	90
4.7.6. Transport terrestre.....	90
4.7.7. Lloguer de vehicles	91
4.7.8. Transport aeri.....	92
4.7.9. Transport marítim	96
4.7.10. Ports esportius - Turisme nàutic.....	98
4.7.11. Camps de golf	100
4.7.12. Turisme rural i agroturisme	101
4.7.13. Turisme d' <i>spa</i> i <i>wellness</i>	102
4.7.14. Construcció i promoció.....	103
4.8. Preus i tipus de canvi	105
4.8.1. Preus.....	105
4.8.2. Tipus de canvi	108
4.9. Altres indicadors de conjuntura turística.....	109
4.10. Normativa legal més important.....	111
5. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS	113
6. BIBLIOGRAFIA	118
7. ENTITATS COL·LABORADORES.....	119
8. LLISTA DE TERMES I SIGLES UTILITZADES	120
9. ANNEX. TAULES ESTADÍSTIQUES	121

Llista de taules

Pàg.

Taula 1. Ingressos per turisme a Espanya	12
Taula 2. Arribades de turistes internacionals en el món per zones (milers)	14
Taula 3. Mitjana anual d'ocupació i atur a Balears per sectors	26
Taula 4. Moviment de passatgers per aeroports a Balears	28
Taula 5. Entrades totals de turistes a Balears per temporada.....	34
Taula 6. Entrades de turistes (milers) a Balears per nacionalitat i via d'arribada	34
Taula 7. Entrades de turistes (milers) a Mallorca segons nacionalitat	38
Taula 8. Arribades de turistes (milers) a Menorca segons nacionalitat	40
Taula 9. Arribades de turistes (milers) a Eivissa i Formentera segons nacionalitat ..	42
Taula 10. Arribades de turistes via marítima	43
Taula 11. Despesa total dels turistes no residents segons comunitat autònoma de destinació principal (milers d'euros)	46
Taula 12. Zones visitades pels turistes	62
Taula 13. Oferta de places legalitzades d'allotjament turístic a Balears.....	66
Taula 14. Places turístiques a Mallorca per tipus.....	69
Taula 15. Places turístiques a Menorca per tipus	71
Taula 16. Places turístiques a Eivissa per tipus	73
Taula 17. Places turístiques a Formentera per tipus	75
Taula 18. Empleats per compte aliè en el sector de l'allotjament a Balears.....	77
Taula 19. Autònoms registrats en el sector de l'allotjament a Balears	79
Taula 20. Assalariats en el sector de la restauració a Balears.....	83
Taula 21. Autònoms registrats en la restauració a Balears	84
Taula 22. Oferta de restauració a Balears.....	86
Taula 23. Assalariats en el sector comerç a Balears.....	88
Taula 24. Total empleats en el sector del transport terrestre a Balears	91
Taula 25. Nombre de passatgers que utilitzen companyies de baix cost.....	93
Taula 26. HUB a l'aeroport de Palma.....	94
Taula 27. Passatgers arribats per via marítima. Cabotatge	96
Taula 28. Transport de passatgers de badia o local. Entrades i sortides.....	97
Taula 29. Construcció turística a Balears.....	105
Taula 30. Índex de preus al consum harmonitzat.....	108

Llista de gràfics

Pàg.

Gràfic 1. Percentatge d'arribades de turistes internacionals al 2008 per zones.....	15
Gràfic 2. Les deu primeres destinacions turístiques del món	15
Gràfic 3. Les deu primeres destinacions turístiques del món per volum d'ingressos	16
Gràfic 4. Viatges turístics dels espanyols segons destinació	19
Gràfic 5. Tipus d'allotjament utilitzat pels residents a Balears.....	20
Gràfic 6. Motiu del viatge dels residents a Balears	21

Gràfic 7. Tipus de viatges dels residents a Balears	21
Gràfic 8. Turisme i activitat econòmica a Balears	23
Gràfic 9. Evolució mitjana anual del mercat de treball a Balears	25
Gràfic 10. Evolució històrica del trànsit aeri de passatgers a Balears	28
Gràfic 11. Trànsit mensual de passatgers als aeroports de Balears	29
Gràfic 12. Trànsit de passatgers a l'aeroport de Palma	30
Gràfic 13. Trànsit de passatgers a l'aeroport de Menorca.....	31
Gràfic 14. Trànsit de passatgers a l'aeroport d'Eivissa	32
Gràfic 16. Procedència dels turistes arribats a Balears per via aèria	36
Gràfic 17. Arribades de turistes a Mallorca per via aèria.....	38
Gràfic 18. Arribades de turistes a Menorca per via aèria	39
Gràfic 19. Arribades de turistes a Eivissa i Formentera per via aèria.....	41
Gràfic 20. Arribades de creueristes a Balears (base desembarcats + trànsit)	44
Gràfic 21. Distribució de la despesa total dels turistes no residents segons mes de visita	47
Gràfic 22. Distribució de la despesa mitja dels turistes no residents segons mes de visita (euros/turista)	47
Gràfic 23. Despesa total a nivell nacional segons el país de procedència	49
Gràfic 24. Distribució de la despesa a nivell nacional per mercats	50
Gràfic 25. Despesa total dels turistes britànics segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007).	51
Gràfic 26. Distribució de la despesa total dels turistes britànics per conceptes	51
Gràfic 27. Despesa total dels turistes alemanys segons la comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)	52
Gràfic 28. Distribució de la despesa total dels turistes alemanys per conceptes	53
Gràfic 29. Despesa total dels turistes francesos segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)	54
Gràfic 30. Distribució de la despesa total dels turistes francesos per conceptes	55
Gràfic 31. Despesa total dels turistes italians segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)	55
Gràfic 32. Distribució de la despesa total dels turistes italians per conceptes	56
Gràfic 33. Despesa total dels turistes nòrdics segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)	57
Gràfic 34. Distribució de la despesa total dels turistes nòrdics per conceptes	57
Gràfic 35. Despesa mitjana per persona i nombre de turistes no residents segons la destinació principal	58
Gràfic 36. Estacionalitat de la despesa a Balears	59
Gràfic 37. Despesa total dels turistes a Balears segons país de residència (variació 2008-2007)	60
Gràfic 38. Distribució de la despesa total dels turistes a Balears per conceptes	60
Gràfic 39. Edat dels turistes de Balears (%).....	61
Gràfic 40. Percentatge de turistes allotjats a diferents establiments	63
Gràfic 41. Organització del viatge de turistes a Balears.....	63
Gràfic 42. Motivació del turista per viatjar	64

Gràfic 43. Estada mitjana dels turistes (nombre de dies)	65
Gràfic 44. Oferta de places turístiques a Balears per tipus	67
Gràfic 45. Capacitat d'allotjament hotel·ler de Balears per categories	67
Gràfic 46. Distribució de la capacitat hotel·lera de Mallorca per categories	70
Gràfic 47. Distribució de les places d'apartaments a Menorca.....	72
Gràfic 48. Distribució de la capacitat hotel·lera d'Eivissa	74
Gràfic 49. Oferta d'allotjament turístic a Balears	76
Gràfic 50. Ocupació en el sector hotel·ler de Balears	77
Gràfic 51. Evolució mensual de l'ocupació en el sector hotel·ler a Balears	78
Gràfic 52. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Mallorca (%)	80
Gràfic 53. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Menorca (%)	80
Gràfic 54. Nivell d'ocupació dels establiments turístics d'Eivissa (%)	81
Gràfic 55. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Formentera (%)	81
Gràfic 56. Evolució de l'ocupació en el sector de la restauració a Balears	83
Gràfic 57. Evolució de l'ocupació en el sector de la restauració a Balears	84
Gràfic 58. Evolució de l'ocupació total en el sector de la restauració a Balears.....	85
Gràfic 59. Evolució de l'oferta de restauració a Balears. Nombre d'establiments	87
Gràfic 60. Evolució de l'ocupació en el sector del comerç a Balears	89
Gràfic 61. Evolució de l'ocupació en el transport aeri a Balears	92
Gràfic 62. Passatgers transportats per les companyies aèries	95
Gràfic 63. Evolució dels projectes visats en milions d'euros	103
Gràfic 64. Evolució de l'índex de preus de turisme i hotel·leria.....	106
Gràfic 65. Índex de preus turístics de Balears.....	107
Gràfic 66. Tipus de canvi de l'euro davant les divises principals.....	109

0. SUMARI

L'any 2008 ha estat un exercici marcat per la ruptura del creixement continuat en el nombre d'arribades internacionals experimentat a Espanya. El nombre de turistes rebuts al 2008, 57,3 milions (-2,3%), ha generat una recaptació de 41.901,00 milions d'euros (-0,6%). Quant al nombre total de turistes, Espanya es col·loca com a la tercera destinació turística després de França i els Estats Units, a causa de l'increment de turistes procedents dels països nòrdics, Irlanda i els EUA que han compensat la disminució lleu de l'arribada d'alemanys i britànics.

A nivell **mundial**, les arribades de turistes internacionals van augmentar un **1,9%**, d'aquesta manera es va assolir la nova marca de 921,8 milions d'arribades. **Espanya**, per altra banda, va evolucionar de manera negativa i va registrar un descens d'un **2,3%** en el nombre de **turistes** rebuts. L'evolució del sector turístic balear al 2008 va resultar negativa (-1,3%) tot i l'increment de l'1,2% en el nombre d'arribades de turistes internacionals per via aèria.

Quant a **Balears**, les dades principals relatives a l'any **2008**, que es detallen a continuació, indiquen que la recuperació de l'activitat turística iniciada al 2004 va assolir el registre màxim al 2007.

- **Les arribades totals de turistes durant el 2008 van disminuir un 1,1% respecte a l'any anterior i la xifra total es va situar en 13,1 milions de turistes.** Respecte a la distribució, per via aèria els turistes **estrangers** van assolir un total de **9,9 milions, (+1,2%)**, mentre que els **espanyols** foren **2,7 milions, (-8,5%)**. A més, observem que augmenta la concentració per nacionalitats, de manera que **els turistes britànics i alemanys** van representar al 2008 un **59,1%** del total dels turistes rebuts a les Illes per via aèria (+1,0%).
- **L'estada mitjana** del turista a Balears va registrar una disminució del 2,0% respecte a l'any anterior i van passar dels 10,1 dies al 2007 als **9,9 dies al 2008**. Tot això repercuteix en la **disminució** del 2,7% en el **nombre total d'estades** a Balears.
- La **despesa mitjana per turista i dia** va assolir al 2007 els **70,94 euros** (-18,4%). D'aquesta despesa total, 30,28 euros es van quedar a les Illes; 18,33 euros en el país d'origen, i 22,33 euros es varen destinar al paquet turístic.
- Durant el 2008, **el moviment en els aeroports de Balears va disminuir en 637.371 passatgers (-2,1%) i van assolir un total de 30,1 milions de passatgers que entraren i sortiren.** S'observa, respecte a l'any anterior, una **disminució generalitzada tant del trànsit internacional (-1,7%) com del nacional (-2,9%)**.
- Per via marítima, el flux turístic també es va ressentir respecte al 2007 amb una disminució de 9.519 turistes (-1,8%).

- L'oferta d'**allotjament turístic legalitzada** es va estancar respecte al 2007 **(-0,5%)**, el que suposa un total de **423.054 places oferides** per al total de les Illes. A més, des de CAEB s'estima que, en els mesos de major activitat, s'arribaren a utilitzar fins a un total de més de **120.000 places no controlades** per l'Administració, amb la qual cosa **la capacitat total d'allotjament** assoliria puntes de més de **540.000 llits** en el conjunt de Balears.
- L'**oferta d'establiments de restauració a l'any 2008** va arribar a un nombre total d'**11.131 (+1,7%)**. Aquesta xifra correspon a un total de **4.362 places** de restaurants, **2.304** de cafeteries i **4.465 places** de bars.
- Els **preus turístics**, segons les dades de l'IPC elaborades per l'INE, varen registrar un **increment del 4,4%** durant el 2008 per al conjunt de Balears i del **4,7%** per al conjunt d'Espanya.
- Al 2008 va canviar la tendència i es va reduir el nombre total de turistes rebuts a les Illes (-1,1%) i vàrem passar dels 13,3 milions al 2007 als 13,1 milions al 2008. El resum de l'evolució per illes es detalla a continuació:

A **Mallorca** es va **estancar** l'afluència de turistes **(-0,4%)** a conseqüència del descens en el còmput global del nombre de turistes per via aèria (-0,9%), d'una banda, però va ser compensat per l'increment del flux de turistes per via marítima (+29,3%). Pel que fa al turisme estranger per via aèria cal destacar l'augment de Bèlgica (+97,2%), Irlanda (+39,0%) i Luxemburg (+34,7%), tot i que aquestes nacionalitats segueixen tenint un pes relativament baix en el total de turistes. El mercat britànic, segon en importància a Mallorca, disminueix al 2008 un 1,1%, mentre el mercat alemany manté el primer lloc com a mercat emissor i augmenta un 5,3%.

A **Eivissa i Formentera** el nombre de turistes va registrar un **descens del 4,3%**, a causa de la baixada en els registres, tant per via aèria (-1,0%) com marítima (-27,8%). Nacionalitats com la finlandesa (+294,9%) o la portuguesa (+183,5%) són les que varen presentar pujades més importants. El turisme britànic, que suposa el principal mercat emissor en aquestes illes, va descendir en 24,6 mil turistes (-3,8%). El turisme alemany, segon en importància, disminueix un 5,5% al 2008.

A **Menorca** el còmput global de **turistes també disminueix (-1,3%)** a conseqüència del descens de turistes estrangers per via aèria (-8,0%). Els majors descensos es produeixen en el turisme noruec (-68,8%) i finlandès (-62,9%). El mercat anglès, considerat com el principal, descendeix en 45,8 mil turistes (-9,5%), igual que el mercat alemany, segon en importància, amb un descens del 31,0%.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Antecedents

Des de 1989, CAEB realitza un informe anual sobre l'evolució del sector turístic de Balears. Com veurem en aquest treball, la indústria turística i el que implica és tan important per a les Illes que l'interès específic per aquest sector queda plenament justificat. Aquesta sensibilitat pels temes importants per al sistema econòmic empresarial de les Illes duu a presentar l'informe corresponent a l'any 2008.

1.2. Objectius

L'objectiu bàsic del treball que es presenta és oferir una visió global de l'evolució de l'activitat turística a les Illes durant l'any 2008. A través d'una breu anàlisi de la situació dels subsectors principals que componen el sector turístic, s'intenta oferir també un repàs ràpid dels trets principals de cadascun i mantenir sempre una perspectiva global. En darrera instància, a través d'aquest informe s'intenta contribuir a una major comprensió de la realitat econòmica i empresarial de les Balears. Es pretén, així mateix, que la informació que es presenta pugui servir d'ajuda en el procés complex de presa de decisions, tant per part dels gestors privats com dels públics, a l'hora de dissenyar plans d'acció i estratègies de futur.

1.3. Metodologia

Per a l'elaboració d'aquest estudi s'ha realitzat una labor considerable de recopilació i investigació. S'ha realitzat un seguiment continuat de l'evolució de les dades estadístiques més importants, així com de tot tipus d'informes i estudis sobre turisme, publicats tant en l'àmbit balear com nacional i internacional. A més, s'han realitzat entrevistes personals i diversos contactes periòdics amb representants de tots els subsectors turístics representats en les diverses associacions de CAEB.

2. EL CONTEXT NACIONAL I INTERNACIONAL

2.1. El turisme a Espanya

2.1.1. Aspectes generals

A l'any 2008, no aliè a la crisi internacional, Espanya ha reduït el nombre d'arribades de turistes. Espanya va rebre 57,3 milions de turistes, el que es tradueix en un 2,3% menys que en l'exercici anterior. D'aquesta manera, els ingressos nominals per turisme i viatges també es van veure afectats amb un descens del 0,6% segons el Banc d'Espanya i l'INE.

Segons les dades de Frontur, més del 60,0% dels turistes internacionals van procedir dels tres mercats emissors principals: Regne Unit, Alemanya i França. En relació amb la distribució entre les destinacions turístiques principals hi ha poca variació pel que fa al 2007. D'aquesta forma, només Balears, la Comunitat Valenciana i la Comunitat de Madrid han registrat xifres de variació positives. Balears, per la seva banda, segueix en segon lloc i concentra un total de 9,9 milions de turistes internacionals per via aèria (+1,2%) i 66,4 mil turistes per via marítima (-27,9%).

Dades principals del turisme a Espanya

Entrades de turistes.- El nombre de **visitants** va ascendir a **97,8 milions**, el que implica un descens de l'1,1%. Dins aquest grup, el nombre de turistes estrangers que varen visitar Espanya durant l'any 2008 va ser de 57,3 milions (-2,3%). Amb aquestes xifres, Espanya es manté com a la tercera destinació turística mundial, per darrere de França i dels Estats Units.

Respecte a les comunitats espanyoles receptores, segueix destacant **Catalunya** amb 14,3 milions de turistes (-5,8%). El segon lloc és per a **Balears** amb 9,9 milions (+1,0%). Les **Canàries** van sofrir un descens de l'1,0% però, amb 9,4 milions de turistes, manté el tercer lloc.

La Comunitat de Madrid, per la seva banda, va ser la comunitat en la qual va augmentar més el nombre de visitants i va arribar als 4,6 milions de turistes (+4,9%). (Font: Frontur)

Despesa turística.- Segons l'Enquesta de Despesa Turística (EGATUR), a nivell estatal, la despesa total realitzada pels **turistes estrangers** va arribar als **51.897,20 milions d'euros** (+0,8%). També es va registrar un avanç en la despesa mitjana per persona, que es va situar en 907,30 euros (+3,7%), mentre la despesa mitjana diària va romandre estable en 95,50 euros. L'estada mitjana, per la seva banda, es va situar en 9,5 nits (+2,9%).

Per comunitats, Canàries és la comunitat que rep un percentatge major de la despesa total, 20,2% (-0,1%). Catalunya va ocupar la segona posició amb 19,5% (-2,0%) i Balears es va situar com a la tercera comunitat receptora de despesa turística ja que representa el 18,4% de la despesa total (+3,5%).

Ingressos per turisme.- En euros corrents, els **ingressos** per turisme a l'any 2008 varen descendir un 0,6% sobre l'any anterior i van arribar a la xifra de **41.901,00 milions** d'euros enfront dels 42.170,50 milions de 2007.

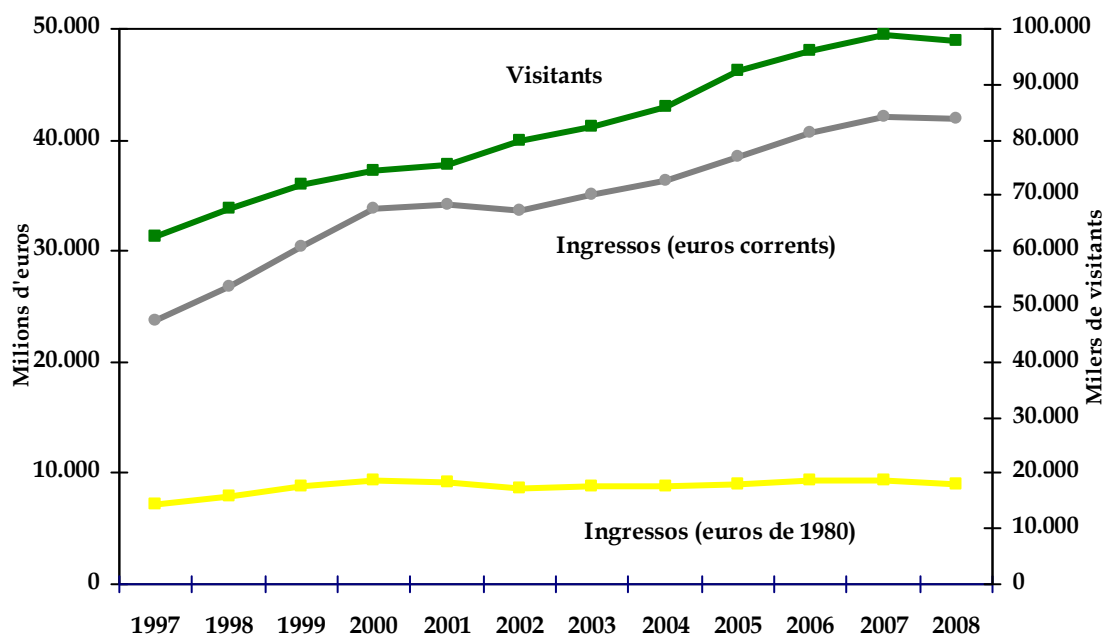
Segons dades del Banc d'Espanya, els **pagaments** totals per turisme al 2008 van arribar als 14.103,10 milions d'euros, el que significa una diferència de 257,3 milions pel que fa al 2007.

Taula 1. Ingressos per turisme a Espanya

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Milions d'euros (Corrents)	33.750	34.222	33.557	35.047	36.376	38.558	40.710	42.171	41.901
(%) Variació	11,0%	1,4%	-1,9%	4,4%	3,8%	6,0%	5,6%	3,6%	-0,6%
1 euro 1980 =	0,277	0,270	0,259	0,252	0,244	0,235	0,229	0,223	0,217
Milions d'euros (Constants)	9.363	9.238	8.696	8.846	8.887	9.072	9.320	9.393	9.081
(%) Variació	6,5%	-1,3%	-5,9%	1,7%	0,5%	2,1%	2,7%	0,8%	-3,3%
Milions de dòlars (Corrents)	31.500	30.663	31.745	39.638	45.252	47.966	51.118	57.774	61.628
(%) Variació	-2,8%	-2,7%	3,5%	24,9%	14,2%	6,0%	6,6%	13,0%	6,7%

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia

Gràfic 1. Evolució del volum d'ingressos i de visitants a Espanya

2.1.2. Compte Satèl·lit del Turisme a Espanya

A pesar de la gran importància que té el turisme en l'economia del nostre país, fins fa relativament poc no existien instruments precisos que ens ajudessin a quantificar-ne la magnitud real. Això es deu al fet que el turisme engloba múltiples activitats, per la qual cosa influeix en la producció de béns o serveis que no tenen a veure directament amb l'activitat turística. Per aquest motiu, l'Institut Nacional d'Estadística (INE), juntament amb el Banc d'Espanya i l'Institut d'Estudis Turístics (IET), han elaborat l'anomenat **Compte Satèl·lit del Turisme a Espanya (CSTE)**, la fi del qual és recollir totes les variables que es vegin afectades per l'activitat turística.

Els efectes indirectes o “multiplicadors” derivats de l'activitat de les empreses turístiques són gairebé tan importants com els directes, tant en producció com en generació d'ocupació, per la qual cosa és fonamental que existeixi alguna eina capaç de quantificar aquest efecte multiplicador del sector turístic. Es pot definir el **CSTE** com *“un conjunt de comptes i taules, basat en els principis metodològics de la comptabilitat nacional, que presenta els diferents paràmetres econòmics del turisme de manera interrelacionada”* (IET).

D'acord amb la nova base d'estimacions del CSTE sobre el 2000, el turisme va suposar un 11,0% del PIB de l'economia espanyola a l'any 2004, percentatge similar al del període precedent. Podem afirmar que fins al 2007 es constata una tendència de consolidació de l'activitat turística, que ja havia començat a recuperar-se a partir del 2003. Aquesta tendència sofreix un descens lleuger al 2008 i el pes del turisme s'estableix en relació amb el PIB al voltant del 10,5%.

2.1.3.

2.1.4. 2.2. El turisme en el món

El turisme constitueix la major indústria singular del món, amb un volum d'exportacions a escala mundial que supera qualsevol altre sector (en què s'inclou petroli, vehicles automòbils o equipament electrònic).

Els resultats de l'any, segons la OMT, confirmen el creixement sostingut dels darrers anys i la resistència del sector enfront dels factors externs. Aquest desenvolupament es va veure recolzat per una economia mundial forta, que va experimentar el període més llarg de creixement sostingut des de fa més de dos decennis.

Les arribades de turistes internacionals van créixer un 1,9% al 2008 i arribaren als 921,8 milions de turistes. L'èxit es va basar, majoritàriament, en l'auge dels mercats nous, tot i que els mercats madurs segueixen sent les destinacions mundials principals.

Dels 17,6 milions d'arribades addicionals en tot el món respecte al 2007, Europa va rebre 0,6 milions i Àsia i el Pacífic 2,2 milions. El continent americà va créixer 4,3 milions, Àfrica 1,9 milions i l'Orient Mitjà 8,6 milions.

Europa segueix sent la primera regió de destinació mundial amb una quota del 52,9% de totes les arribades turístiques internacionals. Al 2008, Europa va sumar 487,9 milions d'arribades (+0,1%). Els increments majors dins Europa són els següents: Turquia (+12,3%), Bulgària (+12,2%) i Àustria (+5,6%), mentre que els descensos majors corresponen a Polònia (-13,5%) i Països Baixos (-8,2%). A Espanya ha disminuït un 2,3% el nombre total d'arribades de turistes internacionals.

Àsia i el Pacífic impulsen també el turisme internacional amb 184,1 milions de visitants, la qual cosa els col·loca en segona posició (+1,2%), de manera que deixen enrere un període de creixement sostingut per sobre del 7,0% anual des del 2000.

Amèrica va moderar el seu dinamisme i va situar l'índex de creixement en un 3,0%, després del 4,3% registrat al 2007. Aquest augment es deu a la recuperació del mercat receptor dels Estats Units (+10,0%) i als bons resultats de les destinacions com Amèrica Central i del Sud, que varen ser afavorides per la fortalesa de l'euro.

Àfrica sosté el creixement de 2007 (+4,2%) i registra un creixement anual mitjà del 6,1%. Àfrica del Nord (+8,0%) ha assolit resultats lleugerament superiors que l'Àfrica Subsahariana (+7,0%), principalment pel creixement del 14,0 % del Marroc.

L'**Orient Mitjà** va sumar 55,6 milions d'arribades de turistes internacionals i segueix representant una de les històries d'èxit del decenni fins ara. La regió s'està convertint en una destinació forta ja que augmenta el nombre de visitants amb més rapidesa que el total mundial (+18,3%), malgrat representa la segona zona amb menor afluència turística després d'Àfrica.

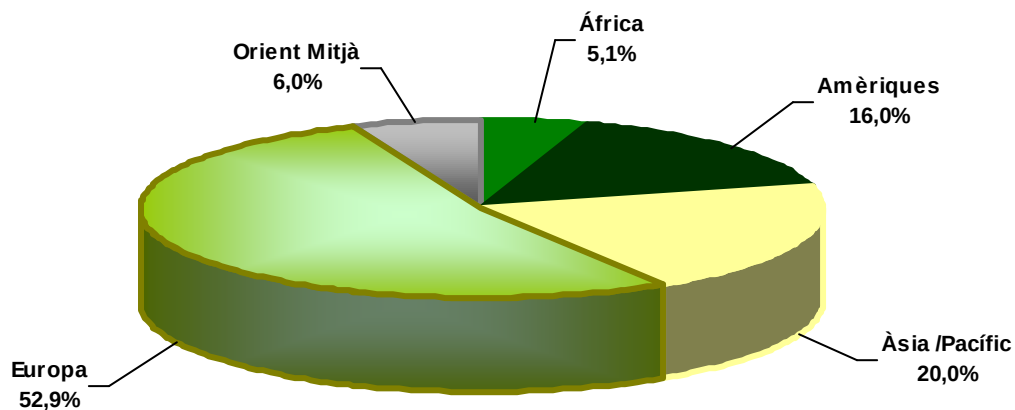
A la taula següent s'observa la distribució del nombre de turistes per zones:

Taula 2. Arribades de turistes internacionals en el món per zones (milers)

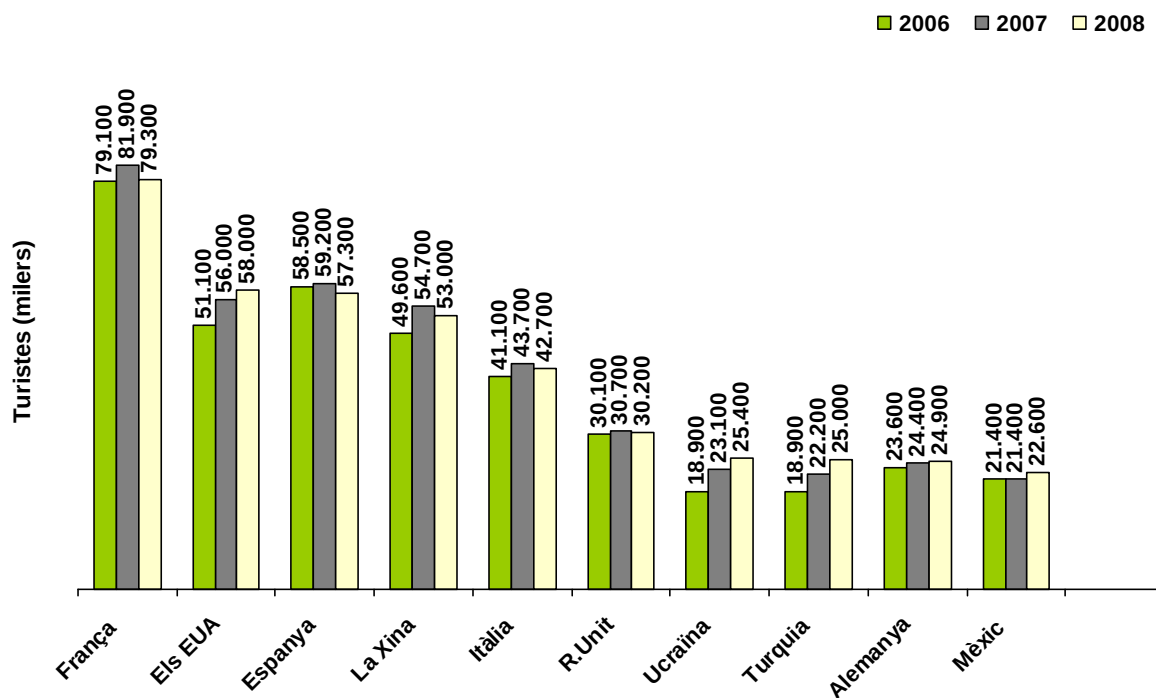
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	%/Total	Var %08/07
Àfrica	28.200	28.900	29.500	30.700	33.400	37.300	40.300	45.100	47.000	5,1%	4,2%
Amèrica	128.200	122.200	116.700	113.100	125.900	133.500	136.300	142.900	147.200	16,0%	3,0%
Àsia /Pacífic	111.400	116.600	126.100	114.200	145.400	155.400	167.100	181.900	184.100	20,0%	1,2%
Europa	396.200	395.800	407.400	408.600	424.500	441.000	458.000	487.300	487.900	52,9%	0,1%
Orient Mitjà	25.200	25.000	29.200	30.000	36.300	39.200	40.800	47.000	55.600	6,0%	18,3%
MÓN	689.200	688.500	708.900	696.600	765.500	806.400	842.500	904.200	921.800	100,0%	1,9%

Font: Organització Mundial del Turisme (OMT).

Gràfic 1. Percentatge d'arribades de turistes internacionals al 2008 per zones

Gràfic 2. Les deu primeres destinacions turístiques del món

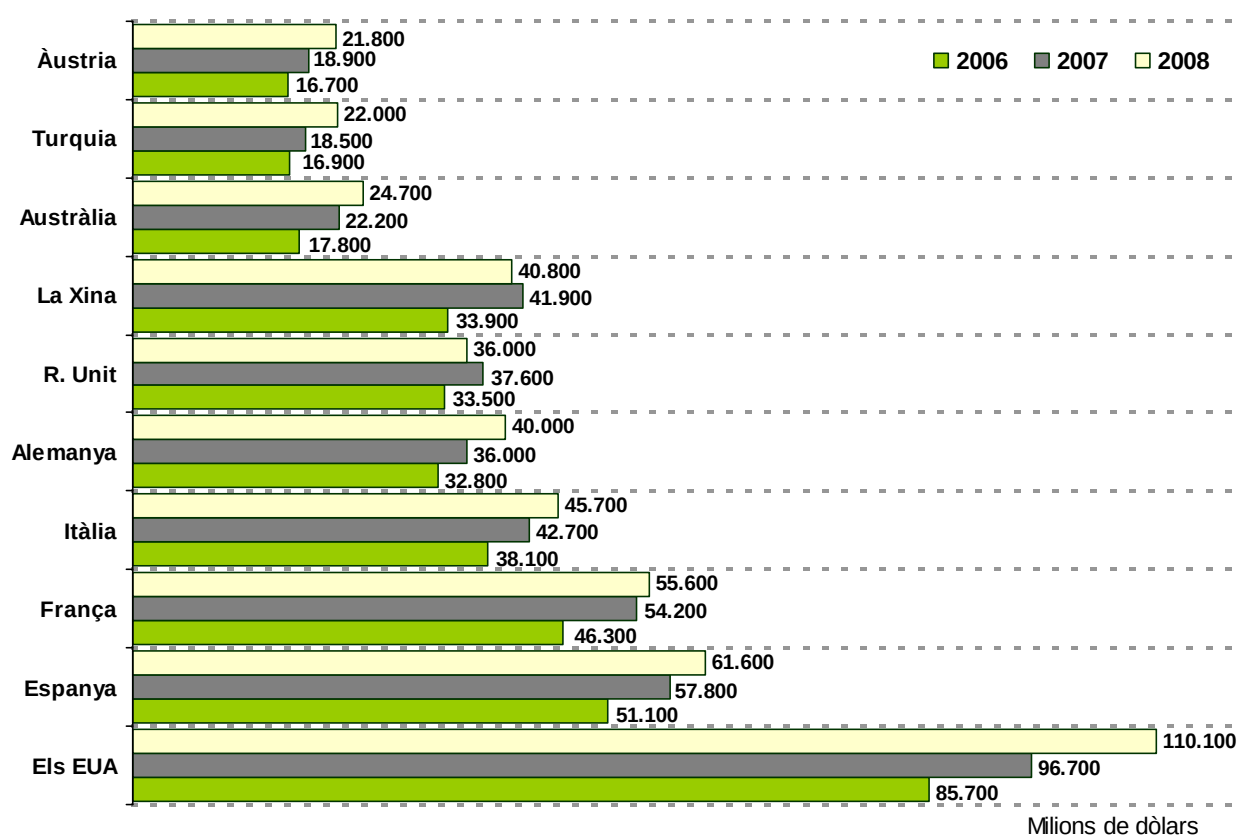

Font: Organització Mundial del Turisme.

Al 2008, les deu primeres destinacions turístiques del món es varen mantenir en posició similar respecte a l'any anterior. Els Estats Units han passat a la segona posició (58,0 milions) per l'evolució del dòlar enfront de l'euro i altres monedes i deixen Espanya en tercera posició (57,3 milions).

Al 2008, Espanya continua en el segon lloc en el rànquing mundial per volum d'ingressos (61,6 mil milions de dòlars), tan sols per darrere dels Estats Units amb 110,1 mil milions de dòlars.

Gràfic 3. Les deu primeres destinacions turístiques del món per volum d'ingressos

Font: Organització Mundial del Turisme.

2. 3. Mercats emissors

Històricament, els mercats emissors de turistes més importants per a les nostres Illes són el mercat britànic i l'alemany. Pot dir-se que la indústria turística balear té una gran dependència d'aquests mercats, ja que entre els dos concentren el 59,1% dels turistes rebuts. Per aquest motiu, resulta interessant estudiar-ne les característiques i el comportament. A continuació resumim breument els aspectes més importants que cal considerar utilitzant com a referència l'informe sobre *Moviments Turístics en Fronteres 2008* elaborat per **Frontur** (Institut d'Estudis Turístics).

2.1.5.

2.1.6. 2.3.1. El mercat alemany

Al 2008, el mercat alemany a Balears, després de diversos anys consecutius de creixements interanuals, va disminuir els registres per al 2007, mentre que per al 2008 torna a recuperar posicions (+3,8%).

Respecte al comportament d'aquest mercat a nivell **nacional** durant el 2008, les característiques més importants són les que es detallen a continuació (Frontur, 2009):

- Al 2008, a Espanya s'han rebut un total de 10,1 milions de turistes procedents d'Alemanya. Aquesta xifra suposa el 17,6% del total de turistes rebuts a Espanya, (-0,1%).
- L'estada mitjana dels turistes alemanys en allotjaments hotelers continua reduint-se un any més. El nombre mitjà de nits va ser de 8,1 (-2,2%).
- Quant a la forma d'organització del viatge, el 58,4% dels turistes alemanys que van arribar a Espanya ho va fer sense haver contractat un paquet turístic. En termes d'evolució, aquest col·lectiu va presentar un creixement del 4,6% que contrasta amb el descens del 6,1% dels turistes que sí van contractar un paquet turístic.
- El turista alemany, en la gran majoria (70,0%), prefereix l'allotjament hotelier (-3,5%), malgrat que l'allotjament no hotelier va augmentar en un 8,9%.
- Balears segueix sent la destinació preferida dels alemanys en el nostre país. Un total de 4,1 milions de turistes es van dirigir a aquest arxipèlag (+3,8%). Canàries va experimentar un descens del 4,0% i Catalunya, en tercera posició amb un pes del 13,6% del total de turistes alemanys, es va mantenir estable (+0,4%).

2.1.7. 2.3.2. El mercat britànic

El Regne Unit va ocupar un any més la primera posició com a emissor de turistes amb destinació a Espanya.

Les característiques més importants del turista britànic que va visitar el nostre país durant aquest any són les següents (Frontur, 2009):

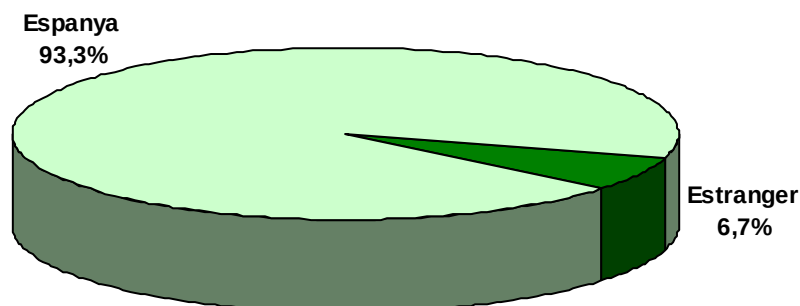
- Un total de 15,8 milions de turistes residents en aquest país varen triar Espanya com a destinació dels viatges al 2008, (-3,1%), la primera reculada en 11 anys.
- Els turistes britànics varen romandre una mitjana de 9,8 nits (+6,1%).
- El 69,0% dels turistes britànics es varen decantar per formes d'organització de viatges autònomes (-1,3%). El 32,0% restant va contractar prèviament un paquet turístic a l'hora de venir a Espanya (-7,1%).
- Pel que fa al tipus d'allotjament utilitzat, els hotels i similars van ser els més demandats (60,2%) amb 9,5 milions de turistes (-4,4%). L'allotjament no hotelier va disminuir un 1,2% respecte a l'any anterior.
- La despesa dels britànics amb destinació Espanya es va reduir un 0,8% al 2008, a causa del descens en la despesa mitjana diària, que va passar de 89,00 euros al 2007 a 85,80 euros al 2008 (-3,6%), tot i produir-se un increment en l'estada mitjana fins als 9,8 dies (6,1%).
- Les destinacions preferides pels turistes britànics varen ser novament els arxipèlags. Balears es va situar en primera posició i va rebre 3,4 milions de turistes (-2,8%). Canàries va mantenir el segon lloc, amb 3,3 milions de turistes (-4,4%). Andalusia amb 3,0 milions de turistes (-5,0%) es va situar en tercera posició.

2.1.8. 2.3.3. El mercat emissor espanyol

A l'hora d'estudiar el sector turístic espanyol és interessant també realitzar un repàs del seu comportament com a mercat emissor. (Familitur, 2009)

Els viatges dels residents a Espanya amb destinació a l'estranger van descendir a l'any 2008 un 0,4% i se situa en 11,2 milions de viatges. L'estada mitjana associada a aquests viatges va ser de 8,8 nits i el nombre total de pernoctacions realitzades pels residents espanyols a l'estranger va ascendir a 99,2 milions. En aquest any, el turisme emissor va suposar el 6,7% dels viatges dels residents a Espanya

Gràfic 4. Viatges turístics dels espanyols segons destinació

Font: Moviments turístics dels espanyols (Familitur) i l'IET.

Al 2008 Espanya va rebre un total de 157,6 milions de viatges de turisme interior (+6,8%), dels quals el 71,3% varen ser turistes residents. Les comunitats autònomes principals de destinació són Andalusia amb un 18,1% (+0,4%) i Catalunya amb un 14,5% (-3,2%), seguides de la Comunitat Valenciana amb un 11,0% (+0,7%).

Del total de viatges amb destinació a l'estranger, el 28,1% van ser realitzats pels residents a Catalunya; el 21,7% pels de Madrid; el 9,2% pels d'Andalusia, i el 7,0% pels de la Comunitat Valenciana.

Podem destacar les característiques més importants del comportament del turista espanyol que es desprenen de l'enquesta sobre els viatges realitzats pels espanyols durant el 2008, **Familitur**, realitzada per l'Institut d'Estudis Turístics (IET):

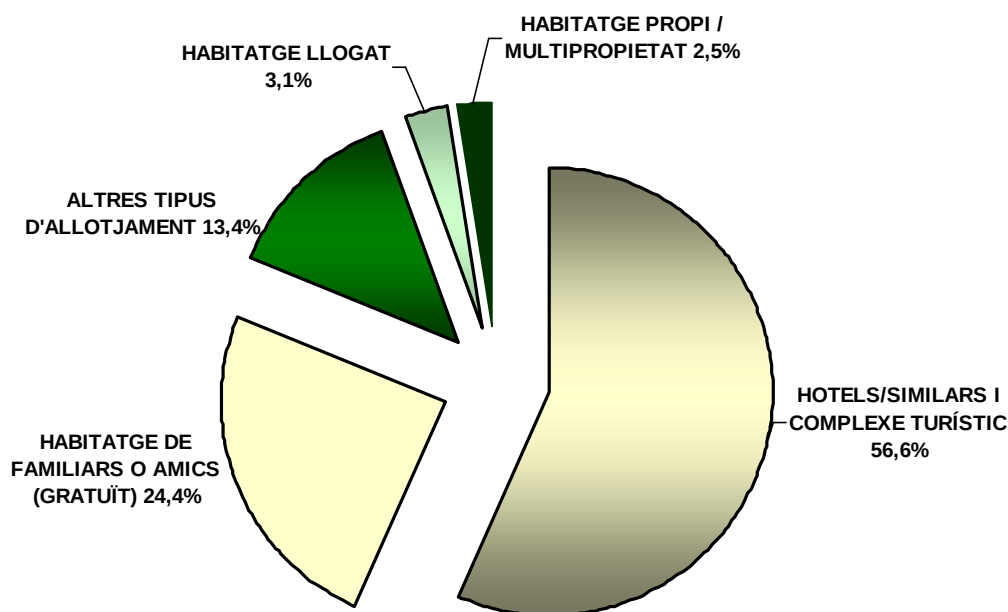
- L'**estacionalitat** pròpia del sector queda palesa en el tercer trimestre amb una concentració del 33,0% del total de turistes. L'estacionalitat estival va ser més acusada a Balears, on prop de 5 de cada 10 turistes van arribar en aquests mesos.
- El **motiu** principal de viatge és l'oci, l'esbarjo o les vacances (52,3%). En el cas dels residents, els motius personals són el segon grup en importància (23,4%), mentre que el pes que té per als no residents representa tan sols el 6,4%.
- L'**allotjament** més utilitzat va ser el no hotel·ler amb un 81,0% del total, enfront del 19,0% hotel·ler. L'habitatge de familiars i amics es va emprar en la majoria dels casos, seguit de l'habitatge propi.
- Els **residents** a Espanya varen realitzar 20,4 milions de viatges a l'estiu, (-2,6%); 4,4 milions de viatges al Nadal (-4,5%), i 5,9 milions de viatges en Setmana Santa (+19,5%).

2.4. El turisme emissor balear

Així com hem fet amb el mercat espanyol, és important també analitzar el comportament del turista balear, no només en els viatges dins les Balears, sinó també en els desplaçaments cap a altres destinacions turístiques. Per aquest motiu hem utilitzat novament les dades recollides a **Familitur** (Institut d'Estudis Turístics).

Els residents a Balears van realitzar, al **2008, un total de 2.719.659 viatges, (-19,7%)**. Respecte al tipus d'allotjament utilitzat pels residents en els viatges a altres destinacions turístiques, l'allotjament en hotels o similars és el que predomina amb un 56,6% enfront d'un 24,4% de l'allotjament en habitatge de familiars o amics. Per altra banda, l'allotjament en habitatge propi i llogat, juntament amb altres tipus d'allotjament, abasten el 19,0%.

Gràfic 5. Tipus d'allotjament utilitzat pels residents a Balears

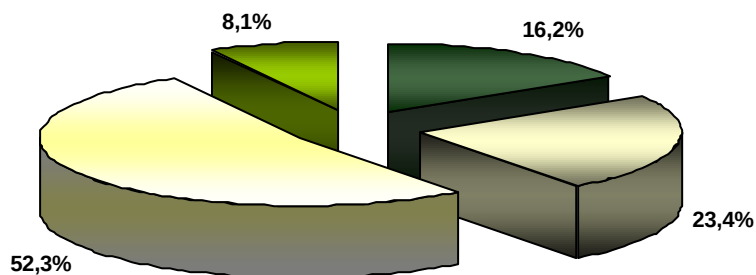

Font: Familitur i l'Institut d'Estudis Turístics (IET).

Al 2008 es van registrar un total de **2,7 milions de viatges**, dels quals un **40,1%** es van realitzar en **cap de setmana**, seguits d'un **26,1%** corresponent a **viatges vacacionals** i un **26,4%** corresponent a viatges **per motius de treball**.

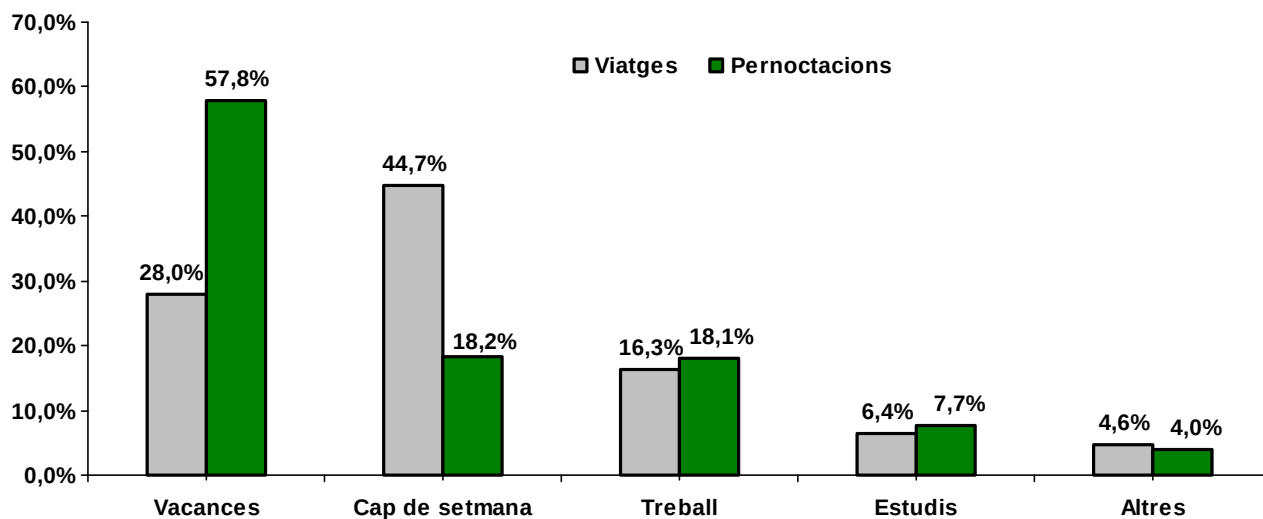
Gràfic 6. Motiu del viatge dels residents a Balears

■ Treball/Negocis ■ Visita Familiars/Amics ■ Oci/Lleure/Vacances ■ Altres Motius

Font: Familiar i l'Institut d'Estudis Turístics (IET).

Gràfic 7. Tipus de viatges dels residents a Balears

3. TURISME I ACTIVITAT ECONÒMICA A BALEARS

3.1. Aspectes bàsics.

No cal dir que el negoci turístic té una importància fonamental per a l'economia de les Balears, tant pel volum de negoci que genera, com pel gran nombre d'interrelacions que manté amb la resta d'activitats econòmiques.

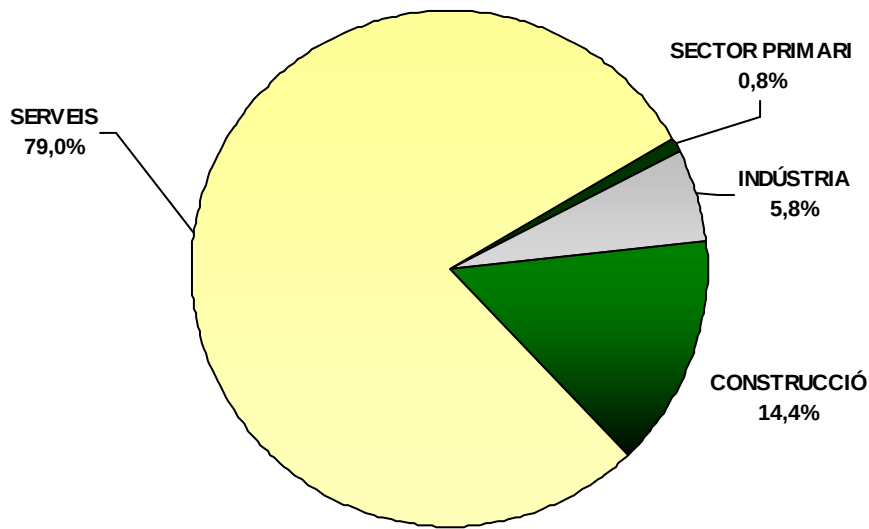
Fins al 2007, el sector turístic balear va mantenir una evolució positiva, després de la forta caiguda del 2002, conseqüència d'una sèrie de factors desfavorables per a l'economia internacional. A l'any 2008 es va trencar la tendència (-1,1%) fruit de la contracció econòmica de les principals economies emissores de turisme.

Els efectes que ha tingut l'activitat turística sobre l'estructura productiva de les Illes queden ben palesos amb una anàlisi ràpida de l'evolució de l'estructura econòmica balear en els darrers 50 anys. Tal com pot observar-se en el gràfic següent, a mitjan dels anys cinquanta l'economia balear depenia bàsicament d'un sector primari i d'un sector industrial que entre els dos generaven més del 70,0% de la nostra producció. El sector serveis representava llavors tan sols el 24,0% de la riquesa de Balears.

Al principi dels anys seixanta, i amb l'impuls d'un negoci turístic puixant, el sector serveis va començar a adquirir més i més importància a costa dels sectors industrials i primaris. En l'actualitat, la **terciarització** del nostre sistema econòmic és un fet palès: els serveis originen el 79,0% de tota la producció anual de les Balears, mentre que la presència del sector primari és pràcticament testimonial.

És important recordar que, a més dels ingressos generats pels visitants, hem de tenir en compte l'**efecte multiplicador del turisme** sobre l'economia, és a dir, l'activitat econòmica induïda pel turisme. Aquest **efecte multiplicador**, que per al cas d'Espanya s'estima en 1,6, per a Balears representa un valor més proper a 2,0.

Gràfic 8. Turisme i activitat econòmica a Balears

Font: DIRCE.

3.2. L'economia balear al 2008

A l'any 2008, l'economia de Balears desaccelera bruscament la tendència positiva experimentada a partir de 2003. La taxa de variació del PIB regional es va situar en el 0,1%. Aquesta situació es deu al afabliment de tots els sectors productius: sector serveis (+0,6%), construcció (-3,3%), indústria (-0,5%) i primari (-1,5%).

A continuació es detallen els aspectes més importants de l'anàlisi de l'evolució de la conjuntura econòmica balear.

El **sector turístic**, com ja hem esmentat anteriorment, va millorar l'activitat durant el 2008 un lleuger 0,6% principalment per la millora del turisme alemany (+3,8%), que va aconseguir compensar el descens del mercat britànic (-2,8%) i nacional (-7,6%).

Els **moviments de passatgers** per aeroports van disminuir un **2,1%**, a causa dels descensos del mercat internacional i nacional. El **nombre total de turistes** arribats a Balears **es va reduir un 1,1% i passaren dels 13,2 milions al 2007 als 13,1 milions al 2008**. L'estada mitjana va disminuir i es va situar als **9,9 dies** (10,1 dies al 2007) i va provocar un descens en el nombre de **pernoctacions totals del 2,7%**. La despesa mitjana realitzada per turista i dia va arribar als 70,94 euros (-18,4%). D'aquesta despesa total, 30,28 euros van quedar directament a Balears.

L'ocupació en el sector serveis s'estanca, com es reflecteix en les dades d'ocupació del sector (-0,2%) (font INEM Balears/ SOIB). D'altra banda, les dades d'atur mostren un augment significatiu del 21,2% respecte al 2007.

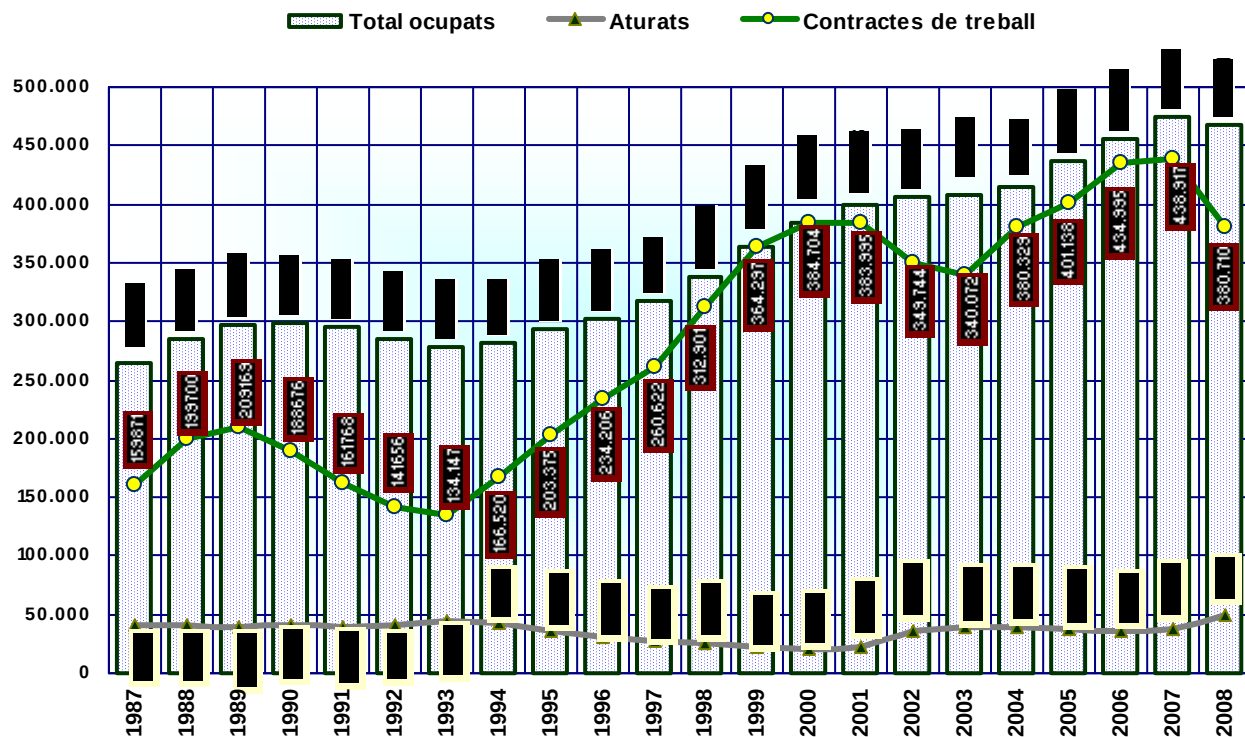
El nivell d'ocupació en la construcció, que representa el 13,5%, descendeix un 9,4% mentre l'atur va registrar un fort augment del 81,3% respecte al 2007.

La **indústria** ha reduït l'activitat com a conseqüència de l'evolució negativa de la construcció i del turisme, així com de la contenció de la demanda interna. El **nombre d'empleats total** en el sector industrial **disminueix un 2,4%** (font INEM Balears/ SOIB), la qual cosa indica que hi ha 682 empleats menys que l'any anterior. Per altra banda, **l'atur ascendeix** un 27,3% respecte a l'any anterior.

La mitjana mensual de **treballadors** en el **sector primari** és de 9.124, (+4,8%). L'**atur**, en el sector primari, ha **augmentat** un 55,0% i passa dels 313 desocupats a 485 al 2008.

L'evolució del **mercado de treball** va registrar, en conjunt, **una evolució negativa, amb 467.321 persones ocupades de mitjana (-1,6%)** i 49.111 desocupats de mitjana (+31,9%). Aquests resultats confirmen el canvi de tendència en l'economia de Balears.

El **nombre mitjà mensual d'empreses d'alta a la Seguretat Social** a l'any 2008 es va elevar a **43.965**, el que significa un ritme de **descens de l'1,1%** sobre l'any anterior (+3,3% al 2007). No s'ha d'oblidar que, encara que Balears és una de les comunitats autònomes amb menor índex d'atur en els mesos d'estiu, gran part de les ocupacions que es generen a les Illes estan afectades per un component d'estacionalitat alt.

Gràfic 9. Evolució mitjana anual del mercat de treball a Balears

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears i a l'INEM / SOIB.

Com es desprèn del gràfic, la tendència del mercat laboral a Balears, excepte a les èpoques de desacceleració econòmica a nivell internacional al començament dels anys 90 i del 2000 ha estat ascendent i va assolir al 2007 la xifra rècord històrica de 474.973 persones ocupades, tot i que l'evolució de l'atur es manté estable amb un lleuger ascens. Per al 2008, el mercat laboral ha evolucionat a la baixa i s'ha reduït el nombre mitjà anual d'ocupats, fins als 467.321, igual que els contractes de treball, enfront de l'increment mitjà anual del nombre de desocupats que ascendeix un 31,9%.

Taula 3. Mitjana anual d'ocupació i atur a Balears per sectors**OCUPACIÓ TOTAL**

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var % 08/07
PRIMARI	9.193	8.264	8.410	8.622	8.237	8.704	9.124	4,8%
INDÚSTRIA	32.381	31.542	31.002	31.190	31.484	31.073	30.332	-2,4%
CONSTRUCCIÓ	58.024	55.861	55.303	60.324	65.781	69.686	63.144	-9,4%
SERVEIS	306.186	312.077	320.053	336.754	350.846	365.510	364.722	-0,2%
TOTAL	405.784	407.744	414.767	436.890	456.348	474.973	467.321	-1,6%
Variació	1,6%	0,5%	1,7%	5,3%	4,5%	4,1%	-1,6%	

ATUR TOTAL

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var % 08/07
PRIMARI	240	275	287	284	280	313	485	55,0%
INDÚSTRIA	2.015	2.201	2.164	2.072	1.814	1.682	2.141	27,3%
CONSTRUCCIÓ	4.119	5.476	5.634	5.220	4.933	5.671	10.279	81,3%
SERVEIS	27.763	29.475	29.769	29.569	28.244	28.847	34.956	21,2%
SENSE OCUPACIÓ ANT.	1.269	1.404	1.472	1.195	863	732	1.250	70,8%
TOTAL	35.406	38.832	39.327	38.340	36.133	37.245	49.111	31,9%
Variació	56,0%	9,7%	1,3%	-2,5%	-5,8%	3,1%	31,9%	

Font: INEM Balears / SOIB.

(*)A partir de maig de 2002 es produeix un canvi metodològic (SISPE) i això modifica substancialment els criteris pels quals es consideren aturats o no aturats els demandants de feina.

4. EL SECTOR TURÍSTIC BALEAR EL 2008

4.1. Consideracions generals

La situació de l'activitat turística al 2008 ha situat el 2007 en el punt d'inflexió de la consolidació del procés de millora experimentada en els anys anteriors.

Els aspectes que cal destacar respecte al comportament de les variables turístiques principals són els següents:

- Al 2008 es produeix una disminució en el nombre **d'arribades de turistes** tant per via àeria com marítima i es va assolir un total de **13,1 milions** de turistes (enfront dels 13,2 milions de 2007). En conjunt, **les entrades totals de turistes** varen experimentar un **descens de l'1,1%** enfront de l'increment del 5,2% de 2007.
- Es produeix una disminució del **2,1%** en el nombre de **moviments de passatgers** pels **aeroports** de Balears, com a resultat del descens experimentat en el trànsit internacional, amb 20,3 milions (-1,7%), i nacional amb 9,8 milions (-2,9%). D'aquesta manera, a la fi de l'any 2008, havien passat pels aeroports de les Illes uns 30,1 milions de persones, 637,8 mil moviments menys respecte al 2007.
- El **nombre total d'estades** generades pels turistes **va disminuir un 2,7%**, de manera que el total de les estades en valors absoluts és de 117,0 milions.
- La **despesa mitjana** total per turista i dia va disminuir respecte a l'any anterior i ha quedat en **70,94 euros**. La despesa mitjana per estada que directament es realitza a Balears és de **30,28 euros**.
- Els **preus** del total dels **serveis turístics van augmentar** una mitjana del **4,4%** a Balears, enfront d'un **4,7%** a nivell estatal.

Especialment en els moments de reducció dels nivells d'activitat afloren diversos problemes estructurals dins aquest sector, com pot ser l'oferta excessiva i desfasada, especialment en alguns subsectors de l'oferta complementària, la important oferta d'allotjament no reglada, sistemes de comercialització poc eficients, alt grau d'estacionalitat, necessitat de noves infraestructures en matèria de proveïment d'aigua potable, depuració i aprofitament d'aigües residuals, tractament i eliminació de residus sòlids, etc.

Per a una anàlisi més detallada de l'evolució del sector turístic Balear a l'any 2008 comentem a continuació el desenvolupament dels indicadors principals que l'afecten directament.

4.2. Moviment de passatgers per aeroports

Les dades facilitades pels aeroports de Palma, Menorca i Eivissa indiquen que durant el 2008 es va produir un moviment total de **30.059.822 passatgers** (si es comptabilitzen únicament els passatgers que viatjaven en vols regulars i de xàrter (-2,1%).

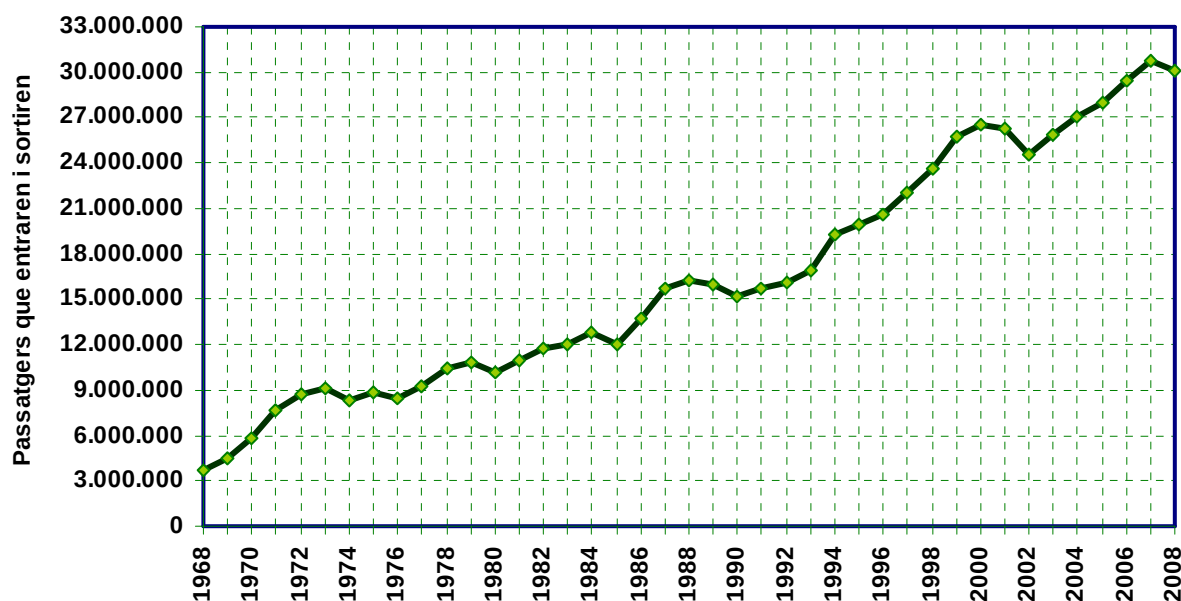
Taula 4. Moviment de passatgers per aeroports a Balears

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var %08/07
Internacionals	19.568.960	19.270.603	17.710.081	18.260.830	18.807.625	19.054.559	19.900.104	20.622.892	20.274.054	-1,7%
Nacionals	6.921.368	7.040.975	6.793.715	7.674.033	8.290.661	8.864.847	9.550.825	10.074.301	9.785.768	-2,9%
Total	26.490.328	26.311.578	24.503.796	25.934.863	27.098.286	27.919.406	29.450.929	30.697.193	30.059.822	-2,1%
Diferència	807.896	-178.750	-1.807.782	1.431.067	1.163.423	821.120	1.531.523	1.246.264	-637.371	

Font: Aeroports de Palma, Eivissa i Menorca.

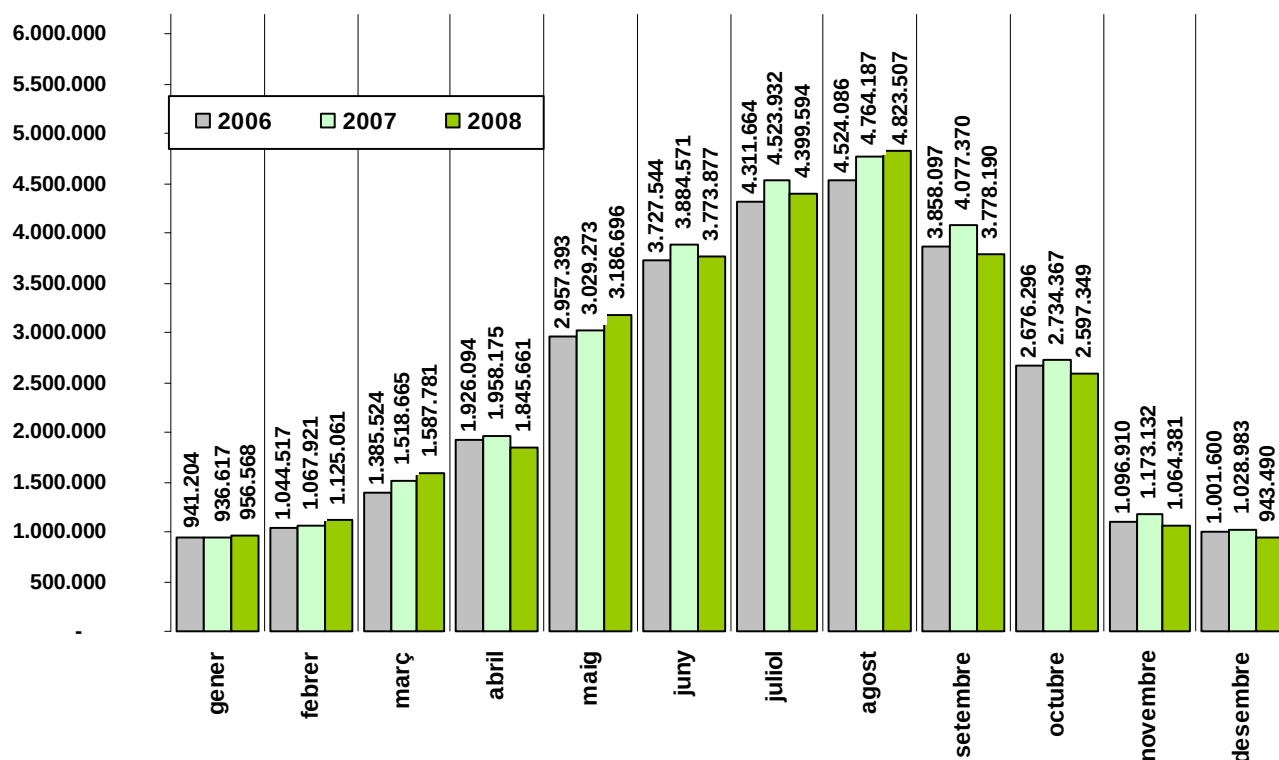
En el gràfic següent podem observar l'evolució espectacular que ha experimentat el trànsit aeri en els aeroports de Balears ens els darrers 40 anys, ja que ha passat de 2,6 milions de passatgers al 1966 als 30,1 milions a l'any 2008.

Gràfic 10. Evolució històrica del trànsit aeri de passatgers a Balears

Si agafem la distribució del trànsit aeri mes a mes, el gràfic següent ens mostra la concentració important en els mesos d'estiu i la disminució al 2008 del trànsit de passatgers a Balears (-2,1%).

Gràfic 11. Trànsit mensual de passatgers als aeroports de Balears

4.2.1.

4.2.2. 4.2.1. Per procedència

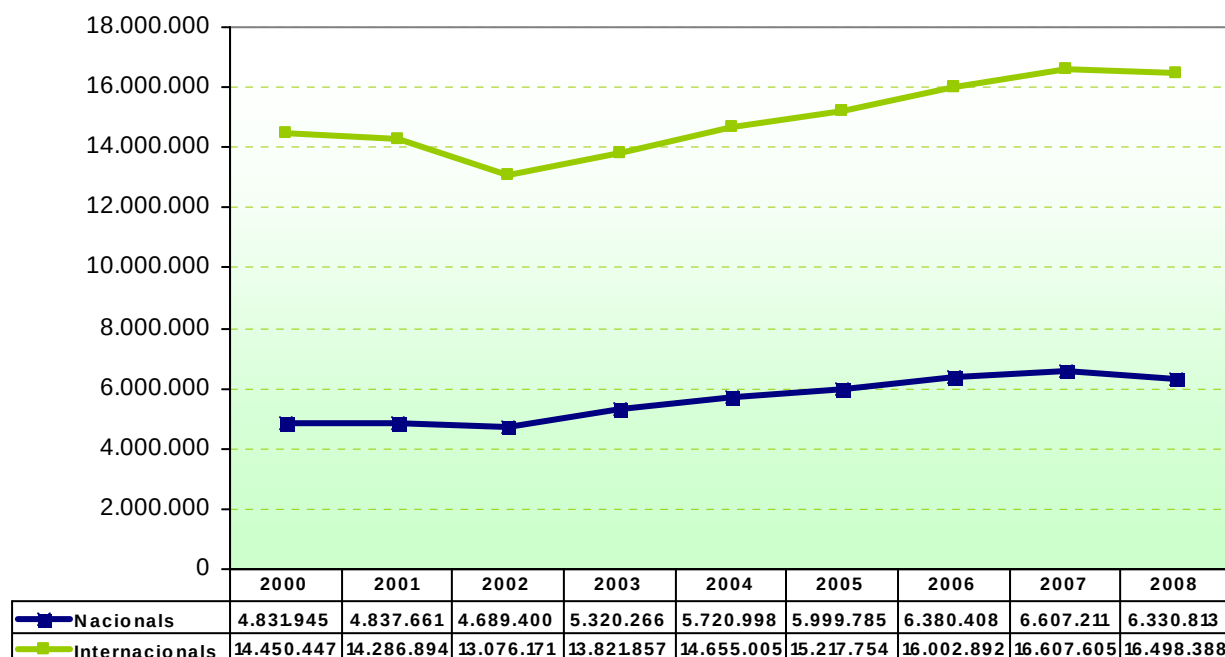
El **trànsit internacional** ha experimentat durant el 2008 una disminució de l'**1,7%** respecte a l'any anterior, el que es tradueix en 348.838 moviments menys que al 2007. Els descensos més pronunciats varen tenir lloc al desembre (-14,2%), novembre (-10,7%) i setembre (-7,4%). Per altra banda, el mes que va evolucionar més positivament va ser març (+7,4%). En conjunt, es van registrar 20.274.054 moviments de **passatgers** internacionals a l'any 2008.

El **trànsit nacional** descendeix un **2,9%** de passatgers per via aèria a les Balears. En termes absoluts, durant l'any 2008 es varen produir un total de **9.785.768** entrades i sortides de **passatgers** nacionals, 288.533 menys que al 2007.

4.2.3. 4.2.2. Per illes

Si realitzem una anàlisi per illes, ens trobem que l'illa de **MALLORCA** experimenta una **caiguda** de l'**1,7%**. El moviment total és de **22.829.201 passatgers**, el que suposa un descens de 385.615 moviments en relació amb l'any anterior.

Gràfic 12. Trànsit de passatgers a l'aeroport de Palma

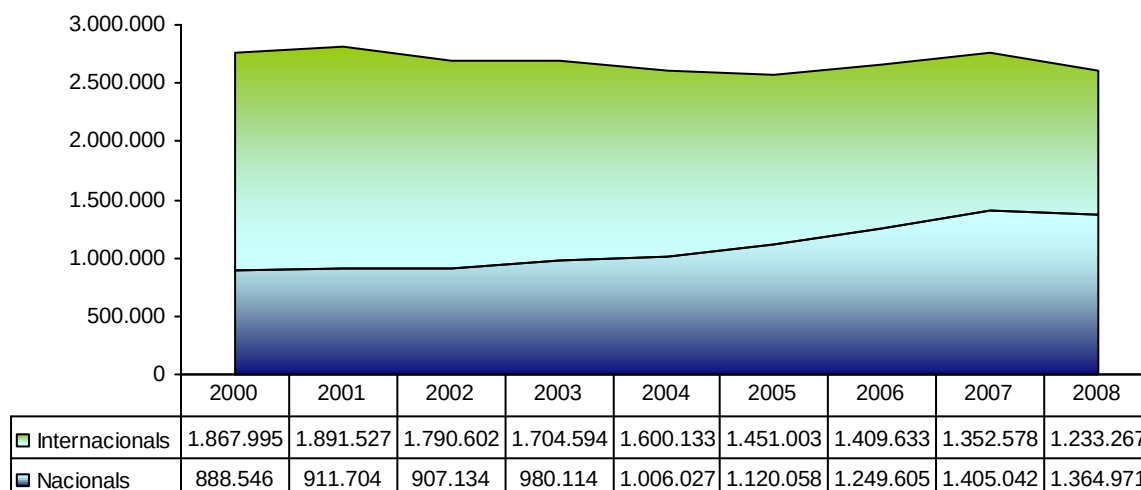

Per procedència, **16.498.388** són passatgers **internacionals (-0,7%)** i **6.330.813 nacionals (-4,2%)**. Cal destacar que el descens en el trànsit **nacional** és generalitzat en tots els mesos, excepte el mes de gener (+3,8%), febrer (+5,4%) i març (+2,8%).

Respecte al trànsit **internacional**, els augments més destacables es concentren en els mesos de febrer (+4,3%), març (+4,1%) i maig (+8,0%). Les disminucions més acusades es donen al novembre i desembre (-12,5% i -15,5% respectivament).

MENORCA, en conjunt, va registrar un total de **2.598.238 moviments**, que representen un descens de 159.382 passatgers que entraren i sortiren de l'aeroport de Maó **(-5,8%)**.

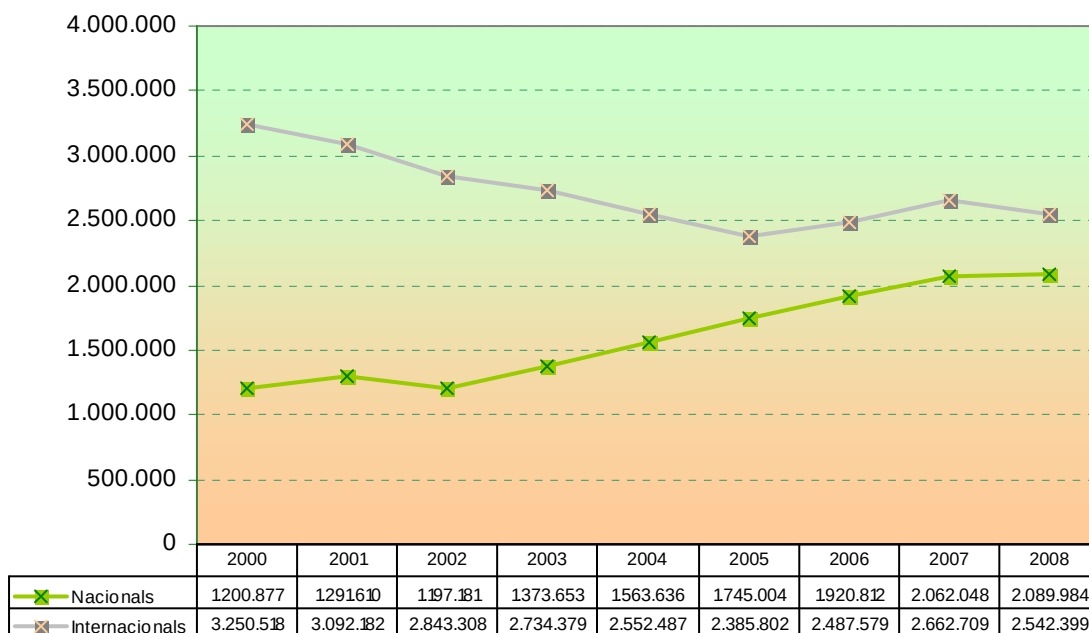
Gràfic 13. Trànsit de passatgers a l'aeroport de Menorca

El **trànsit internacional** va registrar un **descens del 8,8%** i va assolir un total de **1.233.267 passatgers** internacionals que entraren i sortiren de l'aeroport de Maó, 119.311 menys que a l'any anterior. Aquesta disminució és motivada per la caiguda experimentada a la majoria de mesos, amb excepció de gener (+17,7%), febrer (+9,5%), març (+8,8%), abril (+8,7%) i maig (+4,9%).

El **trànsit nacional** també va evolucionar de manera negativa durant l'any i, en conjunt (-2,9%), el que representa un total de **1.364.971 passatgers**, 40.071 menys que l'any anterior. El descens de trànsit es dona de forma generalitzada, excepte al gener (+1,1%), febrer (+5,5%), març (+5,5%) i agost (+0,9%).

Les **PITIÜSES**, igual que la resta de Balears, presenten un descens en el nombre de passatgers respecte a l'any anterior (-2,0%). Es registra un declivi del trànsit registrat a l'aeroport amb 92.374 passatgers menys, la qual cosa implica un total de **4.632.383 passatgers** que entraren i sortiren durant el 2008.

Gràfic 14. Trànsit de passatgers a l'aeroport d'Eivissa

El trànsit internacional va caure al 2008 un **4,5%** i es va situar en els **2.542.399** moviments, 120.310 menys que al 2007. Són destacables els augments experimentats en els mesos de març (+394,2%), novembre (+819,6%) i desembre (+317,1%). D'altra banda, la disminució més considerable correspon a la del mes de gener (-49,5%).

Durant el 2008, el trànsit nacional va augmentar un **1,4%** i es van produir un total de **2.089.984** entrades i sortides de **passatgers**, 27.936 més que a l'any anterior.

4.3. Entrades de turistes

Nota metodològica.

En relació amb aquest capítol cal remarcar que a partir del 2003, les dades oficials de turistes estrangers (via aèria i marítima) es calculen emprant la metodologia de l'IET (Institut d'Estudis Turístics), arran d'un conveni de col·laboració entre aquest organisme i la Conselleria de Turisme. A l'efecte d'homogeneïtzar la sèrie, s'han tornat a calcular les dades d'arribades de turistes d'anys anteriors utilitzant aquesta mateixa metodologia de l'IET. Per altra banda, respecte als turistes espanyols (via aèria i marítima), s'aplica una nova metodologia de càlcul a partir del 2004 (també utilitzant els criteris de l'IET) que presenta diferències lleugeres respecte a la utilitzada al 2003. Per a les sèries de dades corresponents a exercicis anteriors, les diferències metodològiques poden ser més accentuades, amb la qual cosa cal prendre amb prudència l'evolució de les sèries històriques d'arribades de turistes espanyols dels anys 2002 i anteriors.

4.3.1.

4.3.2. 4.3.1. Total entrades de turistes

Al 2008 va disminuir el nombre total de turistes arribats a Balears a causa del descens experimentat en les entrades tant per via aèria com per via marítima. La xifra total registrada va ser de **13,1 milions enfront** dels 13,2 milions de l'any anterior, 140,9 mil turistes menys (-1,1%). És important tenir en compte que dins aquest total s'inclouen tant les arribades per **via directa** com les arribades de turistes estrangers per **via indirecta** a través de vols regulars nacionals. Com ja hem comentat, aquest descens es produeix com a conseqüència de la caiguda de l'1,1% registrada tant en les entrades per via aèria (96,0% del total) i pel descens de l'1,8% per via marítima (4,0% del total).

Cal destacar que la caiguda més significativa es localitza en la temporada baixa (-3,9%), mentre que en temporada mitjana va haver-hi un increment lleu en el nombre de turistes arribats a Balears (+0,3%). Aquesta evolució per temporades es pot observar a la taula següent:

Taula 5. Entrades totals de turistes a Balears per temporada

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. Turistes	Var. % 08/07
T. alta	5.112.492	5.211.135	5.330.348	5.533.825	5.788.017	6.126.438	6.146.732	20.294	0,3%
T. mitjana	3.668.429	3.761.861	3.741.628	3.831.393	4.207.206	4.267.133	4.216.050	-51.083	-1,2%
T.baixa	2.046.852	2.177.737	2.177.054	2.295.480	2.587.112	2.838.112	2.727.970	-110.142	-3,9%
TOTAL ANY	10.827.773	11.150.733	11.249.030	11.660.698	12.582.335	13.231.683	13.090.752	-140.931	-1,1%

Font: IET, CITTIB i elaboració pròpia.

En el quadre que segueix a continuació es detallen les entrades de turistes per nacionalitats i per via d'arribada a les Illes:

Taula 6. Entrades de turistes (milers) a Balears per nacionalitat i via d'arribada

Origen	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total	Turistes	Var.% 08/07
Alemanya	3.191,0	3.517,2	3.758,0	3.985,9	3.901,8	4.050,2	32,2%	148,4	3,8%
Regne Unit	3.625,6	3.489,1	3.333,9	3.371,2	3.468,9	3.372,5	26,8%	-96,4	-2,8%
França	406,1	426,8	417,6	463,1	459,6	316,9	2,5%	-142,7	-31,0%
Suïssa	138,7	150,0	180,4	254,4	255,5	426,2	3,4%	170,8	66,8%
Irlanda	280,1	267,2	286,0	216,2	262,0	226,0	1,8%	-36,0	-13,7%
Itàlia	85,1	124,5	143,1	184,8	161,4	98,6	0,8%	-62,8	-38,9%
Suècia	244,4	228,8	174,6	183,3	171,4	188,6	1,5%	17,2	10,0%
Àustria	162,2	139,4	159,2	178,4	181,2	218,2	1,7%	36,9	20,4%
Holanda	165,9	151,6	142,1	172,3	187,5	151,1	1,2%	-36,4	-19,4%
Dinamarca	85,3	97,0	105,3	128,6	170,9	197,2	1,6%	26,4	15,4%
Bèlgica	146,5	116,2	115,2	110,9	103,5	171,1	1,4%	67,6	65,3%
Noruega	100,7	104,5	95,9	109,3	119,9	117,8	0,9%	-2,1	-1,8%
Portugal	19,7	69,9	91,8	78,5	49,3	33,6	0,3%	-15,7	-31,9%
Luxemburg	11,0	19,1	21,8	27,8	29,3	50,0	0,4%	20,6	70,2%
Finlàndia	26,6	27,3	29,0	27,7	33,9	35,1	0,3%	1,2	3,5%
Rússia	19,9	20,2	21,1	24,3	26,8	35,9	0,3%	9,0	33,7%
Altres	197,0	199,0	197,2	138,5	155,3	169,9	1,4%	14,7	9,4%
Estrangers	8.905,8	9.147,9	9.272,0	9.655,4	9.738,3	9.858,9	78,5%	120,6	1,2%
Espanyols	1.590,2	1.648,3	1.953,1	2.442,9	2.959,2	2.707,1	21,5%	-252,0	-8,5%
Total Aviò	10.496,0	10.796,2	11.225,1	12.098,3	12.697,5	12.566,1	96,0%	-131,4	-1,0%
Var. %	2,8%	2,9%	4,0%	7,8%	5,0%	-1,0%			
Estrangers	130,7	107,6	90,9	120,7	92,0	67,7	12,9%	-24,3	-26,4%
Espanyols	524,1	345,2	344,7	363,4	442,2	457,0	87,1%	14,8	3,3%
Total Vaixell	654,8	452,8	435,6	484,1	534,2	524,7	4,0%	-9,5	-1,8%
Var. %	6,0%	-30,8%	-3,8%	11,1%	10,4%	-1,8%			
Total Turistes	11.150,8	11.249,0	11.660,7	12.582,3	13.231,7	13.090,7	100,0%	-140,9	-1,1%
Var. %	3,0%	0,9%	3,7%	7,9%	5,2%	-1,1%			

Font: IET, CITTIB i elaboració pròpia.

4.3.3.

4.3.4. 4.3.2. Per via aèria

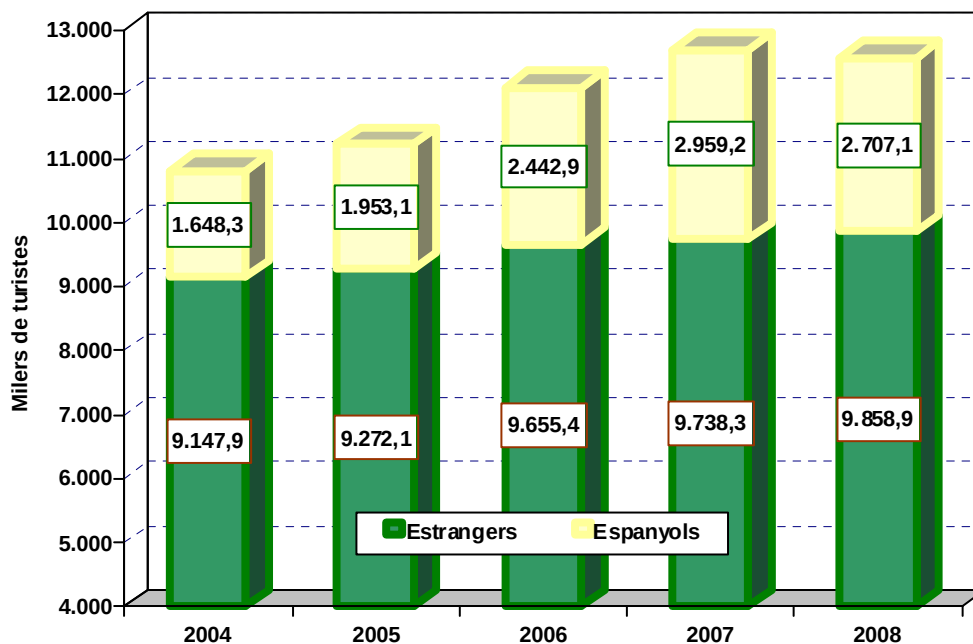
A l'any 2008 les **entrades totals de turistes per via aèria varen disminuir** un 1,0% i arribaren a la xifra total de 12,6 milions per al total de l'any (12,7 milions al 2007). Dels 13,1 milions de turistes que varen visitar Balears un 96,0% varen arribar per **via aèria** mentre que les entrades per **via marítima** varen suposar el 4,0%.

El **mercat nacional** segueix ocupant el tercer lloc en importància, després d'alemanys i britànics i registra un **descens del 8,5%** respecte a l'any anterior. En total, ens varen visitar 2,7 milions de turistes espanyols per via aèria, 252,0 mil menys que al 2007. **El pes específic** del turisme espanyol per via aèria dins el total d'arribades a Balears per aquesta via **s'ha reduït** fins al 21,5%.

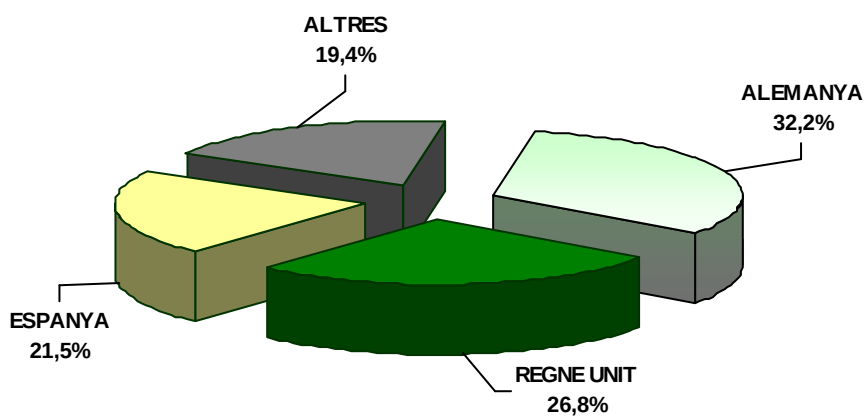
En el **mercat estranger** es produeix un **augment de l'1,2%** en les arribades de turistes per via aèria. Rússia, Bèlgica i Suïssa, amb un increment del 70,2%, 66,8% i 65,3% respectivament, presenten els percentatges d'increments més significatius. El mercat **alemany** amb 4,1 milions de visitants, per altra banda, (+3,8%), segueix com el mercat principal de Balears. El **mercat britànic**, malgrat ha disminuït el còmput total de turistes fins als 3,4 milions (-2,8%), roman en la segona posició en importància.

Durant el 2008 s'ha incrementat el nivell de concentració per nacionalitats, com a conseqüència del creixement en el nombre de turistes alemanys. El conjunt de turistes alemanys i britànics ha passat de suposar el 58,0% de les arribades aèries de turistes a Balears al 2007 a un **59,1%** del total a l'any 2008.

Gràfic 15. Arribades de turistes per via aèria a Balears

Gràfic 16. Procedència dels turistes arribats a Balears per via aèria

País d'origen dels turistes que arribaren a Balears per via aèria
(12,6 milions de turistes al 2008)

4.3.5. 4.3.3. Per illes

Per illes, l'evolució de les arribades de turistes per **via aèria** és la següent:

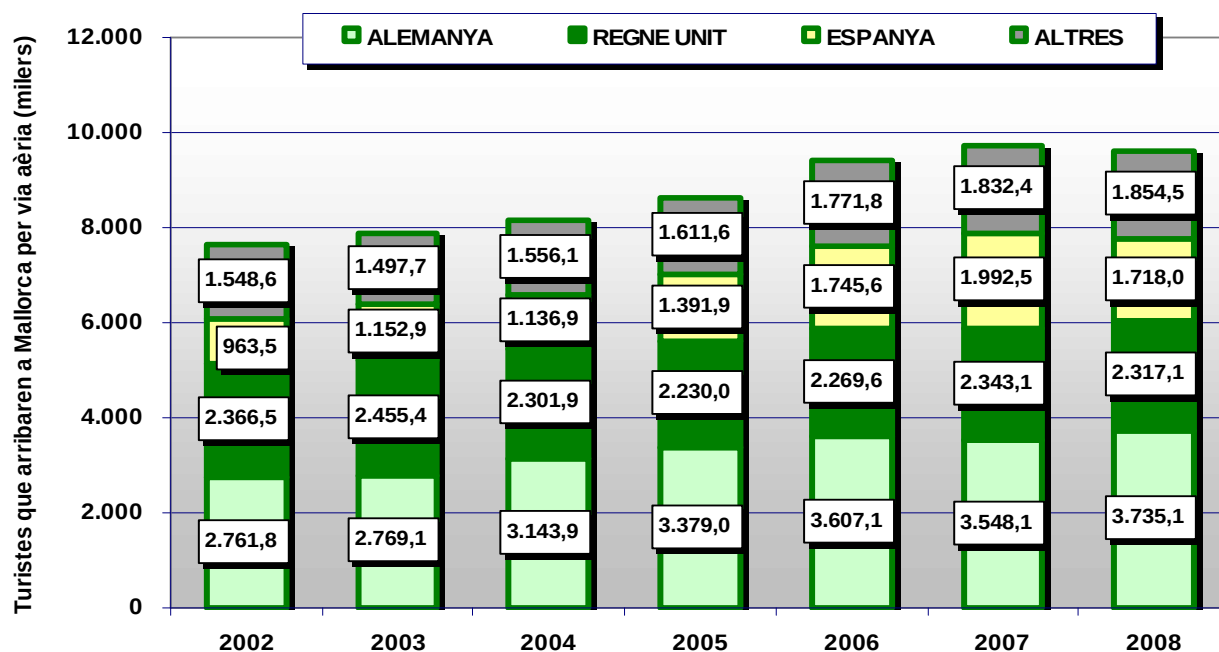
4.3.6. 4.3.4. Mallorca

En conjunt, al 2008 van arribar a Mallorca per via aèria **9,6 milions de turistes**, dels quals 7,9 milions han estat estrangers i 1,7 milions espanyols. A l'any 2008, **Mallorca** registra un descens lleu en l'arribada de turistes. D'aquesta manera, el nombre de **turistes** arribats **per via aèria** disminueix un **0,9%** com a conseqüència de la baixada respecte a l'any anterior del **turisme nacional** (-13,8%), tot i l'increment del **turisme internacional** (+2,4%).

En termes absoluts, a l'any 2008 van arribar a Mallorca per via aèria 91,4 mil turistes menys que al 2007 (-0,9%). La destinació emissora principal de les Illes, el mercat alemany, ha augmentat un 5,3% pel que fa a l'any anterior. Entre els increments més destacats es troben el mercat belga (+97,2%), l'irlandès (+39,0) i el luxemburguès (+34,7%). Per altra banda, cal destacar el descens del turisme italià (-50,8%), el suís (-42,0%) i el portuguès (-30,9%).

Mallorca és l'illa en la qual es produeix una dependència major del mercat alemany, de manera que aquesta nacionalitat s'ha constituït com a la primera en importància. D'aquesta forma, els dos mercats principals continuen sent l'alemany (38,8%) i el britànic (24,1%) i representen entre els dos un 62,9% del total al 2008 (60,6% al 2007). Quant a la nacionalitat, el turisme que arriba per via aèria es distribueix de la manera següent:

Gràfic 17. Arribades de turistes a Mallorca per via aèria

Taula 7. Entrades de turistes (milers) a Mallorca segons nacionalitat

Origen	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total	Turistes	Var.% 08/07
Alemanya	2.761,8	2.769,1	3.143,9	3.379,0	3.607,1	3.548,1	3.735,1	38,8%	187,0	5,3%
Regne Unit	2.366,5	2.455,4	2.301,9	2.230,0	2.269,6	2.343,1	2.317,1	24,1%	-26,0	-1,1%
França	228,8	224,8	213,2	238,1	180,9	219,5	256,2	2,7%	36,7	16,7%
Suïssa	115,9	113,7	123,4	159,9	230,2	230,8	133,9	1,4%	-96,9	-42,0%
Irlanda	174,9	185,5	181,7	136,3	152,2	143,8	199,9	2,1%	56,1	39,0%
Itàlia	133,0	141,1	142,5	134,6	159,9	158,3	77,8	0,8%	-80,5	-50,8%
Suècia	177,6	151,2	137,5	129,0	162,0	175,4	176,7	1,8%	1,4	0,8%
Àustria	71,2	71,1	104,7	125,9	164,7	146,6	177,0	1,8%	30,5	20,8%
Holanda	126,6	126,6	102,2	119,3	151,4	148,0	137,4	1,4%	-10,7	-7,2%
Dinamarca	82,5	80,2	91,1	95,9	123,8	167,5	157,8	1,6%	-9,7	-5,8%
Bèlgica	106,0	104,2	94,9	94,3	89,3	83,6	164,9	1,7%	81,3	97,2%
Noruega	91,4	95,6	99,2	92,8	105,5	117,8	113,7	1,2%	-4,0	-3,4%
Portugal	40,6	18,1	61,1	82,9	73,3	46,7	32,2	0,3%	-14,4	-30,9%
Luxemburg	26,0	24,5	25,3	27,3	26,8	32,6	43,9	0,5%	11,3	34,7%
Finlàndia	20,2	19,9	17,4	18,5	23,1	20,7	24,8	0,3%	4,1	19,6%
Rússia	10,8	7,9	16,9	17,9	26,0	26,4	32,0	0,3%	5,6	21,1%
Altres	143,0	133,3	144,9	138,8	102,7	114,7	126,1	1,3%	11,5	10,0%
Estrangers	6.676,9	6.722,1	7.001,8	7.220,7	7.648,4	7.723,6	7.906,7	82,2%	183,2	2,4%
Espanyols	963,5	1.152,9	1.136,9	1.391,9	1.745,6	1.992,5	1.718,0	17,8%	-274,5	-13,8%
Total avió	7.640,4	7.875,0	8.138,7	8.612,6	9.394,0	9.716,1	9.624,7	97,5%	-91,4	-0,9%
Var. %	-3,60%	3,1%	3,3%	5,8%	9,1%	3,4%	-0,9%			
Estrangers	105,8	93,3	75,1	64,0	82,8	49,6	38,8	15,8%	-10,8	-21,8%
Espanyols	270,8	296,9	134,5	136,2	135,6	139,7	206,1	84,2%	66,3	47,5%
Total vaixell	376,6	390,2	209,6	200,2	218,4	189,3	244,8	2,5%	55,5	29,3%
Var. %	54,1%	3,6%	-46,3%	-4,5%	9,1%	-13,3%	29,3%			
Total turistes	8.017,0	8.265,2	8.348,4	8.812,8	9.612,4	9.905,3	9.869,5	100,0%	-35,8	-0,4%
Var. %	-4,1%	3,1%	1,0%	5,6%	9,1%	3,0%	-0,4%			

Font: IET, CITTIB i elaboració pròpia.

4.3.7. 4.3.5. Menorca

Menorca, durant el 2008, va rebre un total de 1.049,2 mil turistes per via aèria (-2,0%). D'aquest total, 425,5 mil turistes procedien del mercat nacional (+8,2%) i 623,7 mil del mercat internacional (-8,0%).

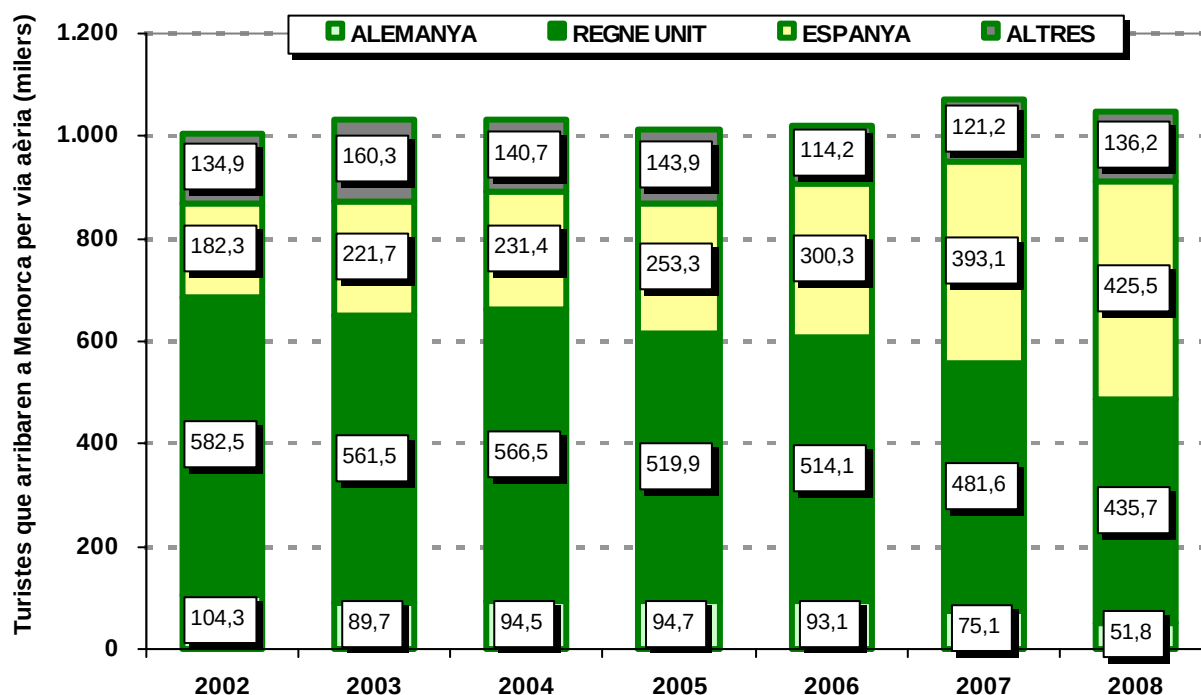
A Menorca tradicionalment podem observar una gran dependència del mercat britànic, de manera que, del total dels turistes que van visitar Menorca al 2008, un 41,5% eren britànics i tan sols un 4,9% alemanys. Això fa que el grau de concentració d'aquestes dues nacionalitats sigui del 46,4%.

La caiguda experimentada en l'arribada de turistes estrangers es produeix bàsicament a causa de disminucions en els mercats amb més pes, el britànic i l'alemany (-9,5% i -31,0% respectivament).

Respecte al 2008, els augments més significatius es varen produir per nacionalitats com la irlandesa (+86,3%) i la danesa (+59,5%). En canvi, les nacionalitats que van experimentar caigudes importants van ser la noruega (-68,8%), la finlandesa (-62,9%) i l'alemanya (-31,0%).

Per altra banda, el mercat nacional (40,6%), que representa el segon en importància, ha evolucionat positivament (+8,2%).

Gràfic 18. Arribades de turistes a Menorca per via aèria

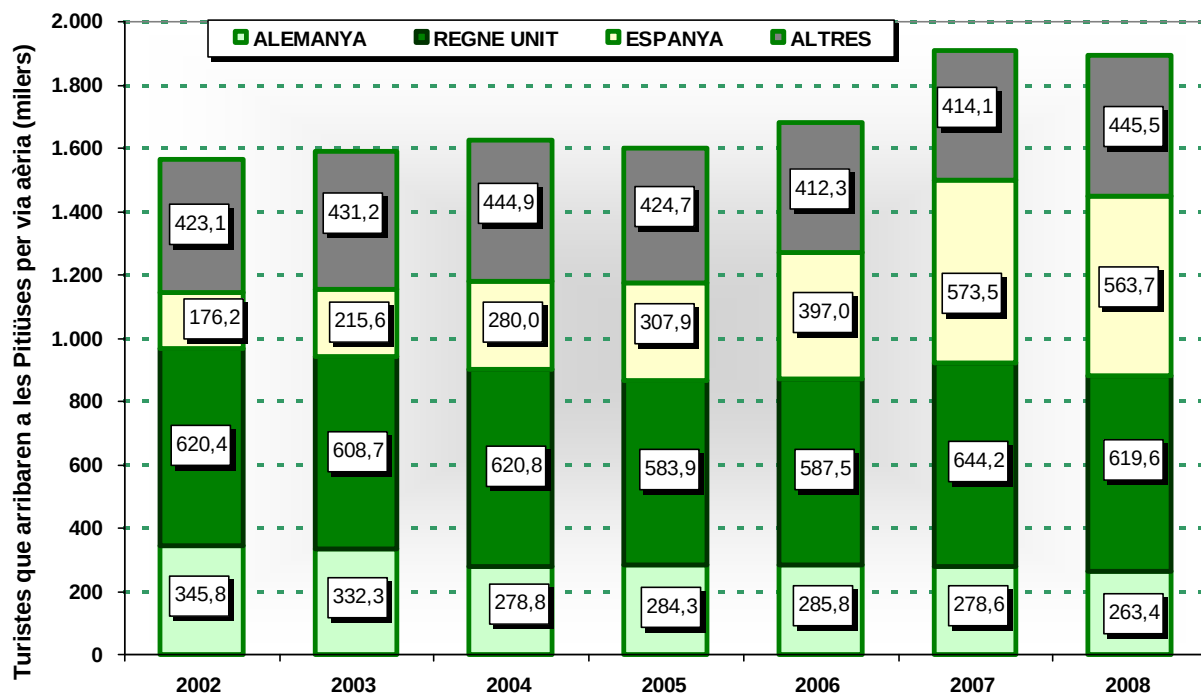
Taula 8. Arribades de turistes (milers) a Menorca segons nacionalitat

Origen	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total	Turistes	Var. % 08/07
Alemanya	104,3	89,7	94,5	94,7	93,1	75,1	51,8	4,9%	-23,3	-31,0%
Regne Unit	582,5	561,5	566,5	519,9	514,1	481,6	435,7	41,5%	-45,8	-9,5%
França	4,7	6,1	5,2	5,8	1,7	2,8	3,6	0,3%	0,8	28,3%
Suïssa	6,7	6,2	7,6	5,6	56,7	6,4	7,6	0,7%	1,1	17,7%
Irlanda	12,4	11,0	12,3	11,3	7,3	9,9	7,9	0,8%	-2,0	-20,4%
Itàlia	46,8	59,1	57,0	66,0	6,7	57,5	64,1	6,1%	6,6	11,5%
Suècia	12,6	12,9	12,0	12,9	9,2	13,2	19,1	1,8%	5,9	44,8%
Àustria	9,8	10,5	5,7	7,1	11,8	5,6	5,6	0,5%	0,1	1,4%
Holanda	2,7	2,6	2,6	2,2	1,5	1,9	3,1	0,3%	1,2	59,5%
Dinamarca	2,0	4,2	4,4	1,8	8,6	0,4	0,1	0,0%	-0,3	-68,8%
Bèlgica	1,0	1,6	1,5	2,5	2,1	0,4	0,3	0,0%	-0,1	-31,4%
Noruega	0,6	0,9	0,6	0,2	1,6	0,2	0,1	0,0%	-0,1	-59,3%
Portugal	25,9	27,4	20,5	14,3	0,1	7,6	14,1	1,3%	6,5	86,3%
Luxemburg	0,4	0,9	1,8	1,6	0,6	0,8	0,8	0,1%	0,0	2,8%
Finlàndia	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	3,9	1,4	0,1%	-2,4	-62,9%
Rússia	0,2	0,3	0,5	0,4	0,2	0,3	0,5	0,0%	0,1	47,1%
Altres	9,1	16,3	8,7	11,9	6,0	10,2	7,9	0,7%	-2,4	-23,4%
Estrangers	821,7	811,5	801,6	758,5	721,4	677,9	623,7	59,4%	-54,1	-8,0%
Espanyols	182,3	221,7	231,4	253,3	300,3	393,1	425,5	40,6%	32,4	8,2%
Total avió	1.004,0	1.033,1	1.033,0	1.011,8	1.021,7	1.070,9	1.049,2	92,7%	-21,7	-2,0%
Var. %	-4,5%	1,5%	-0,0%	-2,1%	1,0%	4,8%	-2,0%			
Estrangers	15,2	11,2	9,0	4,9	7,6	4,5	7,4	9,0%	2,9	63,7%
Espanyols	52,5	56,8	40,8	53,5	64,0	70,9	74,8	91,0%	3,9	5,4%
Total vaixell	67,7	67,9	49,8	58,4	71,6	75,5	82,2	7,3%	6,7	8,9%
Var. %	21,7%	0,3%	-26,7%	17,2%	22,6%	5,4%	8,9%			
Total turistes	1.071,7	1.101,1	1.082,8	1.070,2	1.093,3	1.146,4	1.131,4	100,0%	-15,0	-1,3%
Var. %	-3,2%	2,7%	-1,7%	-1,2%	2,2%	4,9%	-1,3%			

Font: IET, CITTIB i elaboració pròpia.

4.3.8. 4.3.6. Pitiüses

A Eivissa i Formentera, durant l'any 2008, va disminuir un 1,0% el nombre de turistes arribats per via aèria, a causa del descens generalitzat experimentat tant en el nombre de turistes nacionals (-1,7%) com internacionals (-0,6%) que han visitat aquestes illes. En total, el nombre de turistes que entraren a les Pitiüses al 2008 per via aèria va ser d'1,9 milions, de manera que es redueix aquest resultat respecte a l'any anterior en 18,2 mil turistes.

Gràfic 19. Arribades de turistes a Eivissa i Formentera per via aèria

Els dos mercats principals a les Pitiüses són el britànic i l'espanyol, que acaparen conjuntament el 62,5% del total. El mercat britànic segueix sent el més important amb un 32,7%, el mercat espanyol, per altra banda, representa un 29,8%. Darrere d'aquests dos mercats apareix l'alemany amb un 13,9% del total de turistes arribats per via aèria.

Taula 9. Arribades de turistes (milers) a Eivissa i Formentera segons nacionalitat

Origen	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total	Turistes	Var.% 08/07
Alemanya	345,8	332,3	278,8	284,3	285,8	278,6	263,4	13,9%	-15,2	-5,5%
Regne Unit	620,4	608,7	620,8	583,9	587,5	644,2	619,6	32,7%	-24,6	-3,8%
França	64,0	49,1	48,9	42,1	33,7	39,7	57,1	3,0%	17,5	44,0%
Suïssa	21,9	18,8	19,0	14,9	16,9	18,3	18,6	1,0%	0,3	1,9%
Irlanda	3,7	3,7	1,8	1,8	1,1	2,2	4,0	0,2%	1,8	79,1%
Itàlia	173,6	205,9	227,2	217,0	246,5	243,8	228,3	12,1%	-15,6	-6,4%
Suècia	21,8	22,7	25,2	26,9	15,3	20,0	22,1	1,2%	2,0	10,2%
Àustria	39,3	31,8	15,6	13,7	14,9	14,3	15,1	0,8%	0,8	5,7%
Holanda	2,1	2,6	3,4	7,2	2,7	1,4	3,1	0,2%	1,7	116,7%
Dinamarca	0,9	1,0	0,8	1,3	2,2	1,8	4,0	0,2%	2,2	124,8%
Bèlgica	19,2	12,3	18,3	14,8	18,6	14,4	13,4	0,7%	-0,9	-6,6%
Noruega	30,5	31,4	26,6	24,1	22,4	20,1	25,3	1,3%	5,2	25,9%
Portugal	1,7	2,1	1,4	1,5	0,9	1,1	1,3	0,1%	0,2	14,9%
Luxemburg	4,0	1,6	7,1	7,2	4,6	1,8	5,2	0,3%	3,4	183,5%
Finlàndia	2,1	0,4	1,7	3,4	1,6	2,6	3,4	0,2%	0,8	30,7%
Rússia	0,8	0,1	2,4	2,2	1,0	2,2	8,8	0,5%	6,6	294,9%
Altres	37,5	47,6	45,5	46,5	29,9	30,4	36,0	1,9%	5,6	18,4%
Estrangers	1.389,3	1.372,2	1.344,5	1.293,0	1.285,6	1.336,9	1.328,6	70,2%	-8,3	-0,6%
Espanyols	176,2	215,6	280,0	307,9	397,0	573,5	563,7	29,8%	-9,9	-1,7%
Total avió	1.565,4	1.587,9	1.624,5	1.600,9	1.682,6	1.910,4	1.892,3	90,7%	-18,2	-1,0%
Var. %	-11,4%	1,4%	2,3%	-1,5%	5,1%	13,5%	-0,9%			
Estrangers	32,3	26,2	23,5	22,0	30,3	38,0	21,6	11,1%	-16,4	-43,2%
Espanyols	141,3	170,5	169,9	155,0	163,8	231,5	172,9	88,9%	-58,5	-25,3%
Total vaixell	173,6	196,7	193,4	177,0	194,1	269,5	194,5	9,3%	-75,0	-27,8%
Var. %	30,5%	13,3%	-1,7%	-8,5%	9,7%	38,8%	-27,8%			
Total turistes	1.739,1	1.784,5	1.817,9	1.777,8	1.876,7	2.179,9	2.086,8	100,0%	-93,2	-4,3%
Var. %	-8,4%	2,6%	1,9%	-2,2%	5,6%	16,2%	-4,3%			

Font: IET, CITIB i elaboració pròpia.

4.3.9. 4.3.7. Per via marítima

Les **entrades** de turistes a **Balears** amb vaixell (si excloem els creueristes, els turistes nàutics que arriben en les seves embarcacions als ports esportius de les Illes i els passatgers d'embarcacions militars) varen suposar un total de **524.685 turistes** al 2008, el que significa una disminució de 9.519 visitants pel que fa a l'any anterior (-1,8%). D'aquest total, 67,7 mil eren turistes estrangers (-26,4%) i 457,0 mil espanyols (+3,3%).

Taula 10. Arribades de turistes via marítima

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Turistes	Var. % 08/07
gener	19.632	16.403	13.222	12.377	12.507	15.115	23.878	8.763	58,0%
febrer	15.117	12.379	6.211	7.859	7.792	9.891	14.169	4.278	43,3%
març	36.670	22.890	25.723	30.761	13.916	18.978	33.495	14.517	76,5%
abril	26.069	57.265	41.021	31.714	71.012	46.076	31.790	-14.286	-31,0%
maig	30.293	37.381	26.116	31.067	31.922	37.218	30.448	-6.770	-18,2%
juny	77.159	91.754	34.452	35.998	55.237	52.271	46.538	-5.733	-11,0%
juliol	109.671	117.318	74.607	83.764	64.850	96.383	82.551	-13.832	-14,4%
agost	185.213	177.970	143.407	124.721	143.292	131.741	146.507	14.766	11,2%
setembre	61.208	54.653	47.642	44.371	44.412	56.807	53.239	-3.568	-6,3%
octubre	26.971	26.298	18.350	15.241	17.706	35.498	25.911	-9.587	-27,0%
novembre	12.707	20.310	9.899	7.490	6.712	14.511	16.287	1.776	12,2%
desembre	17.227	20.137	12.124	10.192	14.691	19.715	19.872	157	0,8%
TOTAL ANY	617.937	654.758	452.774	435.555	484.049	534.204	524.685	-9.519	-1,8%
T. alta	356.092	349.941	265.656	252.856	252.554	284.931	282.297	-2.634	-0,9%
T. mitjana	134.423	155.433	78.918	82.306	104.865	124.987	102.897	-22.090	-17,7%
T. baixa	127.422	149.384	108.200	100.393	126.630	124.286	139.491	15.205	12,2%

Font: IET, CITTIB i elaboració pròpia.

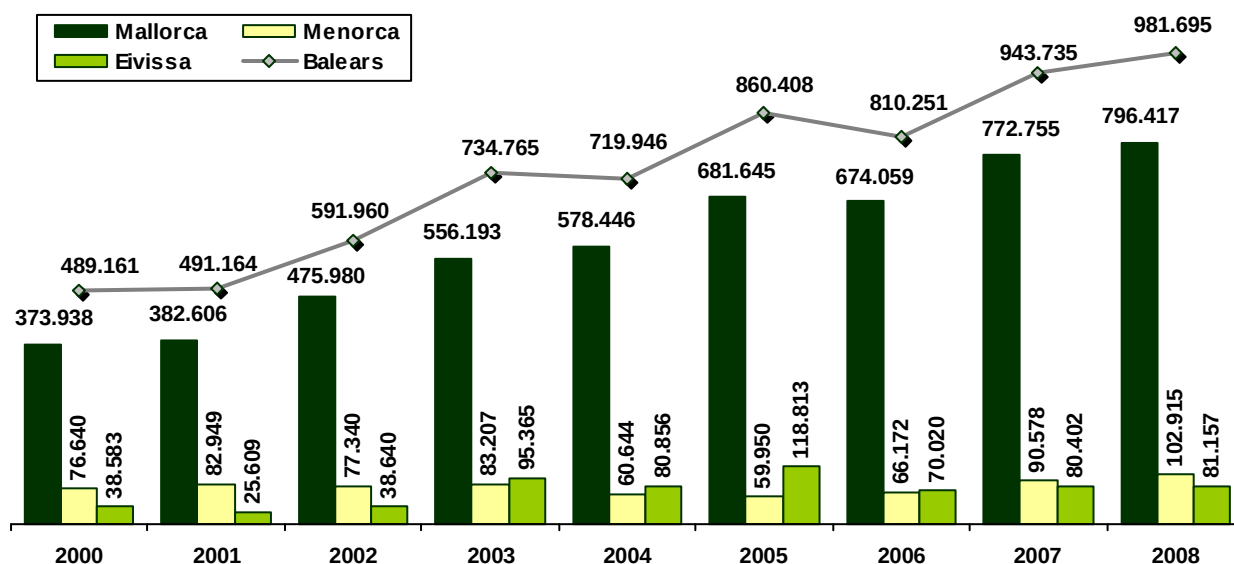
Si analitzem les dades de les arribades de turistes per **via marítima**, observem que es produeix un augment a Mallorca (+29,3%) i a Menorca (+8,9%), mentre que a les Pitiüses es produeix un descens del 26,6%.

Pel que fa als visitants de **creuers turístics**, de les dades facilitades per l'Autoritat Portuària de Balears, Maó, Eivissa i Formentera un total de **649.289 creueristes (trànsit)** a l'any 2008 (-2,7%). A aquesta cifra s'han d'afegir els passatgers que van arribar per via aèria per incorporar-se als creuers des de Balears, 332.406 passatgers, per la qual cosa el total és de **981.695** turistes de creuer (+4,0%).

Aquests visitants solen estar a l'illa a la qual desembarquen un període curt de temps i aprofiten la visita per realitzar excursions organitzades o per visitar la ciutat. En concret, s'estima que **l'estada mitjana del creuerista és d'1,5 dies**. Els creueristes amb inici o final del creuer en un port de Balears estan 1,5 dies a les Illes, enfront dels 0,6 dies dels creueristes d'escala. El creuerista va originar a l'any 2008 **1,4 milions d'estades** que van generar una **despesa mitjana directa** a Balears de **62,00 euros per persona i dia**, el que suposa uns ingressos totals directes de **91,35 milions d'euros**. Si se li sumen els pagaments que van realitzar els 717 bucs de creuers en els ports de Balears al 2008, obtenim, a més, uns ingressos induïts de **7,15 milions d'euros**.

D'aquesta manera obtenim que el **turisme de creuers va generar a l'any 2008 un total de 98,50 milions d'euros**. És important assenyalar que aquests ingressos no es computen dins el total de la despesa turística ja que provenen de visitants que no compleixen amb la definició de turista (no passen a terra una o més nits). Tot i que des d'un punt de vista tècnic han de considerar-se excursionistes, la realitat és que aquests tipus de visitants suposen una font important d'ingressos que, sens dubte, tenen darrere una motivació turística.

Gràfic 20. Arribades de creueristes a Balears (base desembarcats + trànsit)

Font: Autoritat Portuària de Balears.

4.4. La despesa turística

Nota metodològica.

En relació amb aquest capítol cal remarcar que, a partir del 2008, les dades oficials sobre despesa turística s'extreuen a partir de l'Enquesta de Despesa Turística, realitzada a nivell nacional per l'Institut d'Estudis Turístics (IET), a diferència d'anys anteriors, obtingudes a partir d'un conveni de col·laboració entre aquest organisme i la Conselleria de Turisme.

És per això que s'ha de tenir en compte la incompatibilitat de les dades d'aquest apartat respecte a anys anteriors, per la metodologia diferent emprada per obtenir aquesta informació.

Sobre la base de les dades obtingudes per l'IET, Espanya va rebre durant el 2008 un total de 57,3 milions de turistes (-2,3%). Durant aquest període la despesa total realitzada pels turistes no residents en els viatges a Espanya va ser de 51,90 mil milions d'euros (+0,8%). La despesa mitjana dels turistes es va incrementar un 3,7%, fins arribar als 907,30 euros. En canvi, la despesa mitjana diària no va variar respecte al 2007 i va quedar en 95,50 euros per turista i dia.

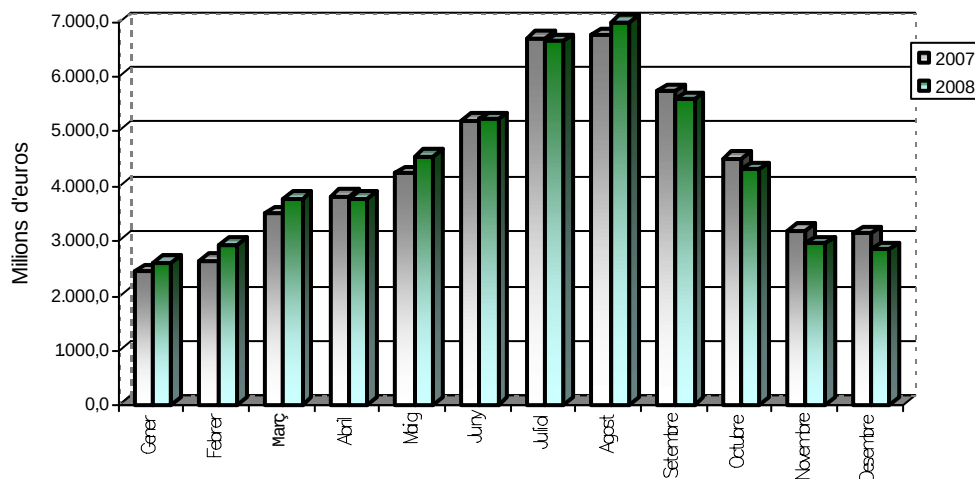
Taula 11. Despesa total dels turistes no residents segons comunitat autònoma de destinació principal (milers d'euros)

CA	2005	2006	2007	2008	% total	Var. 2008/07
TOTAL	46.005,7	48.228,0	51.505,7	51.897,2	100,0%	0,8%
Andalusia	6.774,7	7.074,0	8.106,0	7.913,5	15,2%	-2,4%
Aragó	321,5	315,0	345,4	407,4	0,8%	18,0%
Astúries	251,4	209,0	167,9	189,0	0,4%	12,6%
Balears	8.232,0	8.849,0	9.232,2	9.551,6	18,4%	3,5%
Canàries	9.921,2	10.661,0	10.494,2	10.485,2	20,2%	-0,1%
Cantàbria	284,8	246,0	302,4	329,1	0,6%	8,8%
Castella- la Manxa	297,3	247,0	232,4	211,5	0,4%	-9,0%
Castella i Lleó	845,7	750,0	802,1	733,0	1,4%	-8,6%
Catalunya	8.723,2	9.231,0	9.916,1	10.113,9	19,5%	2,0%
Comunitat Valenciana	4.112,0	4.329,0	4.732,5	4.773,8	9,2%	0,9%
Extremadura	141,6	113,0	118,1	134,0	0,3%	13,5%
Galícia	834,3	851,0	908,3	769,2	1,5%	-15,3%
Madrid	4.093,7	4.168,0	4.731,5	4.831,1	9,3%	2,1%
Múrcia	416,5	458,0	637,9	748,4	1,4%	17,3%
Navarra	137,1	98,0	118,4	121,6	0,2%	2,7%
País Basc	544,3	584,0	615,3	536,9	1,0%	-12,7%
La Rioja	74,4	45,0	45,0	48,0	0,1%	6,7%

Font: EGATUR. IET

En base a les dades de la taula anterior, les comunitats autònomes amb major despesa total generada pels turistes no residents són Canàries (20,2%), Catalunya (19,5%), Balears (18,6%) i Andalusia (15,2%). Segueixen la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana (9,3% i 9,2% respectivament). El creixement major en despesa total per comunitat es produeix a Aragó (+18,0%), Múrcia (+17,3%) i Extremadura (+13,5%). Aquestes tres comunitats tenen un pes baix respecte a la despesa total nacional. En el cas de Balears, el creixement de la despesa es va situar en un 3,5%.

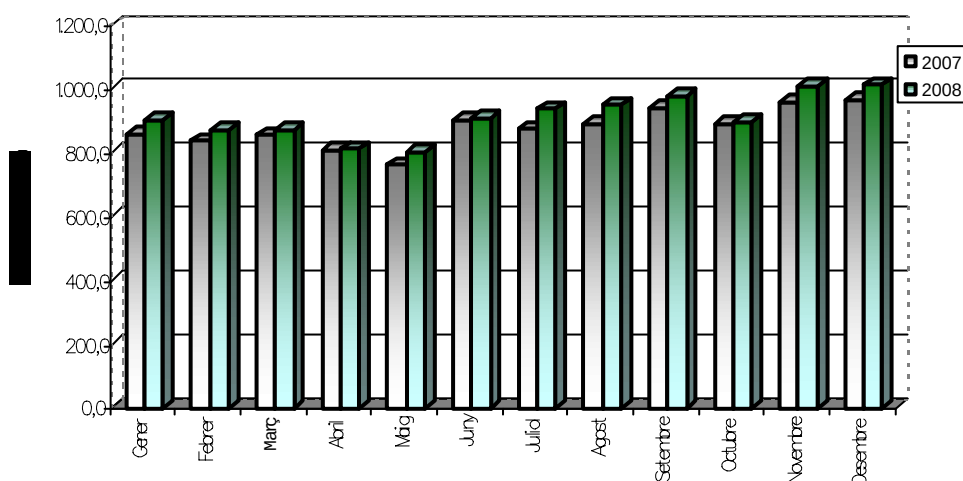
En canvi, els majors descensos s'observen a Galícia (-15,3%), al País Basc (-12,7%) i a Castella - la Manxa (-9,0%).

Gràfic 21. Distribució de la despesa total dels turistes no residents segons mes de visita (milions d'euros)

Font: EGATUR. IET

A partir del gràfic anterior es pot observar que els mesos de juliol i agost és quan es produeix la major despesa per part dels turistes no residents, que arriba als 6,97 mil milions d'euros en el mes d'agost, enfront dels 2,58 mil milions en els mesos de temporada baixa. Els mesos estivals concentren el 36,9% de la despesa total anual, enfront del 18,0% que es produeix en el primer trimestre de l'any.

Al 2008, respecte al 2007, es produeixen increments de despesa en els mesos de gener, febrer, març, maig i agost enfront de la resta de mesos en què es registren descensos.

Gràfic 22. Distribució de la despesa mitja dels turistes no residents segons mes de visita (euros/turista)

Font: EGATUR. IET

A diferència de la clara estacionalitat en la despesa total observada en els mesos estivals, en el cas de la despesa mitjana per turista s'observa que els mesos amb despesa mitjana major es registren, sobretot, en els mesos de novembre i desembre. Respecte al 2007, tots els mesos han registrat increments en la despesa mitjana per turista i dia a nivell nacional.

Si analitzem la despesa generada pels distints tipus de turistes s'obté que el 80,6% de la despesa total (41,8 mil milions d'euros) va ser realitzada pels turistes de vacances (+0,9%), enfront de l'11,0% realitzada pels que van venir per treball o negocis (-3,1%). Aquest darrer grup, a diferència dels turistes de vacances, realitzen una despesa mitjana diària superior a la resta de turistes. La despesa per motius personals va representar el 4,2% (-3,5%).

A nivell nacional, respecte als nivells d'edat dels turistes, el 41,0% de la despesa total es va realitzar per part de la població compresa entre 25 i 44 anys, mentre que els majors de 64 anys concentren la despesa mitjana major per persona, amb una xifra superior als mil euros.

El 58,3% de la despesa total a nivell nacional es va realitzar pels turistes amb nivells formatius superiors; un 61,0% per turistes de nivell de renda mitjana, i un 75,2% per part de turistes amb ocupació actual, dels quals més de la meitat tenen algun càrrec mitjà.

La major part de la despesa (34,12 mil milions d'euros), la van efectuar els turistes que es varen allotjar en hotels (65,8%). Aquest tipus de turista va realitzar una despesa mitjana de 931,40 euros per persona (+2,4%) i una despesa mitjana diària de 132,90 euros (+1,3%).

El 34,2% restant va córrer a càrrec dels turistes que es varen allotjar en un establiment no hotel·ler. Aquesta despesa es distribueix entre els turistes que s'allotjaren en habitatge propi (8,5%), a casa de familiars i amics (10,3%), en habitatge llogat (10,2%) i altres allotjaments no classificats anteriorment (5,2%). A diferència dels turistes allotjats en hotels, aquests altres tenen una despesa mitjana per persona de 864,20 euros (+6,2%) i una despesa mitjana diària de 62,00 euros per persona (+1,6%).

Els turistes que varen venir a Espanya per via aèria, aproximadament el 75,5%, varen realitzar el 85,1% de la despesa total (+0,9%) (44,16 milions d'euros). Del total d'aquests tipus de turistes, un 43,5% va venir en companyies de baix cost, el que suposa 19,2 mil milions d'euros del total de la despesa. En canvi, els turistes que varen venir per altres vies varen realitzar una despesa total de 7,74 mil milions d'euros (-3,2%) i una despesa mitjana diària de 60,30 euros, els que varen arribar per carretera o 126,90 euros els que varen arribar per via marítima, enfront del 102,30 euros dels turistes que varen arribar per via aèria.

Respecte a l'estada mitjana a nivell nacional, per als que varen venir en avió o en vaixell va ser de 9,9 nits, enfront dels que van venir per carretera, que va ser de 9,0 nits. Els turistes amb una estada mitjana de 4 a 7 nits varen realitzar el 39,2% del total de la despesa (-3,2%), seguits dels que es varen quedar de 8 a 15 nits, que en varen realitzar el 33,6% (+0,9%).

El Sector Turístic Balear 2008

La major part dels turistes (69,4%) varen viatjar al 2008 sense contractació prèvia d'un paquet turístic. La despesa realitzada per aquests turistes correspon al 68,6% del total, 35,58 mil milions d'euros (+0,9%).

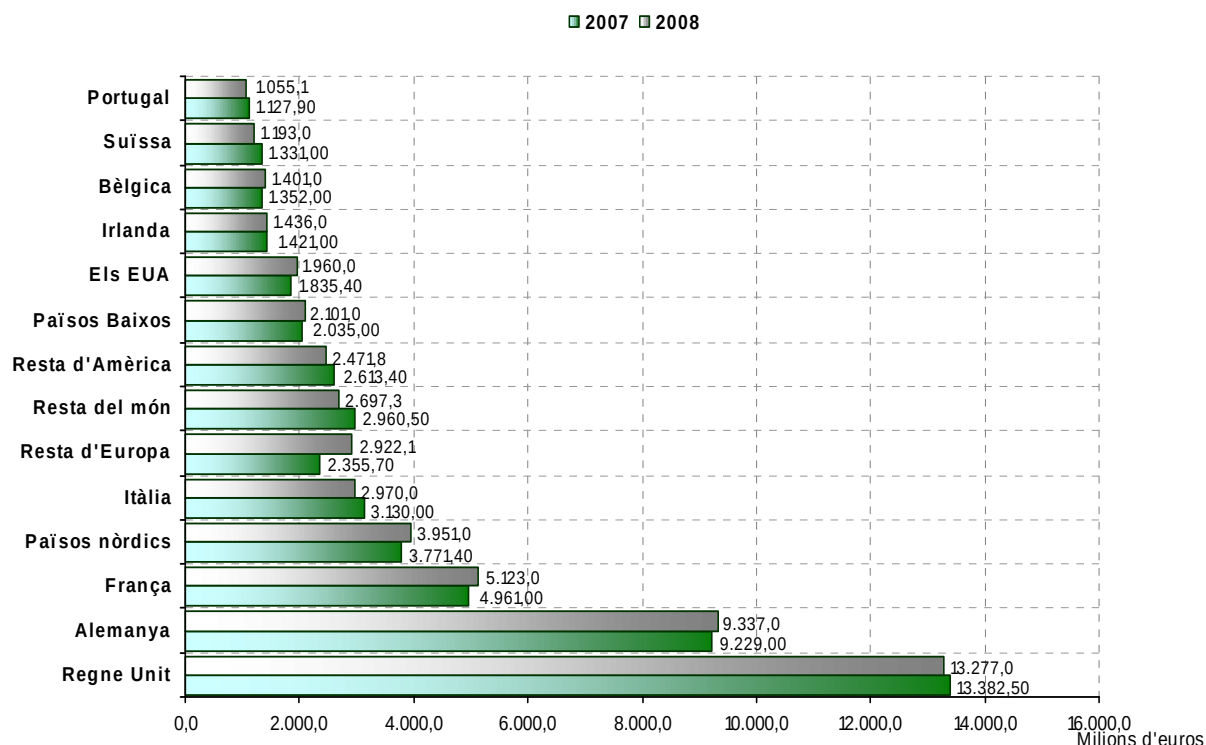
Els turistes que varen realitzar una despesa mitjana major per persona varen ser els procedents de països llunyans, tals com els EUA amb una despesa mitjana de 1.780,00 euros per persona o el Japó 1.733,00 euros per persona.

Els turistes que van viatjar sols o en parella varen realitzar el 65,9% de la despesa total, enfront del 15,8% dels que ho varen fer amb família i fills.

Respecte a la utilització d'Internet, el 55,0% de la despesa total va ser realitzada per turistes que utilitzaven Internet com a eina de consulta, mentre que el 39,8% de la despesa total la varen realitzar turistes que utilitzaren la xarxa per realitzar la reserva i pagar els serveis turístics.

Respecte a la distribució de la despesa total segons la comunitat autònoma de destinació cal destacar Canàries (20,2%), Catalunya (19,5%) i Balears (18,4%), els quals concentren el 58,1% de la despesa total. La Comunitat de Madrid, la Comunitat Valenciana i Andalusia concentren juntes el 32,2% de la despesa nacional total.

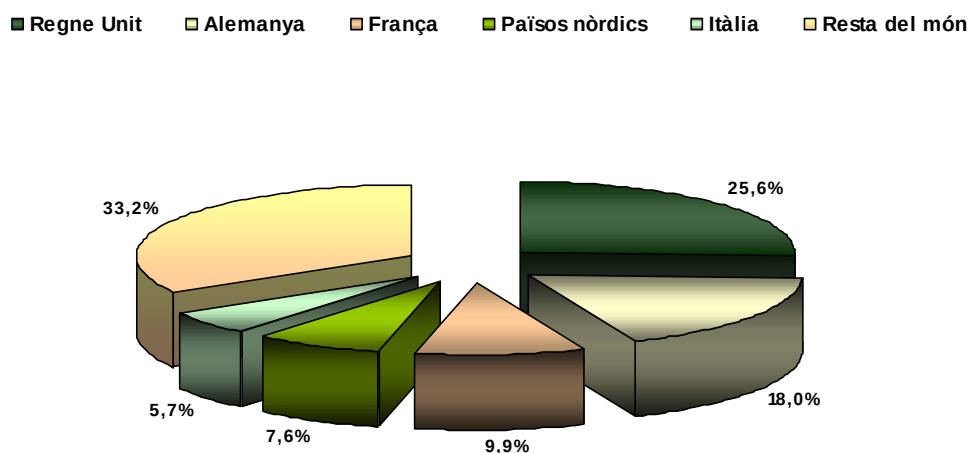
Gràfic 23. Despesa total a nivell nacional segons el país de procedència

Font: EGATUR. IET

En base a la taula anterior s'observa que a nivell nacional els països que realitzen la despesa major a Espanya són el Regne Unit amb 13,28 mil milions d'euros (-0,8%) i Alemanya amb 9,34 mil milions d'euros (+1,2%), seguits de França amb 5,12 mil milions d'euros (+3,3%). El conjunt de països nòrdics realitzen una despesa per valor de 3,95 mil milions d'euros (+4,8%) i els italians 2,97 mil milions d'euros (-5,9%). Els països amb una despesa menor a nivell nacional i amb descens major respecte al 2007 són Portugal amb 1,06 milions d'euros (-6,45%) i Suïssa amb 1,19 mil milions d'euros (-10,4%).

Gràfic 24. Distribució de la despesa a nivell nacional per mercats

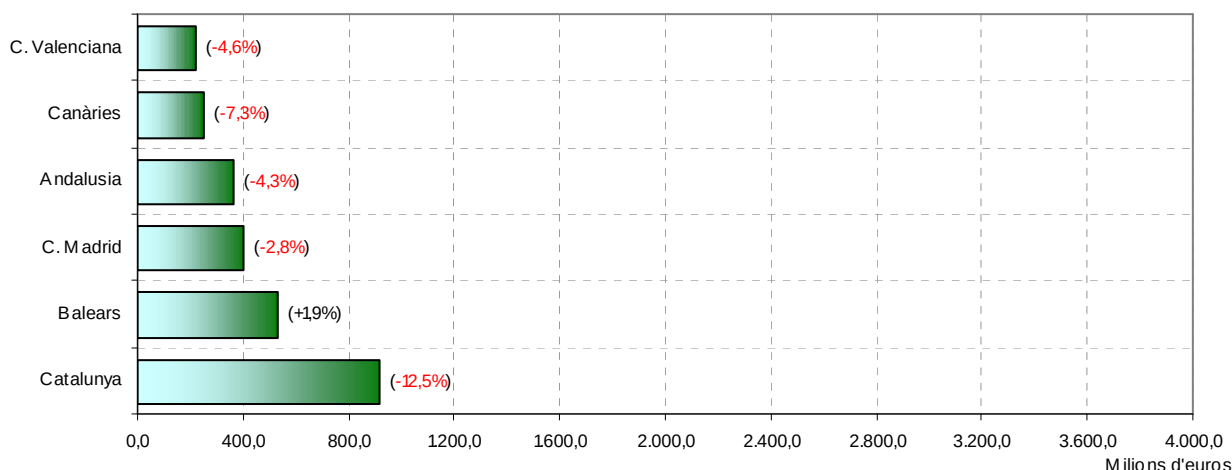
Font: EGATUR. IET

A nivell nacional, el Regne Unit destaca com a mercat emissor principal (25,6%), seguit d'Alemanya (18,0%) i de França (9,9%).

4.4.1. 4.4.1. Despesa per les nacionalitats principals

4.4.1.1. El mercat britànic

Gràfic 25. Despesa total dels turistes britànics segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007).

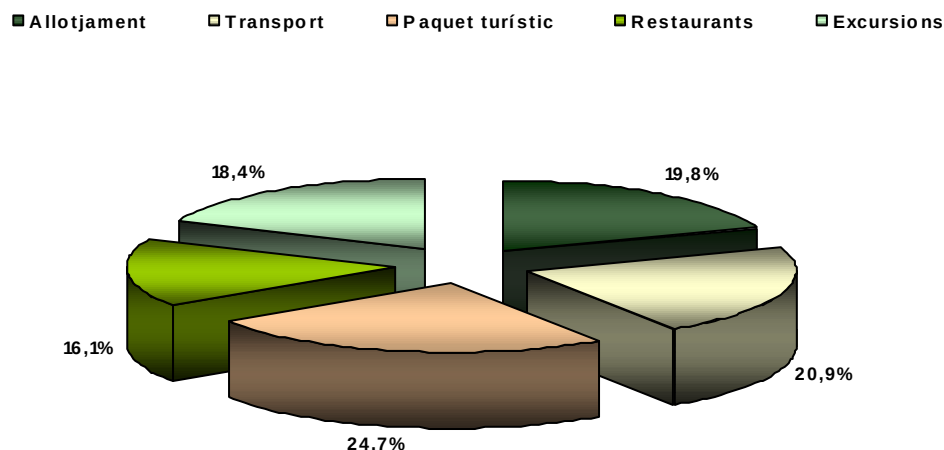

Font: EGATUR. IET

A la taula anterior es mostra la distribució de la despesa total dels britànics a Espanya segons la comunitat autònoma de destinació. Els britànics destinen la major part de la despesa a Canàries, al voltant de 3,50 mil milions d'euros (-6,2%), seguida de Balears amb prop dels 3,30 mil milions d'euros (-0,1%) i d'Andalusia amb el voltant de 2,50 mil milions d'euros (-1,2%).

Cal destacar l'increment de la despesa (+13,4%) produït a la Comunitat de Madrid.

Gràfic 26. Distribució de la despesa total dels turistes britànics per conceptes

Font: EGATUR. IET

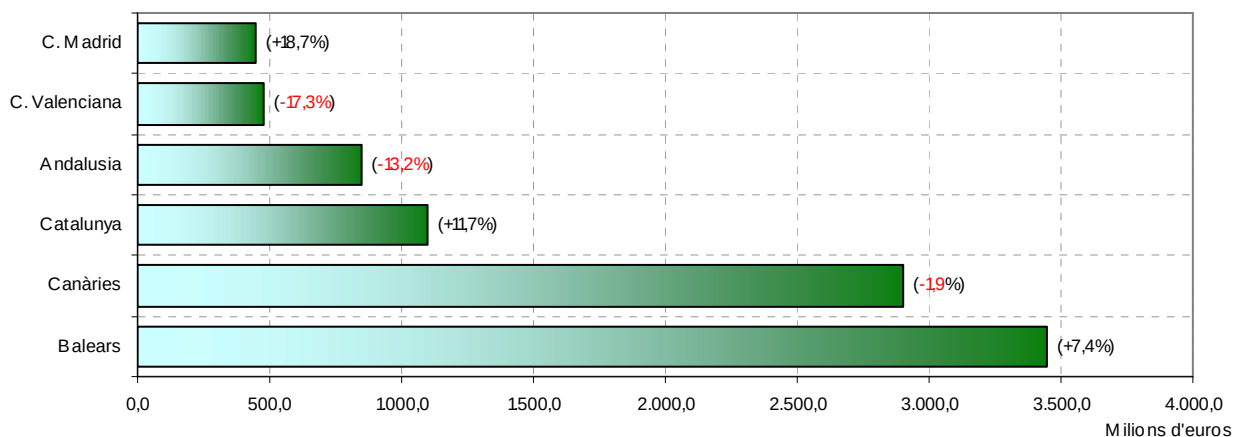
De la despesa total realitzada pels britànics, la major part (24,7%) es va destinar al paquet turístic, seguida dels transports (20,9%), l'allotjament (19,8%) i els restaurants (16,1%).

Respecte al 2007 s'ha produït un increment en la despesa destinada a excursions i altres activitats (+5,3%), enfront d'una reducció en la despesa destinada al paquet turístic (-4,3%).

Quant a la resta de mercats, els britànics són els que destinen a restaurants una proporció major del pressupost. Pel que fa a la resta de conceptes, es troben en tercera posició.

4.4.1.2. *El mercat alemany*

Gràfic 27. Despesa total dels turistes alemanys segons la comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)

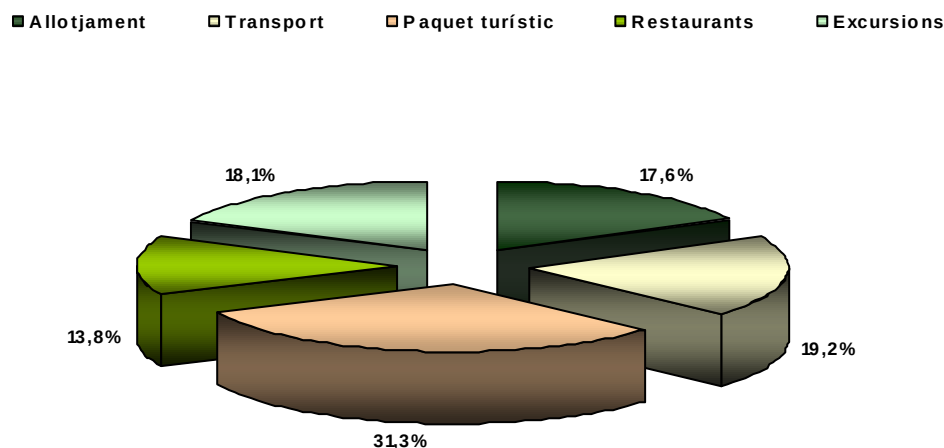

Font: EGATUR. IET

De la distribució total de la despesa per part dels alemanys segons la comunitat autònoma de destinació s'observa que Balears és la comunitat autònoma amb major despesa, amb aproximadament 3,50 mil milions d'euros (+7,4%), seguida de Canàries, amb 2,90 mil milions d'euros (-1,9%). La destinació següent, segons despesa total, és Catalunya que supera lleugerament la xifra d'1,00 mil milions d'euros (+11,7%).

Com passa amb el mercat britànic, la Comunitat de Madrid és la comunitat amb menor despesa per part dels alemanys, però on s'ha produït el major increment de la despesa realitzada. En canvi, la Comunitat Valenciana es registra el major descens en la despesa (-17,3%), seguida d'Andalusia (-13,2%).

Gràfic 28. Distribució de la despesa total dels turistes alemanys per conceptes

Font: EGATUR. IET

La despesa total generada pels alemanys es destina, majoritàriament, al paquet turístic (31,3%), seguit del transport (19,2%) i de les excursions i altres activitats (18,1%). L'allotjament té un pes del 17,6% i la despesa als restaurants és del 13,8%.

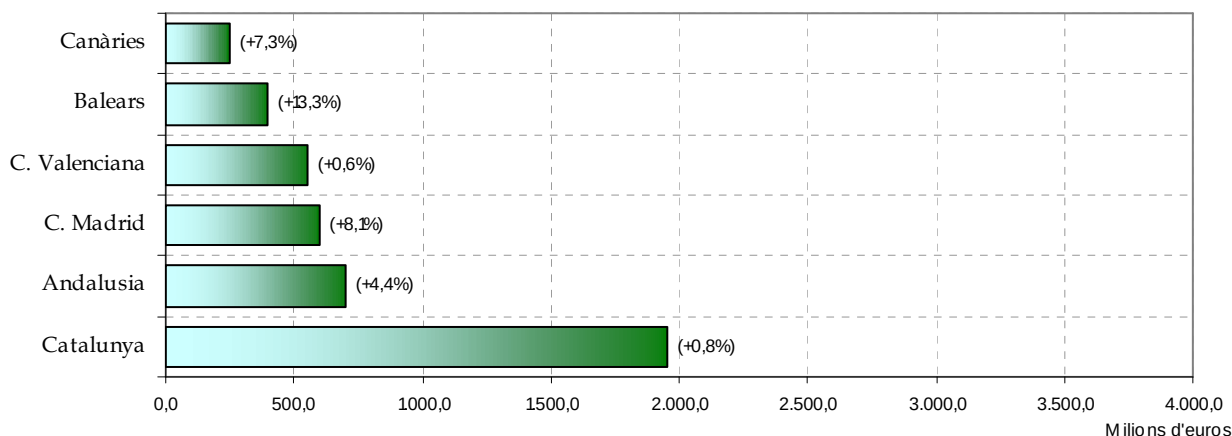
De la mateixa manera que la distribució de la despesa per part dels britànics, els alemanys també destinen la major part del pressupost al paquet turístic i, a continuació, a l'allotjament.

Respecte al 2007, la distribució de la despesa destinada a aquests conceptes s'ha mantingut estable.

En comparació amb la resta de mercats, els alemanys es troben en segona posició quant a despesa en paquet turístic, mentre que per allotjament, restaurants i excursions es troben en quarta posició i la despesa en transports se situa en cinquena posició.

4.4.1.3. El mercat francès

Gràfic 29. Despesa total dels turistes francesos segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)

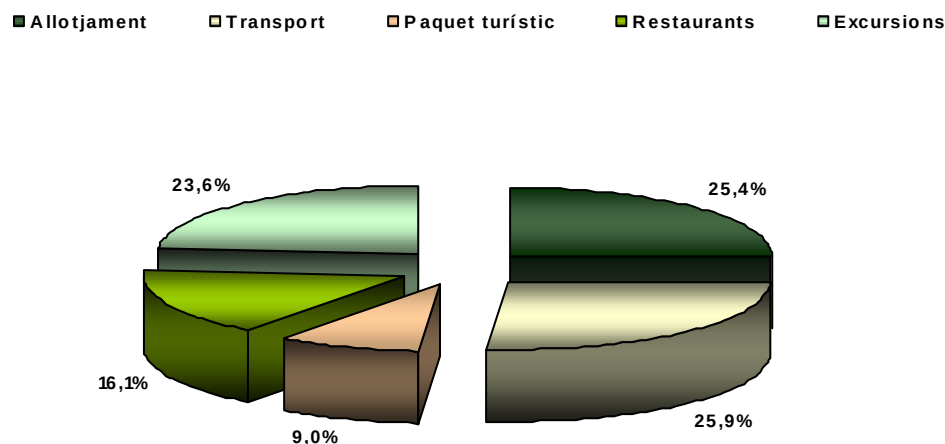

Font: EGATUR. IET

A partir de la distribució total de la despesa per part dels francesos, en funció de la comunitat autònoma de destinació, s'observa que destinen majoritàriament la despesa a Catalunya amb 1,90 mil milions (+0,8%); la segueix Andalusia (+4,4%) i la Comunitat de Madrid (+8,1%), amb una despesa total superior als 500,00 milions d'euros.

A diferència del mercat britànic i l'alemany, la despesa destinada a Balears i Canàries es reduïda i són les comunitats amb una despesa menor per part del mercat francès, però en les quals es registren increments elevats en la despesa.

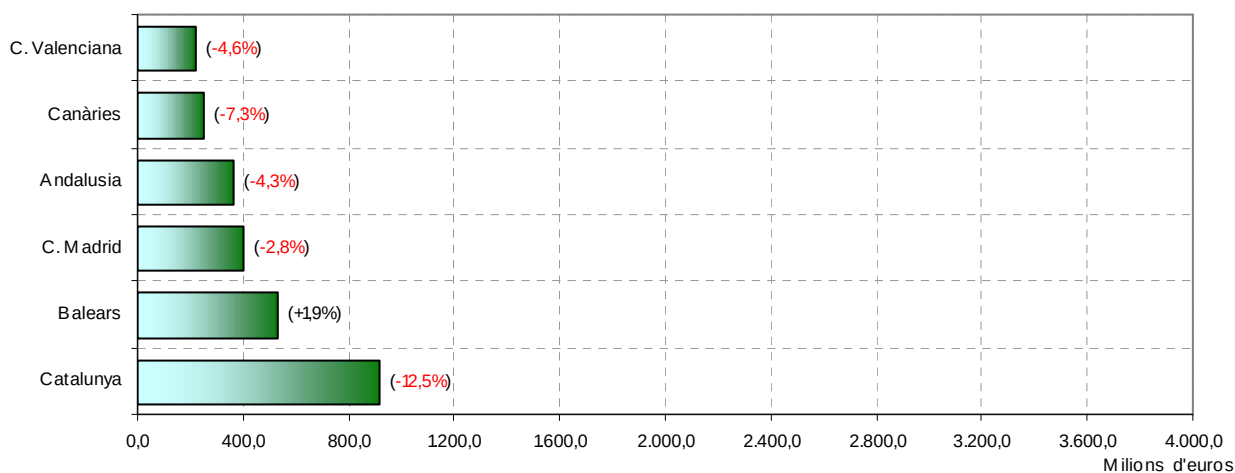
Respecte a la resta de mercats, França és el país amb un pressupost major destinat als conceptes d'allotjament, transport, restaurants i excursions, mentre que al paquet turístic és el país on es destina un pressupost menor.

Gràfic 30. Distribució de la despesa total dels turistes francesos per conceptes

Font: EGATUR. IET

A diferència dels britànics i alemanys, el mercat francès destina la menor part del pressupost al paquet turístic (9,0%). La despesa major es concentra entre el transport (25,9%), l'allotjament (25,4%), les excursions i altres activitats (23,6%). En canvi, el pes de la despesa a restaurants és lleugerament superior a la dels britànics o alemanys (16,1%).

4.4.1.4. El mercat italià

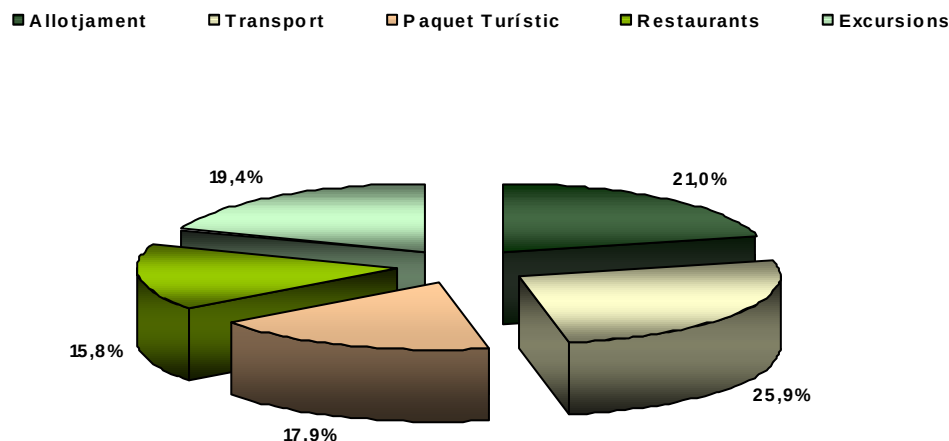
Gràfic 31. Despesa total dels turistes italians segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)

Font: EGATUR. IET

La despesa total generada pels italians es destina principalment a Catalunya, amb un import superior a 900,00 milions d'euros (-12,5%).

És destacable la gran disminució de la despesa a totes les comunitats, excepte Balears que, amb una xifra superior als 500,00 milions d'euros, registra un increment de l'1,9%.

Gràfic 32. Distribució de la despesa total dels turistes italians per conceptes

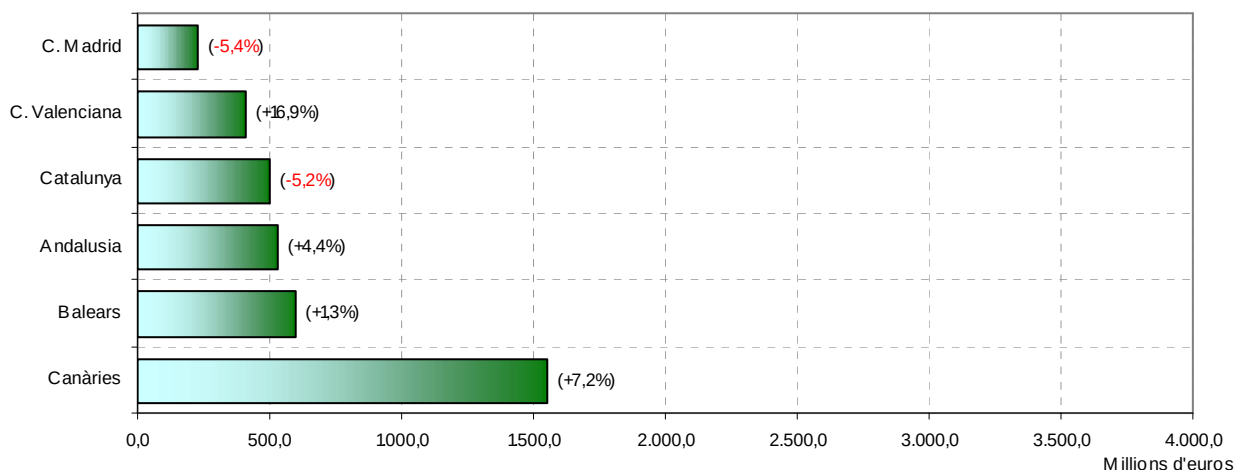
Font: EGATUR. IET

Els italians destinen la major part del pressupost al transport (25,9%), seguit de l'allotjament (21,0%), les excursions i altres activitats (19,4%). El paquet turístic té un pes inferior, en comparació amb el mercat alemany i el britànic (17,9%). La despesa destinada als restaurants és a la que destinen la menor part del pressupost (15,8%).

Els italians són els segons amb un major pressupost destinat a l'allotjament, el transport, els restaurants i les excursions respecte a la resta de mercats, mentre que pel que fa al paquet turístic són els quarts amb una despesa major.

4.4.1.5. El mercat nòrdic

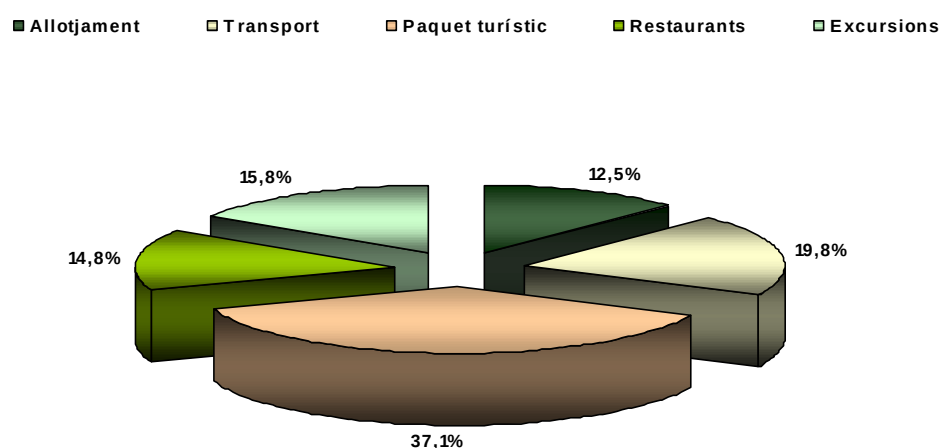
Gràfic 33. Despesa total dels turistes nòrdics segons comunitat autònoma de destinació (variació 2008-2007)

Font: EGATUR. IET

Els turistes dels països nòrdics destinen la major part de la despesa a Canàries, amb 1,50 mil milions d'euros (+7,2%), seguides de Balears, amb una xifra superior als 550,00 milions d'euros (+1,3%), Andalusia (+4,4%) i Catalunya (-5,2%).

Gràfic 34. Distribució de la despesa total dels turistes nòrdics per conceptes

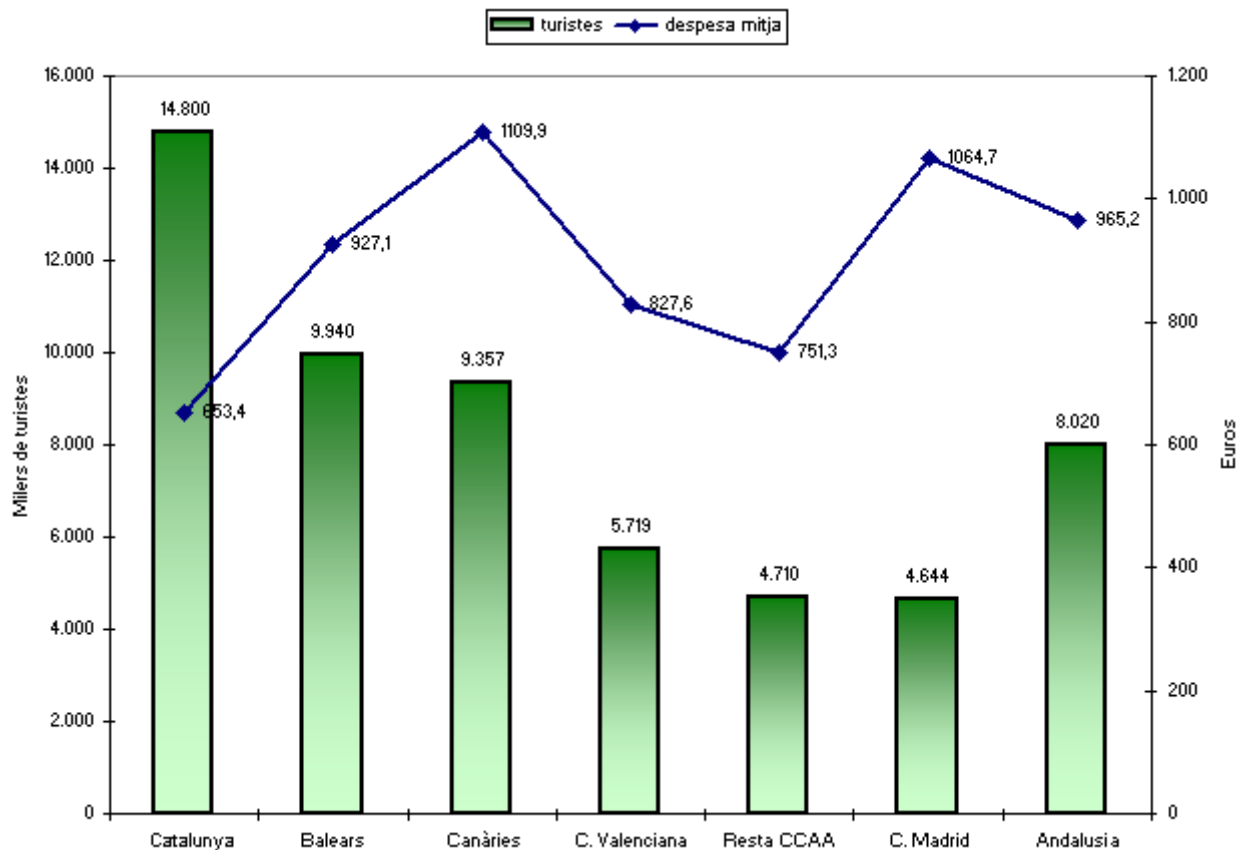

Font: EGATUR. IET

Els turistes dels països nòrdics destinen la major part del pressupost al paquet turístic (37,1%), un percentatge superior respecte a la resta de mercats, seguit dels transports (19,8%) i les excursions (15,8%). La despesa menor la realitzen en allotjament (12,5%).

Els turistes dels països nòrdics són els que destinen un pressupost major al paquet turístic, mentre que en despesa a restaurants són els tercers i en allotjament i excursions són els que menys destinen en comparació amb la resta de mercats.

Gràfic 35. Despesa mitjana per persona i nombre de turistes no residents segons la destinació principal

Font: EGATUR. IET

A partir del gràfic anterior s'obté la distribució del nombre de turistes per comunitat autònoma visitada i la despesa mitjana per turista realitzada a la comunitat visitada. Respecte a la despesa mitjana, el valor més alt es troba a Canàries, 1.120,60 euros i un total de 9,36 milions de turistes. La següent comunitat amb una despesa mitjana major és la Comunitat de Madrid (1.049,50 euros), per la qual cosa és la comunitat autònoma amb un nombre menor de visitants, 4,65 milions. En canvi, Catalunya és la comunitat amb un nombre major de visitants (14,8 milions) i la que té menor despesa mitjana (715,90 euros).

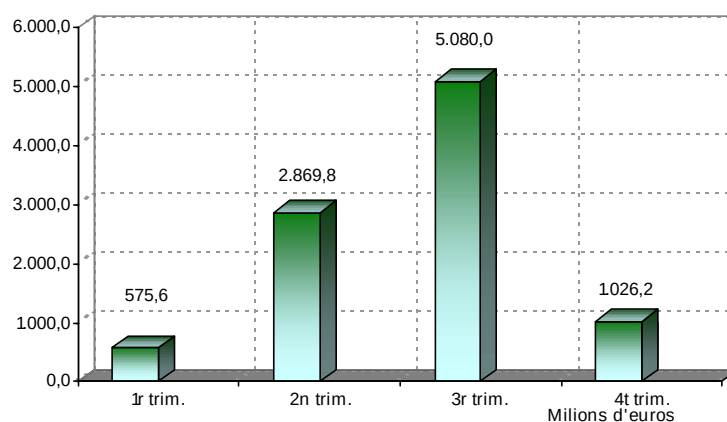
A Balears els 9,94 milions de turistes realitzen una despesa mitjana de 949,20 euros per turista i és la quarta comunitat amb una despesa major i la segona amb un nombre major de turistes.

4.4.2. 4.4.2. La despesa a Balears

Durant el 2008 la despesa total generada pels turistes a Balears va ser de 9,60 mil milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 3,5% respecte al 2007. La despesa mitjana per persona es va situar en 949,20 euros, un 2,4% superior a l'any anterior. En canvi, la despesa mitjana per dia va ser de 70,94 euros (-18,4%). (Font: CITTIB)

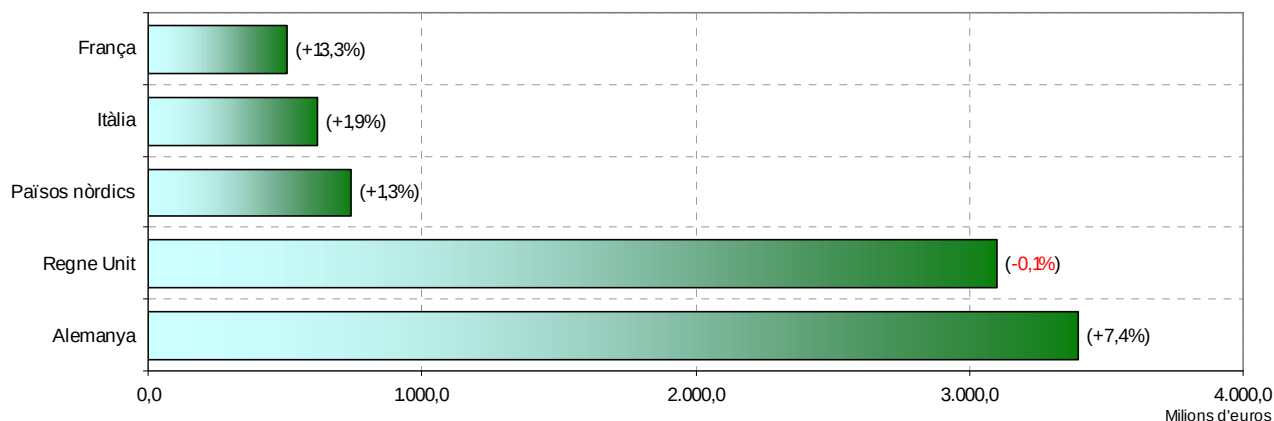
Balears és la comunitat amb un reflex major de l'estacionalitat de la despesa, per la qual cosa els mesos de major despesa són juliol i agost, en què s'assoleix més de la meitat de la despesa total de l'any.

Gràfic 36. Estacionalitat de la despesa a Balears

Font: EGATUR. IET

Respecte a la nacionalitat dels turistes, els alemanys i els britànics varen concentrar el 68,8% del total de la despesa a Balears. El mercat alemany va incrementar la despesa un 7,4% respecte a l'any anterior, enfront dels britànics que varen reduir-la lleugerament un 0,1%. Els turistes italians i dels països nòrdics també varen incrementar lleugerament la despesa (1,9% i 1,3% respectivament). Cal destacar l'increment notable de la despesa dels turistes francesos (+13,3%) respecte al 2007.

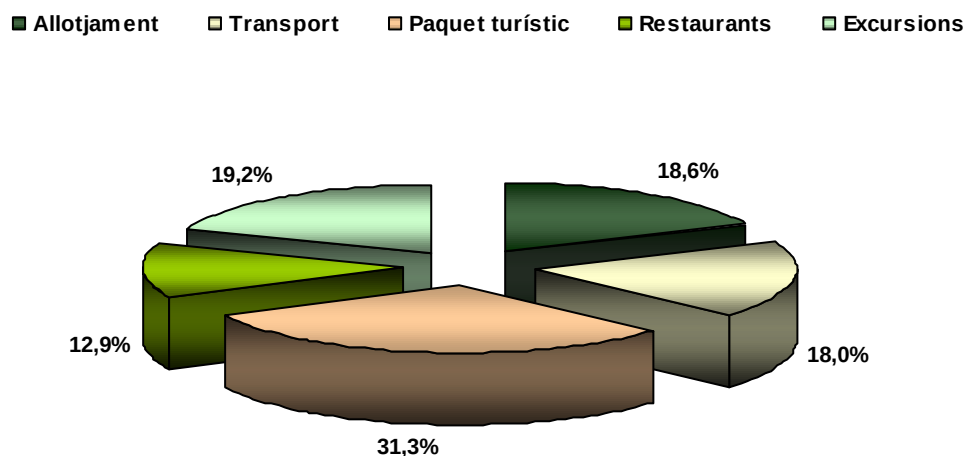
Gràfic 37. Despesa total dels turistes a Balears segons país de residència (variació 2008-2007)

Font: EGATUR. IET

A diferència de la resta de destinacions espanyoles, a Balears predomina el paquet turístic com a forma de contractació. La despesa dels turistes sense paquet turístic va representar poc més de la meitat de la despesa realitzada al 2008. Un 55,2% de la despesa efectuada pels turistes estrangers que varen viatjar a Balears es va liquidar en el país de residència del turista abans d'iniciar el viatge i el 44,8% es va realitzar a Balears.

Aquesta despesa realitzada a Balears es distribueix segons els components següents: el 31,3% es va destinar al paquet turístic, seguit del 19,2% destinat a excursions, un 18,6% a allotjament i el 18,0% es va destinar a transports. Únicament un 12,9% de la despesa es va destinar a restaurants.

S'observa que la despesa en paquet turístic és de gran importància a Balears (31,3%), ja que els mercats emissors principals, el britànic i l'alemany, i els països nòrdics destinen la major part del pressupost a aquest concepte.

Gràfic 38. Distribució de la despesa total dels turistes a Balears per conceptes

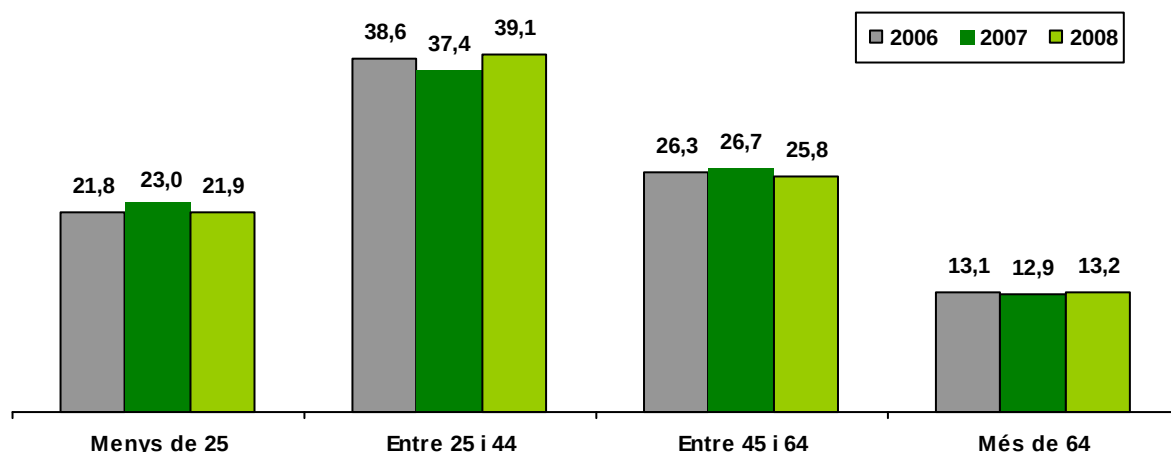
Font: EGATUR. IET

4.5. Perfil dels turistes que visiten Balears

És important, a l'hora d'analitzar el turisme balear, conèixer el perfil mitjà del turista que visita les Illes, així com el comportament que el caracteritza. En aquest capítol es realitza una anàlisi dels turistes que ens visiten, de manera que es tenen en compte els aspectes més rellevants com ara el motiu del viatge, la despesa realitzada, l'edat, el tipus d'allotjament utilitzat, la durada de l'estada, etc. Aquestes dades s'han extret de l'Enquesta sobre la Despesa Turística al 2008 (CITTIB).

En el gràfic següent observem que el **tram d'edats** que clarament predomina, com ja passava a l'any anterior, és el comprès entre els 25 i els 44 anys (39,1%). Al 2008 aquest segment ha augmentat el pes respecte a l'any anterior en 1,7 punts percentuals. El segon grup, per ordre d'importància, és el segment comprès entre els 45 i els 64 anys (que passa del 26,7% al 2007 a 25,8% al 2008). Segueix el grup de menors de 25 anys (21,9%) que acusa un descens d'1,1 punts. El grup d'edat amb un percentatge més reduït és el dels majors de 64 anys, amb un pes del 13,2%.

Gràfic 39. Edat dels turistes de Balears (%)

Respecte a les **zones visitades** pels turistes, com ja és habitual, Mallorca se situa en primera posició.

Si desglossem en zones, Palma (-0,7%) manté la segona posició enfront de la costa de Ponent (+1,3%). Per altra banda, la zona que registra el nombre menor de visitants és la localitzada fora de la zona turística (+0,6%). En relació amb l'any anterior, cal destacar que la costa de Tramuntana va ser la zona que va registrar l'augment més significatiu (+20,4%), seguida de la badia d'Alcúdia (+5,6%).

Formentera és l'única illa que va registrar un augment (+92,7%), Mallorca va descendir un 2,9%, Menorca va disminuir un 1,0% i Eivissa va presentar el descens més significatiu amb un 8,7% menys de viatgers.

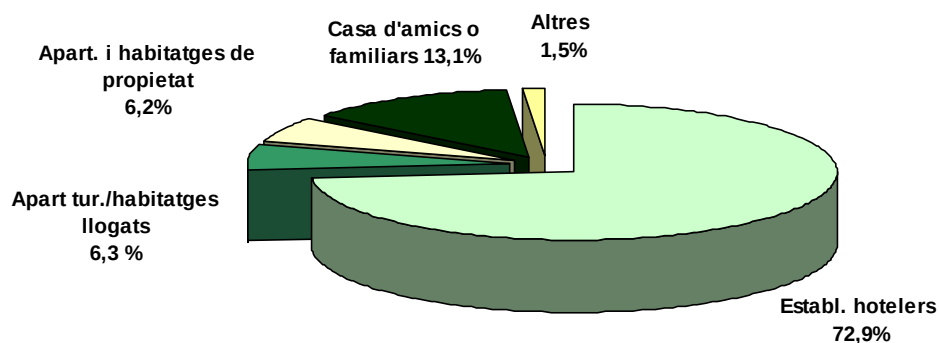
Pel que fa a les **pernoctacions** que varen realitzar els turistes al 2008, la costa de Ponent és la zona amb major nombre de pernoctacions, 21.112.582 (-8,8%), seguida de la costa de Llevant amb 15.667.273 pernoctacions (+2,4%). D'altra banda, s'Arenal va descendir un 13,2%.

Taula 12. Zones visitades pels turistes

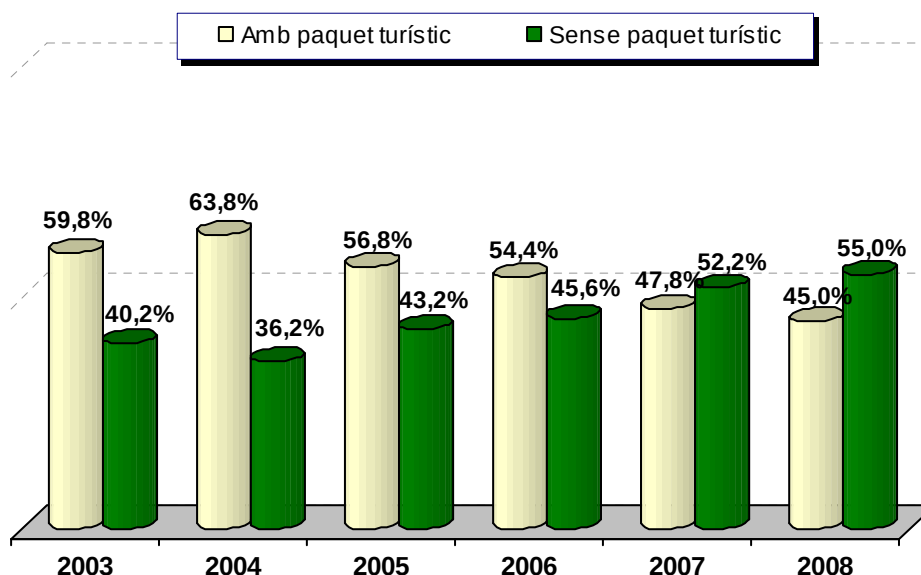
	Turistes			Pernoctacions		
	2007	2008	Var. %	2007	2008	Var. %
Mallorca	9.919.479	9.631.054	-2,9	88.086.801	86.369.110	-1,9
Fora de zona turística	223.670	224.917	0,6	2.860.836	2.520.231	-11,9
Palma	2.109.399	2.095.662	-0,7	14.747.382	16.295.132	10,5
Costa de Ponent	2.369.165	2.399.860	1,3	23.151.949	21.112.582	-8,8
Costa de Tramuntana	320.386	385.837	20,4	3.177.984	3.545.297	11,6
Badia de Pollença	684.353	683.401	-0,1	5.875.783	5.836.014	-0,7
Badia d'Alcúdia	1.010.578	1.067.251	5,6	9.332.716	9.553.287	2,4
Costa de Llevant	1.569.339	1.633.853	4,1	15.300.122	15.667.273	2,4
S'Arenal	1.630.386	1.373.837	-15,7	13.640.029	11.839.294	-13,2
Menorca	1.141.404	1.129.822	-1,0	11.498.121	10.733.400	-6,7
Eivissa	2.147.304	1.960.754	-8,7	20.007.753	18.712.575	-6,5
Formentera	67.059	129.192	92,7	708.261	1.196.476	68,9
Total Balears	13.275.246	12.850.823	-3,2	120.300.936	117.011.561	-2,7

Igual que al 2007, el **tipus d'establiment** més utilitzat al 2008 pels turistes ha estat l'hotel. D'aquesta manera, el percentatge de visitants de Balears que ha utilitzat aquesta modalitat d'allotjament ha estat d'un 72,9% (-9,0%). Segueixen en ordre d'importància, encara que a molta distància, les cases d'amics o familiars (13,1%), apartaments i habitatges llogats (6,3%).

Els apartaments i habitatges en propietat (6,2%) augmenten un 16,0% respecte de l'any passat.

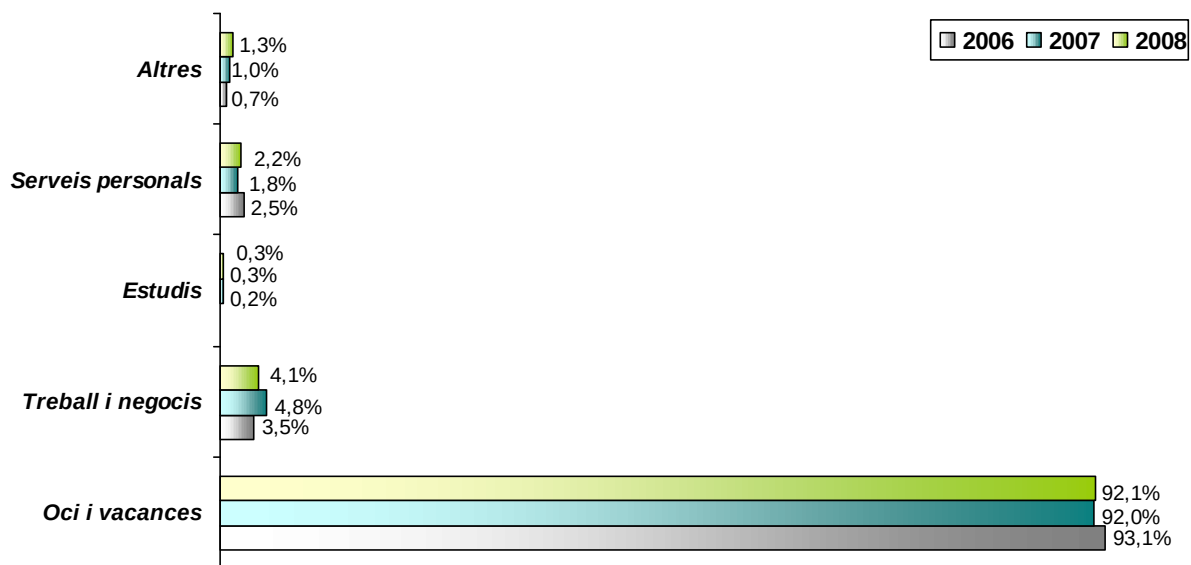
Gràfic 40. Percentatge de turistes allotjats a diferents establiments

Si analitzem la manera que tenen els turistes **d'organitzar el viatge**, a diferència de l'any anterior, obtenim que la gran majoria, un **55,0%**, opta per no contractar un **paquet turístic** (+2,8%). Els turistes que ens visiten amb paquet turístic han representat el 45,0% del total.

Gràfic 41. Organització del viatge de turistes a Balears

Majoritàriament els turistes que visiten les nostres Illes ho fan per **motius** d'oci i vacances. Aquesta motivació se situa, per al conjunt de temporades, en el 92,1%, així que augmenta lleugerament respecte a l'any anterior (92,0% al 2007). Segueixen, des de molt lluny, altres motivacions com les de treball i negocis amb un 4,1% (-0,7%) o serveis personals amb un 2,2% (+0,4%). Unes altres motivacions com les compres, la salut, els motius religiosos o els estudis tenen un pes relatiu, molt poc representatiu.

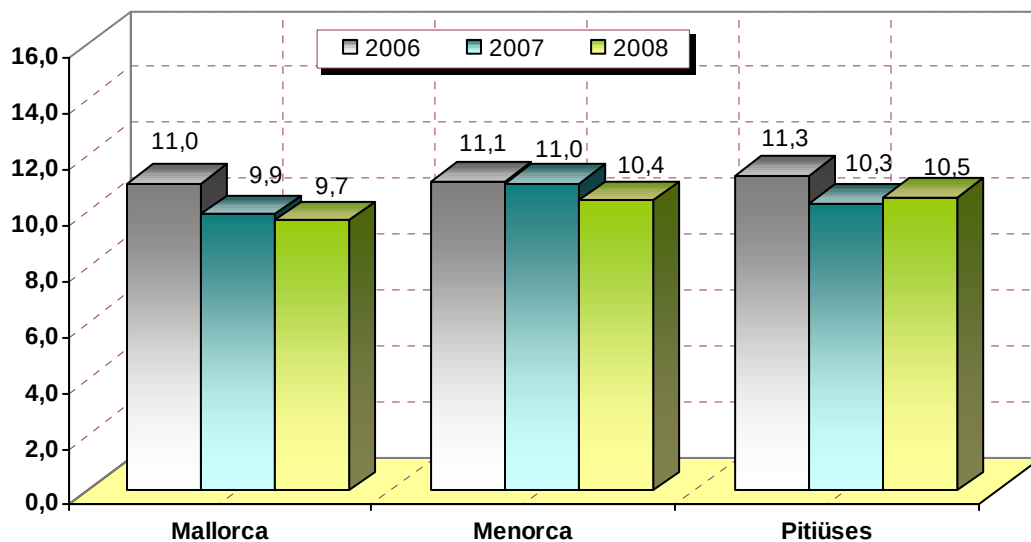
Gràfic 42. Motivació del turista per viatjar

El **grau de fidelitat** dels turistes que visiten Balears és bastant elevat, al voltant del 65,0% del total dels turistes rebuts havien visitat Balears anteriorment. Més d'un 16,0% dels turistes han visitat Balears 10 o més vegades, i més d'un 25,0% fins a 3 vegades.

Quant al grau de satisfacció, es pot afirmar que és bastant elevat, en una escala de 0 a 10, el grau de satisfacció arriba a una xifra de 8,7.

L'**estada mitjana** dels turistes que visiten les nostres Illes disminueix durant el 2008, de manera que passa dels 10,1 dies al 2007 a **9,9 dies al 2008**. Si observem les dades per illes, observem un descens general, tant a l'illa de Mallorca amb 9,7 dies en comparació amb els 9,9 al 2007. Menorca també disminueix la mitjana i ofereix un resultat de 10,4 dies enfront dels 11,0 de l'any anterior. En canvi, les Pitiüses varen experimentar un increment en l'estada mitjana fins arribar als 10,5 dies, enfront dels 10,3 dies de l'any anterior.

Gràfic 43. Estada mitjana dels turistes (nombre de dies)

Font: CITTIB i elaboració pròpia.

4.6. L'oferta d'allotjament

4.6.1. 4.6.1. A Balears

L'oferta d'allotjament legalitzada a 31 de desembre de 2008, segons dades de la Conselleria de Turisme, ascendia a **423.054 places**, la qual cosa suposa el descens lleu de 2043 places (-0,5%) respecte a l'any anterior.

La publicació "El Turisme a les Illes Balears. Dades informatives 2008" de la Conselleria de Turisme manté el desglossament per tipus d'establiment en el qual s'especifiquen, per categories, el nombre de places d'hotels, apartaments, apartahotels, càmpings turístics, oferta de turisme rural (hotel rural i turisme interior) i agroturismes, entre d'altres. La distribució de la capacitat d'allotjament a Balears es detalla a la taula següent (dades a la fi de cada any).

Taula 13. Oferta de places legalitzades d'allotjament turístic a Balears

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% s/ total	Var. %
Hotels	198.256	200.407	199.972	199.181	200.596	200.128	47,3%	-0,2%
Apartaments	98.725	99.515	98.666	97.403	95.573	93.499	22,1%	-2,2%
Hotels-Apartament	79.180	80.769	82.739	86.286	88.308	89.178	21,1%	1,0%
Ciutats de vacances	9.744	8.962	8.676	7.836	7.880	7.880	1,9%	0,0%
Hostals	9.252	9.172	8.967	8.838	8.703	8.125	1,9%	-6,6%
Hostals-Residència	9.523	9.452	9.208	9.080	9.079	8.976	2,1%	-1,1%
Hotels residència	4.361	4.017	3.856	3.875	3.875	3.998	0,9%	3,2%
Residències apartament	2.788	2.748	2.348	2.348	2.532	2.532	0,6%	0,0%
Cases d'hostes	1.326	1.339	1.339	1.323	1.316	1.297	0,3%	-1,4%
Càmpings turístics	2.618	2.837	3.337	2.762	2.762	2.762	0,7%	0,0%
Fondes i Pensions	408	408	412	397	442	412	0,1%	-6,8%
Agroturismes	1.745	1.921	2.054	2.249	2.356	2.440	0,6%	3,6%
Hotels rurals	797	926	992	1.119	1.082	1.176	0,3%	8,7%
Turisme interior	404	470	546	562	593	651	0,2%	9,8%
Total	419.127	422.943	423.112	423.259	425.097	423.054	100,0%	-0,5%

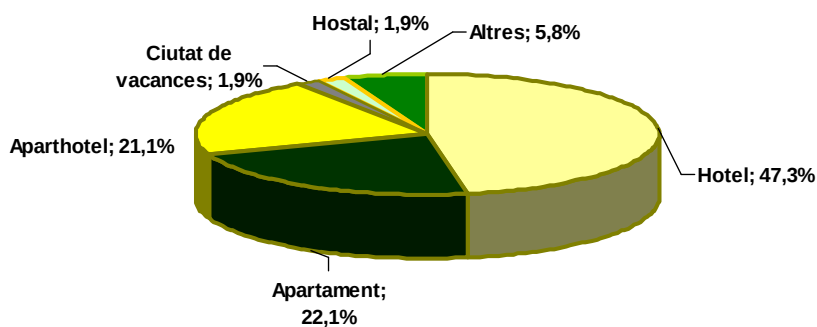
Font: Conselleria de Turisme, Consell Insular de Menorca, Consell Insular d'Eivissa i Consell Insular de Formentera.

Cal destacar l'evolució de les modalitats de turisme d'interior (+9,8%), hotels rurals (+8,7%), hotels residència (+3,2%) i agroturismes (+3,6%), tot i que el seu pes és relatiu respecte al total de l'oferta d'allotjament.

D'altra banda, quant a les modalitats que varen disminuir la capacitat d'allotjament, cal destacar les fondes i pensions (-6,8%), els hostals (-6,6%) i els apartaments (-2,2%).

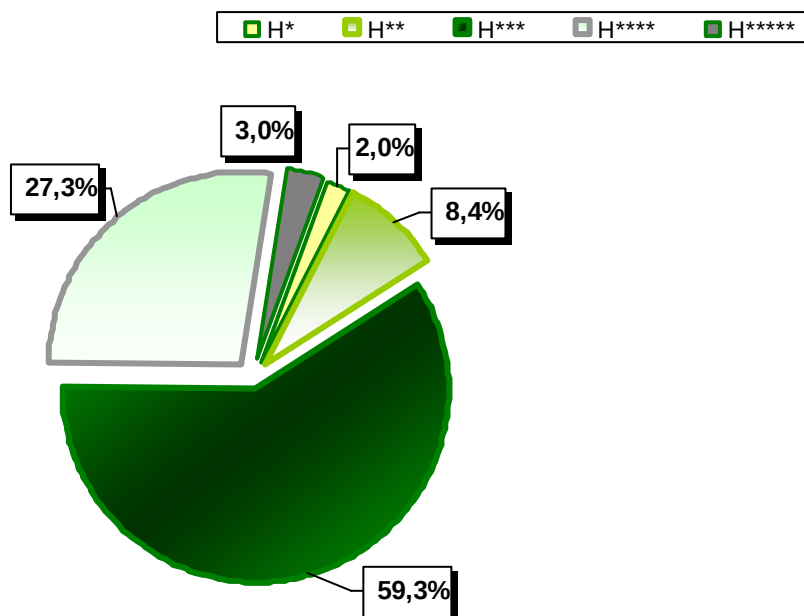
La **distribució** per tipus d'allotjament a la fi de l'any 2008 queda reflectida en el gràfic següent:

Gràfic 44. Oferta de places turístiques a Balears per tipus

Com en els anys anteriors, dins la modalitat d'hotels segueixen predominant els de tres estrelles, amb un 59,3%, com podem apreciar en el gràfic següent:

Gràfic 45. Capacitat d'allotjament hotel·ler de Balears per categories

A més de l'oferta legalitzada, Balears compta amb una oferta de places important que està al marge de les estadístiques oficials i dels controls legals establerts. Aquesta oferta la constitueixen bàsicament cases i apartaments de particulars que es lloguen durant els mesos d'estiu a turistes sense estar inscrites en els registres oficials, així com complexos d'allotjament turístic que operen sense estar donats d'alta o sense complir tots els requisits legals exigits. A aquestes dades caldria afegir les dels establiments legalitzats amb una capacitat real d'ocupació per sobre de la capacitat declarada i registrada a la Conselleria de Turisme.

Aquesta oferta, que denominem "**places d'allotjament no legalitzades**" varia d'un any a l'altre en funció de la situació del mercat. Encara que una part important d'aquesta oferta es manté d'un any a l'altre, s'utilitza en major o menor grau en funció de la situació del mercat. Òbviament no existeixen dades oficials sobre el volum de places no legalitzades.

Sobre la base de diversos contactes amb subsectors turístics i amb professionals de diversos àmbits i, si tenim en compte l'evolució d'indicadors turístics objectius com les entrades de turistes, l'estada mitjana, etc., des de CAEB estimem que, en els mesos de major activitat, es varen arribar a utilitzar prop de **120.000 places no controlades** per l'Administració turística, amb la qual cosa el volum **d'allotjament** utilitzat pels turistes al **2008** va arribar a puntes per sobre dels **540.000** llits en el conjunt de Balears.

Des de CAEB s'ha denunciat aquesta situació per l'impacte negatiu que provoca sobre la competitivitat del sector turístic balear igual que sobre la imatge i la qualitat del servei.

4.6.2. 4.6.2. A Mallorca

El nombre de places legalitzades a Mallorca a 31 de desembre de 2008 ascendia a **285.370**, el que significa un 67,5% del total de l'oferta de Balears. Això implica un descens de 2.068 places (-0,7%).

La distribució de la capacitat d'allotjament a Mallorca es detalla a la taula següent:

Taula 14. Places turístiques a Mallorca per tipus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% s/ total	Var. % 08/07
Hotels	147.809	149.960	149.960	149.087	149.599	149.405	52,4%	-0,1%
Apartaments	50.877	51.357	50.695	49.634	48.496	46.340	16,2%	-4,4%
Hotels - Apartament	64.862	65.334	67.048	70.061	71.937	72.323	25,3%	0,5%
Ciutats de vacances	3.616	2.904	2.618	1.778	1.778	1.778	0,6%	0,0%
Hostals	6.297	6.217	6.012	5.883	5.748	5.417	1,9%	-5,8%
Hostals - Residència	4.722	4.653	4.437	4.374	4.345	4.256	1,5%	-2,0%
Hotels residència	1.125	863	702	721	721	844	0,3%	17,1%
Residències apartament	256	216	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Cases d'hostes	588	601	601	585	585	566	0,2%	-3,2%
Càmpings turístics	500	500	1.000	500	500	500	0,2%	0,0%
Fondes i Pensions	267	267	271	271	271	271	0,1%	0,0%
Agroturismes	1.489	1.623	1.743	1.920	2.010	2.082	0,7%	3,6%
Hotels rurals	640	769	807	887	887	981	0,3%	10,6%
Turisme interior	388	454	514	530	561	607	0,2%	8,2%
Total	283.436	285.718	286.408	286.231	287.438	285.370	100,0%	-0,7%

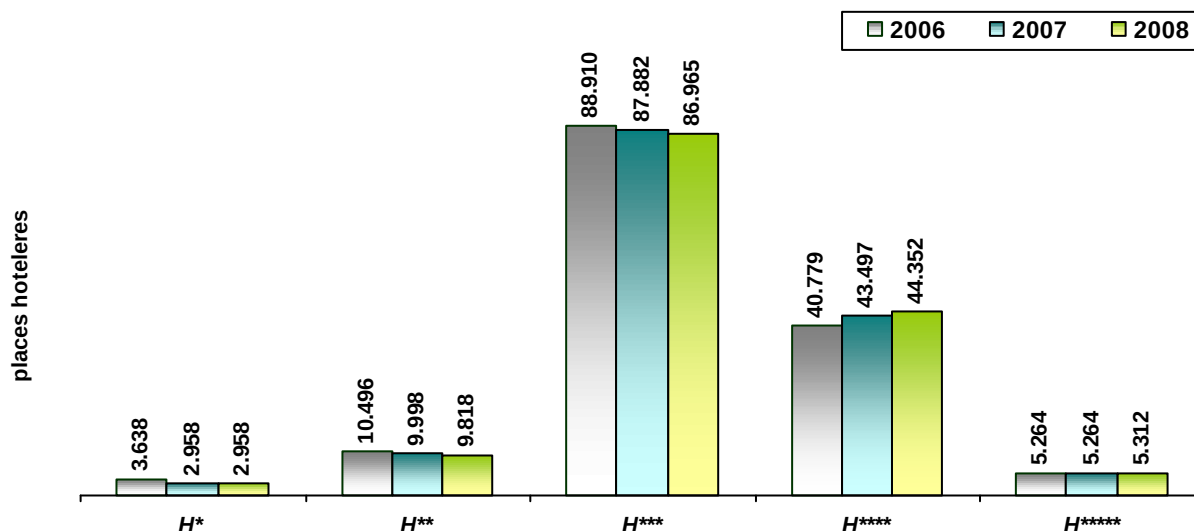
Font: Conselleria de Turisme.

Com podem observar els hotels representen el tipus d'allotjament més important i concentra un 52,4% del total de les places.

En segon lloc apareix **l'hotel-apartament** amb un 25,3% del total de les places, seguit molt de prop dels apartaments amb un 16,2%. Dins l'oferta **d'hotel-apartament** predominen els de tres estrelles (37.241 places) i els de quatre (32.504 places). El conjunt d'hotel-apartaments de dues estrelles representen 2.024 places; els de cinc 448 places, i els d'una estrella tan sols 106 places.

Per categories, la distribució de les places hoteleres a Mallorca al 2008 era la següent:

Gràfic 46. Distribució de la capacitat hotelera de Mallorca per categories

4.6.3. 4.6.3 A Menorca

Les places turístiques legalitzades a **Menorca**, a la fi de l'any 2008, ascendien a **49.976 llits**, un 11,8% del total de l'oferta de Balears. El nombre de places va registrar un augment lleu respecte a l'any anterior (+0,1%).

A diferència de Mallorca, a Menorca predominen els apartaments sobre la resta de tipus d'allotjament. A l'any 2008 hi havia un total de 222 complexos d'apartaments (41,9%) amb un total de 20.939 places. Quant a la distribució per categories, cal destacar que predominen els apartaments de dues claus (45,7%), seguits dels d'una clau (36,0%) i dels de tres claus (18,4%).

Al 2008 hi havia 45 hotels a l'illa (igual que a l'any anterior), que oferien un total de 13.799 places, distribuïdes en 10 establiments de quatre estrelles (3.354 places); 25 de tres estrelles (9.797 places); 4 de dues estrelles (289 places); 5 d'una estrella (205 places), i un establiment de cinc estrelles (154 places). La distribució de la capacitat d'allotjament a la fi de l'any 2008 a Menorca pot observar-se a la taula següent:

Taula 15. Places turístiques a Menorca per tipus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% s/ total	Var. % 08/07
Hotels	13.894	13.894	13.894	13.939	14.073	13.799	27,6%	-1,9%
Apartaments	20.771	20.836	21.017	21.175	20.839	20.939	41,9%	0,5%
Hotels-Apartament	7.589	8.706	8.962	9.496	9.642	9.942	19,9%	3,1%
Ciutats de vacances	816	816	816	816	816	816	1,6%	0,0%
Hostals	506	506	506	506	506	443	0,9%	-12,5%
Hostals-Residència	593	592	592	611	611	611	1,2%	0,0%
Hotels residència	331	331	331	331	331	331	0,7%	0,0%
Residències apartament	1.684	1.684	1.684	1.684	1.684	1.684	3,4%	0,0%
Cases d'hostes	67	67	67	67	67	67	0,1%	0,0%
Càmpings turístics	820	1.039	1.039	1.039	1.039	1.039	2,1%	0,0%
Fondes i Pensions	22	22	22	7	52	22	0,0%	-57,7%
Agroturismes	101	101	101	103	120	120	0,2%	0,0%
Hotels rurals	109	109	109	156	119	119	0,2%	0,0%
Turisme interior	16	16	32	32	32	44	0,1%	37,5%
Total	47.319	48.719	49.172	49.962	49.931	49.976	100,0%	0,1%

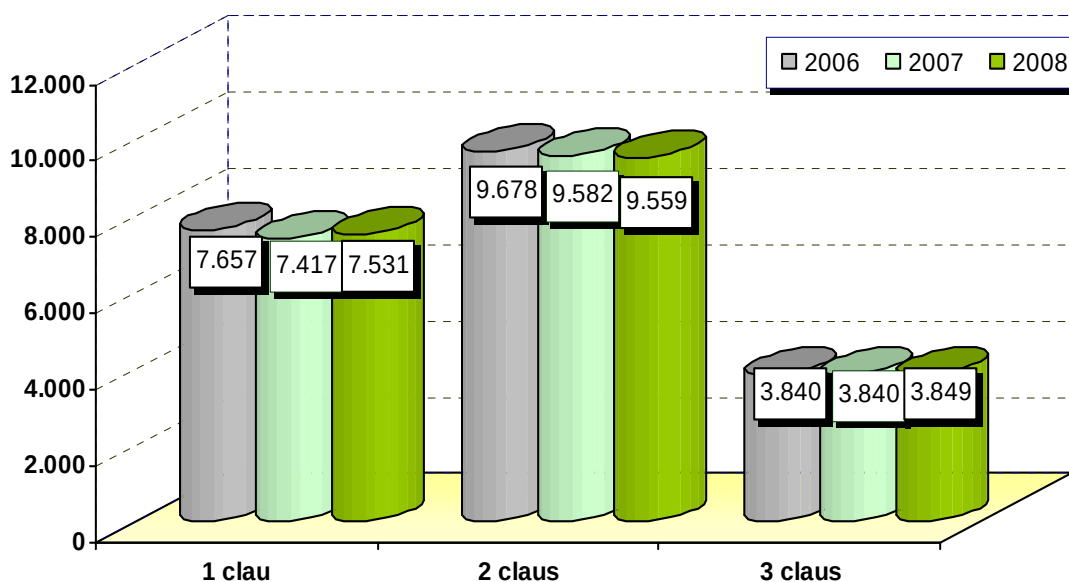
Font: Consell Insular de Menorca.

Com observem a la taula anterior, les modalitats d'allotjaments turístics registren xifres similars a l'any anterior.

A diferència de l'any passat, la xifra d'hotels rurals es manté. Cal destacar també el turisme d'interior (+37,5%). Tot i que hem de tenir en compte el descens dels hostals (-12,5%) i el de les fondes i pensions (-57,7%).

La distribució de les places d'apartaments disponibles a Menorca durant el 2008 es pot observar en el gràfic següent:

Gràfic 47. Distribució de les places d'apartaments a Menorca

4.6.4. A Eivissa

Les places turístiques legalitzades a **Eivissa**, a 31 de desembre de 2008, arribaven a les **80.000 places**, la qual cosa suposa un 18,9% del total de l'oferta de Balears. En relació amb les dades de 2007 representa un descens de 32 places.

Els **hotels** són, igual que a Mallorca, el tipus d'allotjament més important amb un 44,0% del total de places a Eivissa. Segueixen en importància els **apartaments** (29,0% del total de places).

Taula 16. Places turístiques a Eivissa per tipus

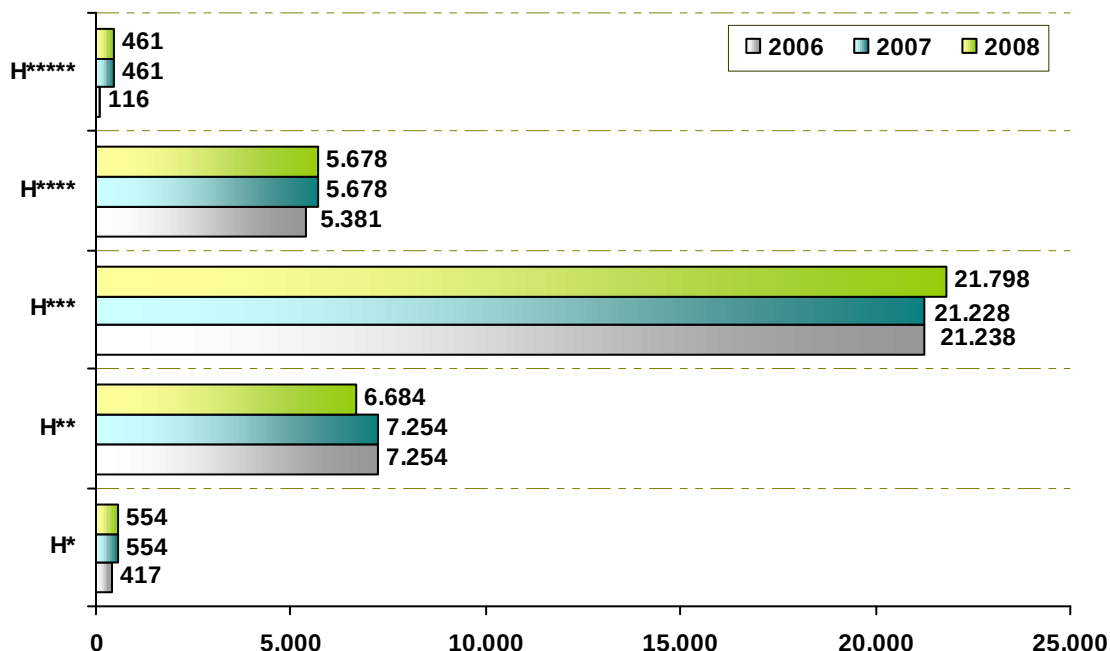
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% s/ total	Var.% 08/07
Hotels	34.853	34.853	34.418	34.406	35.175	35.175	44,0%	0,0%
Apartaments	24.058	24.303	23.935	23.575	23.219	23.201	29,0%	-0,1%
Hotels-Apartament	6.729	6.729	6.729	6.729	6.729	6.913	8,6%	2,7%
Ciutats de vacances	4.119	4.049	4.049	4.049	4.093	4.093	5,1%	0,0%
Hostals	1.254	1.254	1.254	1.254	1.254	1.070	1,3%	-14,7%
Hostals-Residència	3.773	3.773	3.773	3.738	3.738	3.724	4,7%	-0,4%
Hotels residència	2.905	2.823	2.823	2.823	2.823	2.823	3,5%	0,0%
Residències apartament	848	848	664	664	848	848	1,1%	0,0%
Cases d'hostes	546	546	546	546	539	539	0,7%	0,0%
Càmping turístics	1.298	1.298	1.298	1.223	1.223	1.223	1,5%	0,0%
Fondes i Pensions	89	89	89	89	89	89	0,1%	0,0%
Agroturismes	155	197	210	226	226	226	0,3%	0,0%
Hoteles rurals	48	48	76	76	76	76	0,1%	0,0%
Turisme interior	0	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Total	80.675	80.810	79.864	79.398	80.032	80.000	100,0%	-0,0%

Font: Consell Insular d'Eivissa.

L'única categoria que registra un augment durant l'any 2008 és la modalitat hotel-apartament (+2,7%), la resta es manté constant llevat de disminucions com les que es produeixen en els hostals (-14,7%), hostals-residència (-0,4%) i apartaments (-0,1%).

Per categories, la distribució de les places hoteleres a Eivissa durant els darrers anys pot observar-se en el gràfic següent:

Gràfic 48. Distribució de la capacitat hotelera d'Eivissa

4.6.5. A Formentera

A la Pitiüsa menor hi havia a l'any 2008 un total de **7.708 places** turístiques legalitzades, 12 places més respecte a l'any anterior, a causa de l'obertura d'un establiment d'agroturisme durant el 2008. Aquestes places equivalen a l'1,8% del total de l'oferta d'allotjament a Balears. Com podem observar a la taula següent, la distribució de la capacitat d'allotjament a final de l'any 2008 a Formentera, llevat de les places d'agroturisme, es manté exactament igual respecte a l'any 2007.

Taula 17. Places turístiques a Formentera per tipus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% s/ total	Var. % 08/07
Hotels	1.700	1.700	1.700	1.749	1.749	1.749	22,7%	0,0%
Apartaments	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019	39,2%	0,0%
Ciutats de vacances	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193	15,5%	0,0%
Hostals	1.195	1.195	1.195	1.195	1.195	1.195	15,5%	0,0%
Hostals-Residència	435	434	406	357	385	385	5,0%	0,0%
Cases d'hostes	125	125	125	125	125	125	1,6%	0,0%
Fondes i Pensions	30	30	30	30	30	30	0,4%	0,0%
Agroturismes	0	0	0	0	0	12	0,2%	-
Total	7.697	7.696	7.668	7.668	7.696	7.708	100,0%	0,2%

Font: Consell Insular de Formentera.

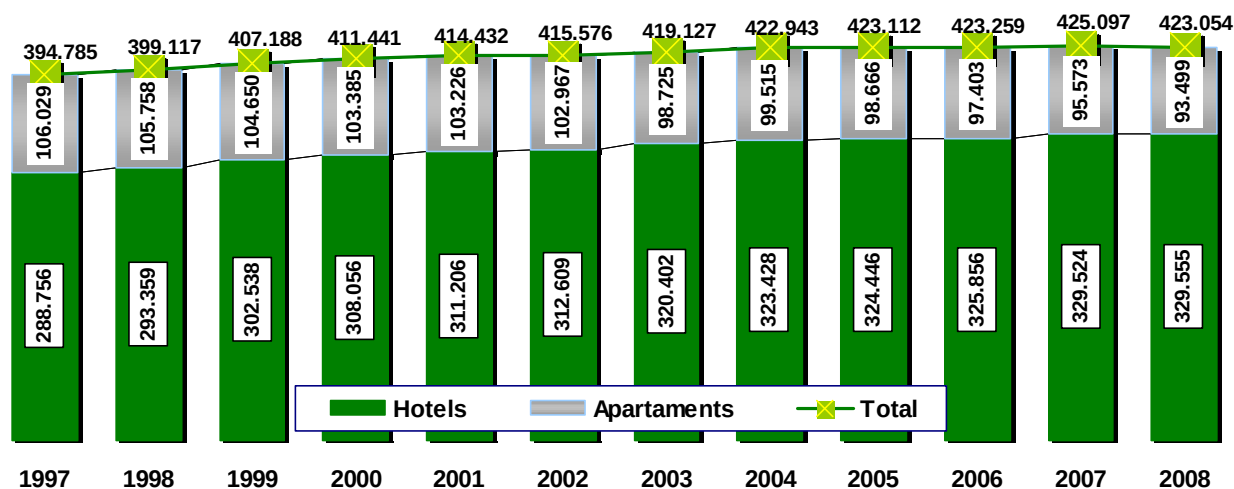
A Formentera, els **apartaments** constitueixen, igual que a Menorca, **el tipus d'oferta d'allotjament més important** amb 3.019 places (39,2%), seguits dels hotels que, ofereixen 1.749 places (22,7%). Per categories, la distribució de les places d'apartaments turístics a Formentera a l'any 2008 es distribueix de la següent manera: 1.979 places d'una clau (65,6% del total de places), 794 places de dues claus i 246 places de tres claus.

4.7. Activitats turístiques

4.7.1. Allotjament turístic

El sector d'**allotjament turístic** que, com s'ha vist en el capítol anterior, englobava al 2008 un total de **2.614 establiments** (2.627 al 2007) amb **423.054 places** (425.097 al 2007) és el més important dels subsectors turístics a Balears.

Gràfic 49. Oferta d'allotjament turístic a Balears

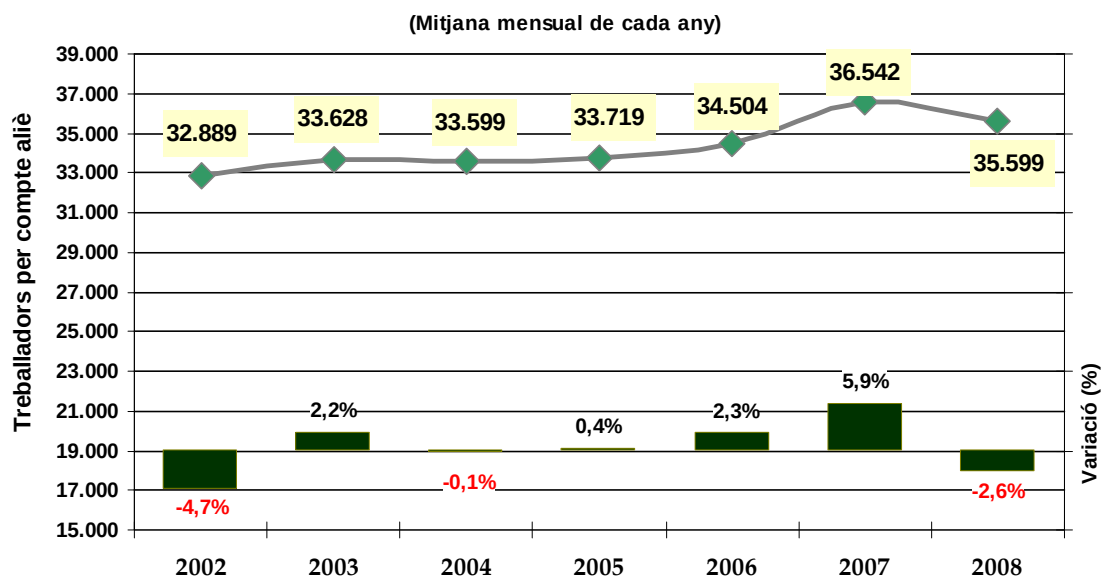
A l'any 2008, el sector va ocupar una mitjana de **35.599 persones al mes** (-2,6%). Durant els mesos de **temporada alta** es varen superar els **55.000 empleats** de mitjana per compte aliè, als que s'haurien d'afegir els **autònoms**, que representen una mitjana de **1.061 treballadors**. Per tant, la **mitjana mensual de persones que treballen en el sector de l'hoteleria és de 35.599** (treballadors per compte aliè més autònoms).

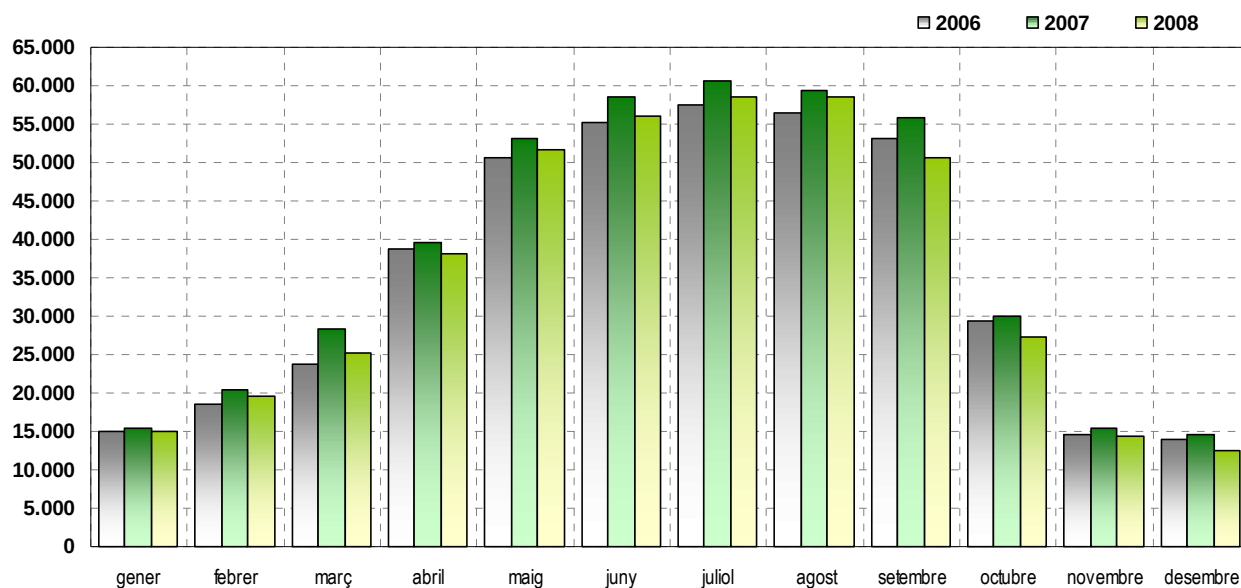
La taula següent reflecteix l'evolució de l'ocupació en el sector d'allotjament turístic, inscrit en el Règim General de la Seguretat Social (RGSS), en els darrers anys.

Taula 18. Empleats per compte aliè en el sector de l'allotjament a Balears

MES	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
gener	14.399	14.635	14.393	14.340	14.003	14.499	14.972	3,3%
febrer	18.234	17.914	18.559	17.893	17.558	19.462	19.534	0,4%
març	25.451	22.473	23.676	23.457	22.878	27.337	25.219	-7,7%
abril	35.628	36.736	36.420	35.424	37.748	38.591	38.089	-1,3%
maig	47.302	47.919	48.067	48.198	49.491	52.073	51.575	-1,0%
juny	50.399	52.124	51.743	52.712	53.996	57.272	56.035	-2,2%
juliol	52.173	54.433	54.176	55.419	56.258	59.516	58.480	-1,7%
agost	52.451	54.197	53.369	54.133	55.236	58.201	58.475	0,5%
setembre	47.036	48.263	47.601	48.596	51.890	54.733	50.550	-7,6%
octubre	26.077	27.153	28.407	27.776	28.339	28.902	27.330	-5,4%
novembre	13.152	14.511	13.665	13.728	13.661	14.349	14.456	0,7%
desembre	12.371	13.183	13.114	12.956	12.986	13.574	12.467	-8,2%
Mitjana mensual	32.889	33.628	33.599	33.719	34.504	36.542	35.599	-2,6%
Variació %	-4,7%	2,2%	-0,1%	0,4%	2,3%	5,9%	-2,6%	

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears

Gràfic 50. Ocupació en el sector hotel·ler de Balears

Gràfic 51. Evolució mensual de l'ocupació en el sector hotel·ler a Balears

El gràfic anterior ens mostra l'estacionalitat que caracteritza les Balears, de manera que els índexs més alts d'ocupació es concentren en els mesos de màxima activitat turística, des d'abril a octubre.

La taula següent presenta l'evolució dels treballadors autònoms en el sector de l'hoteleria en els darrers anys. Respecte a l'any anterior, no hi ha gairebé variació, únicament és destacable una disminució del 2,4% en el mes de desembre.

Taula 19. Autònoms registrats en el sector de l'allotjament a Balears

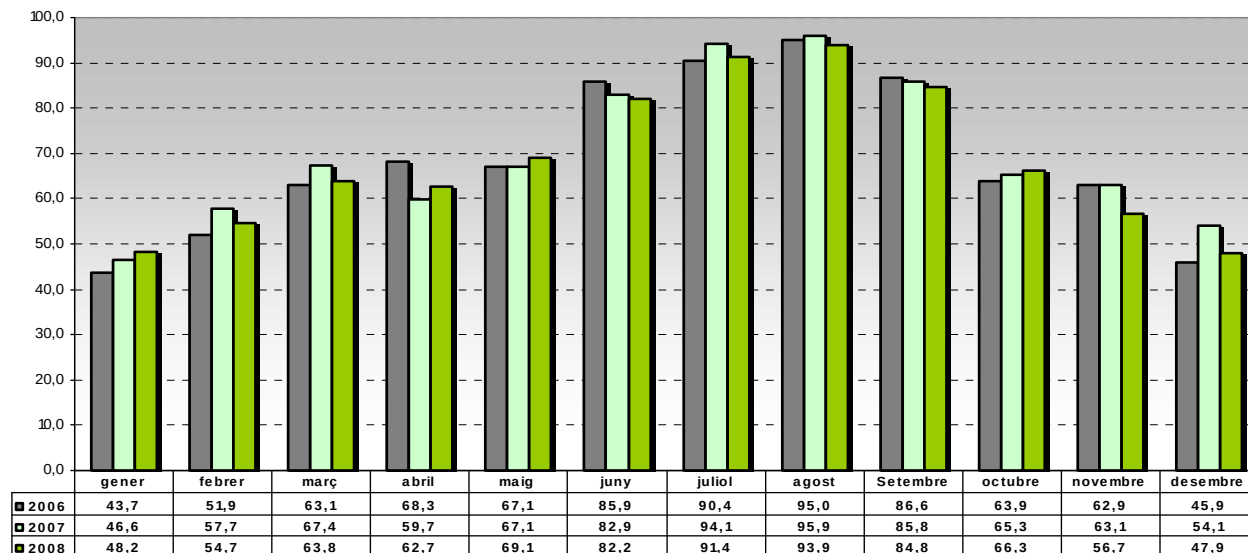
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
gener	957	982	963	980	943	941	956	1,6%
febrer	948	978	965	965	951	951	954	0,3%
març	944	989	978	973	960	954	970	1,7%
abril	1.020	1.051	1.032	1.028	998	1.004	999	-0,5%
maig	1.161	1.161	1.118	1.132	1.128	1.107	1.115	0,7%
juny	1.192	1.197	1.189	1.192	1.166	1.166	1.166	0,0%
juliol	1.215	1.212	1.204	1.212	1.183	1.182	1.190	0,7%
agost	1.224	1.219	1.207	1.220	1.195	1.187	1.191	0,3%
setembre	1.218	1.210	1.205	1.216	1.184	1.183	1.175	-0,7%
octubre	1.152	1.156	1.145	1.146	1.113	1.124	1.115	-0,8%
novembre	987	989	990	985	964	977	962	-1,5%
desembre	969	974	980	953	949	960	937	-2,4%
Mitjana mensual	1.082	1.093	1.081	1.084	1.061	1.061	1.061	0,0%
Variació %	-3,1%	1,0%	-1,1%	0,2%	-2,1%	0,0%	0,0%	

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears.

Segons l'Índex de Preus Hotelers elaborat per l'INE, els preus dels hotels de les Illes varen augmentar un 4,6% de mitjana al 2008.

Segons les dades facilitades pel CITTIB, els nivells d'ocupació dels establiments turístics per a l'illa de **Mallorca** varen descendir un 2,1% de variació parcial. Els únics mesos que registren augments d'ocupació en relació amb el 2007 varen ser, en gran mesura, gener (1,6 punts), abril (3,0 punts), maig (2,0 punts) i octubre (1,0 punts).

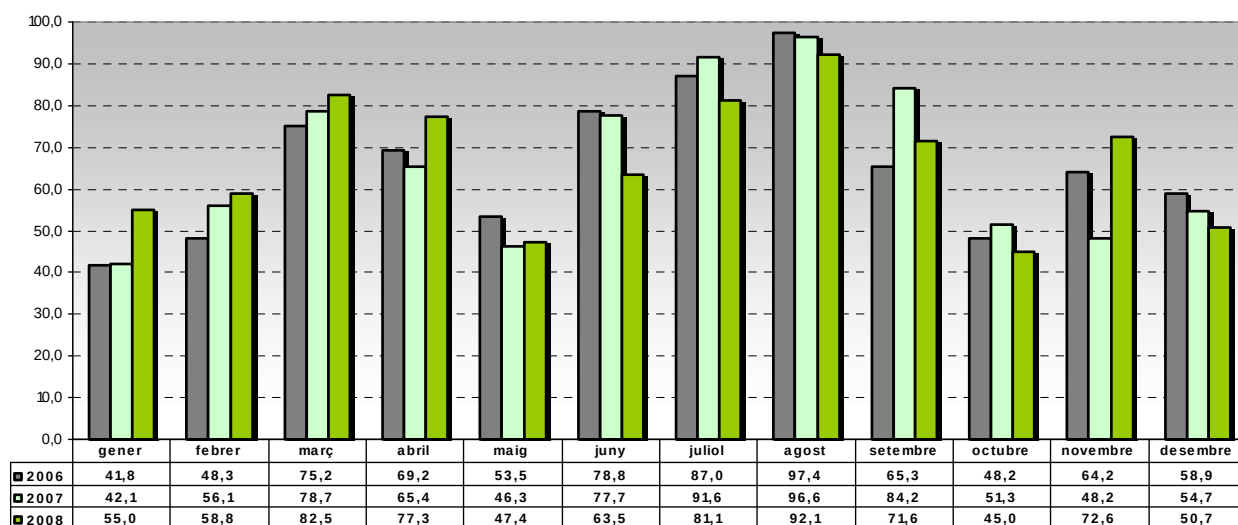
En el gràfic següent es detalla aquesta evolució.

Gràfic 52. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Mallorca (%)

Font: CITTIB.

A **Menorca**, el grau d'ocupació dels establiments hotelers durant el 2008 presenta en el seu conjunt una evolució negativa en relació amb l'any anterior. D'aquesta manera, segons les dades facilitades pel CITTIB, el descens global és de 6,5 punts de variació, de manera que s'assoleix una taxa d'ocupació anual de 69,5%. Els mesos que varen empitjorar són juny, juliol, agost, setembre, octubre i desembre.

El nivell d'ocupació dels establiments turístics durant el 2008 es reflecteix en el gràfic següent:

Gràfic 53. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Menorca (%)

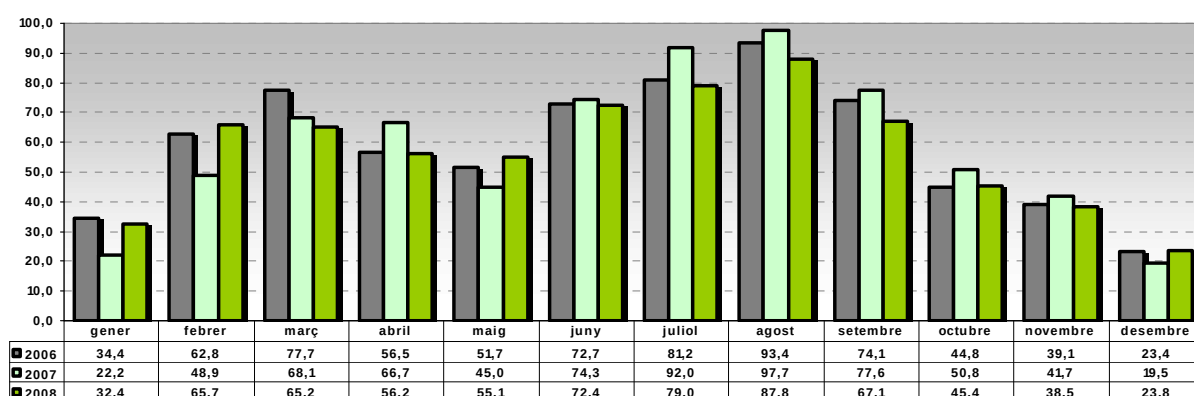
Font: CITTIB.

El Sector Turístic Balear 2008

L'ocupació dels establiments turístics registrada a **Eivissa**, presenta 4,0 punts de variació negativa respecte a l'any 2007, tot i els augments de mesos com gener (+10,2 punts), febrer (+16,8 punts), maig (+10,1 punts) i desembre (+4,3 punts). En canvi, juliol és el mes que reflecteix un descens major (-13,0 punts), seguit d'abril i setembre (-10,5 punts) i agost (-9,9 punts).

En el gràfic següent es recullen les dades d'ocupació facilitades pel CITTIB.

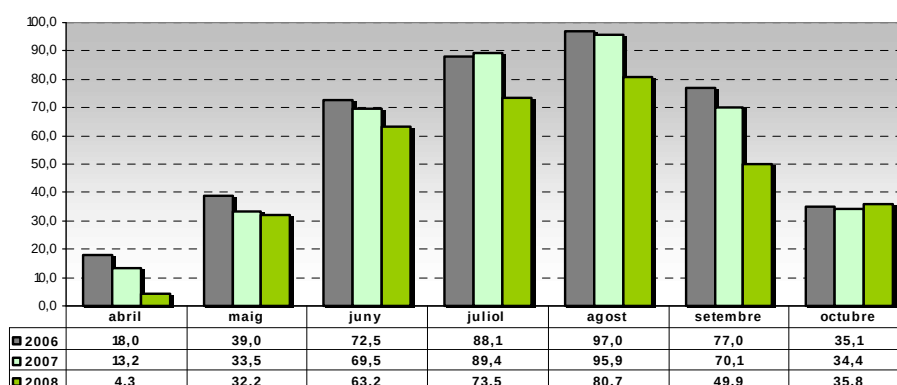
Gràfic 54. Nivell d'ocupació dels establiments turístics d'Eivissa (%)

Font: CITTIB.

A **Formentera** es produeix un descens a nivell global de 9,5 punts de variació, de manera que assoleix un nivell d'ocupació anual d'un 58,6%. Tots els mesos registren una disminució de l'ocupació llevat de l'increment que presenta el mes d'octubre (+1,4 punts).

Gràfic 55. Nivell d'ocupació dels establiments turístics de Formentera (%)

Font: CITTIB.

En el conjunt de Balears, el sector serveis va registrar un descens en els volums globals de facturació respecte a l'experimentada l'any anterior.

Durant l'any 2008, l'**oferta no legalitzada** segueix constituint un problema per al sector. S'estima que s'utilitzaren, durant els mesos de major activitat, prop de **120.000 places** fora dels circuits controlats per la Conselleria de Turisme. Aquest tipus d'oferta comporta una sèrie de problemes per al sector de l'allotjament turístic, fa perillar els nivells de qualitat i suposa un excés d'oferta.

Durant els darrers anys ha crescut l'oferta d'habitatge i xalets ubicats a zones turístiques que s'han comercialitzat com a habitatges turístics de vacances, en moltes ocasions sense complir els requisits exigits per la normativa turística.

Des del sector s'apunta la necessitat d'una qualificació major dels empleats, de manera que s'aposti per oferir un servei de major qualitat dins i fora del sector hotel·ler. Advoquen per la millora del nivell competitiu mitjançant la inversió en noves tecnologies, que facin possible una comercialització i vies promocionals més efectives, així com la consolidació de les distintes "marques" que engloben l'oferta turística a Balears.

4.7.2. Restauració

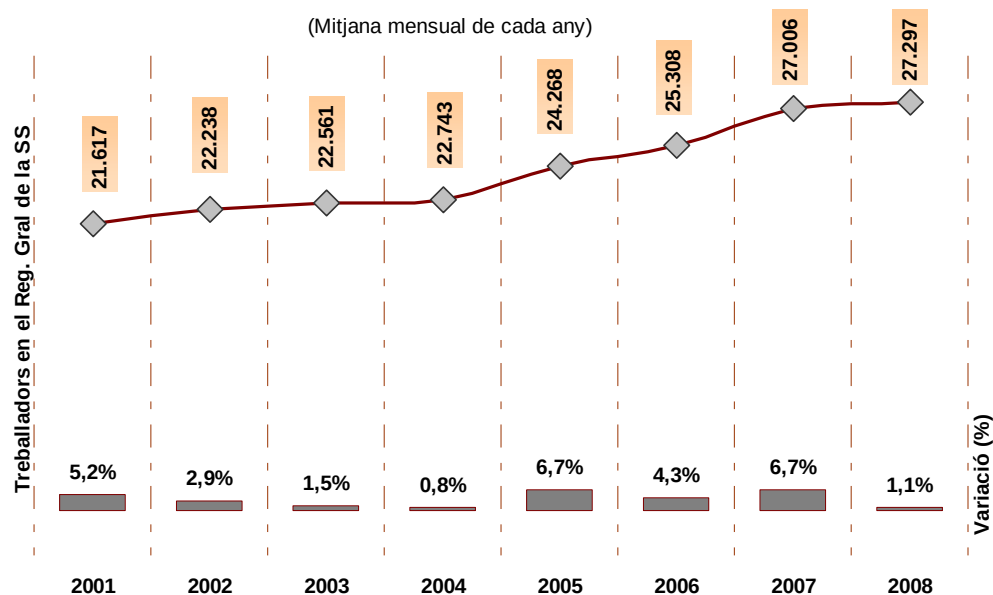
El sector de la restauració, que engloba bars, restaurants i cafeteries, es caracteritza per una forta estacionalitat, la qual cosa queda reflectida clarament en les dades referents al nombre d'empleats en aquest sector. L'**ocupació mitjana mensual** per compte aliè va ascendir a 27.297 treballadors a l'any 2008 (27.006 al 2007), cosa que suposa un augment de l'1,1%. L'estacionalitat turística té un reflex clar en el nivell de contractació en aquest sector. Com es pot observar, el nombre d'assalariats del mes de juliol és més del doble que al mes de gener.

Taula 20. Assalariats en el sector de la restauració a Balears

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
gener	13.573	13.817	14.142	15.536	16.330	17.312	6,0%
febrer	14.399	14.718	15.000	16.379	17.609	18.392	4,4%
març	16.067	16.259	17.593	18.401	20.760	21.669	4,4%
abril	21.132	21.145	21.262	23.950	25.559	25.796	0,9%
maig	29.308	29.008	29.895	31.808	33.842	34.952	3,3%
juny	31.736	31.466	33.958	34.890	37.121	37.646	1,4%
juliol	33.355	33.419	36.458	36.834	39.053	39.672	1,6%
agost	32.667	32.543	35.490	36.221	38.115	39.525	3,7%
setembre	29.127	29.256	31.800	34.012	35.927	34.047	-5,2%
octubre	19.949	21.472	22.436	22.348	23.208	23.195	-0,1%
novembre	15.248	15.288	17.061	17.609	18.692	18.404	-1,5%
desembre	14.170	14.523	16.126	15.707	17.851	16.949	-5,1%
Mitjana anual	22.561	22.743	24.268	25.308	27.006	27.297	1,1%
Variació %	1,5%	0,8%	6,7%	4,3%	6,7%	1,1%	

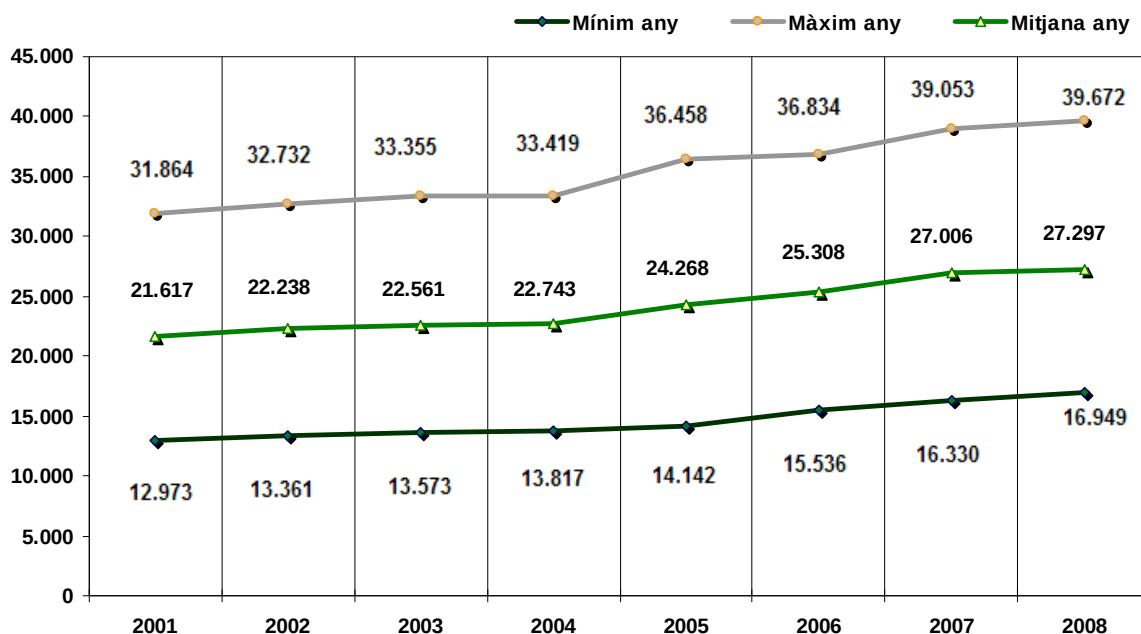
Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears.

Gràfic 56. Evolució de l'ocupació en el sector de la restauració a Balears

L'evolució de l'ocupació en el sector de la restauració a Balears ha experimentat durant les darreres dècades un creixement sostenible i progressiu, que repuntà a l'alça a l'any 2005 i s'ha consolidat la tendència en aquest exercici en assolir una mitjana mensual en el sector de 27.297 empleats.

Gràfic 57. Evolució de l'ocupació en el sector de la restauració a Balears

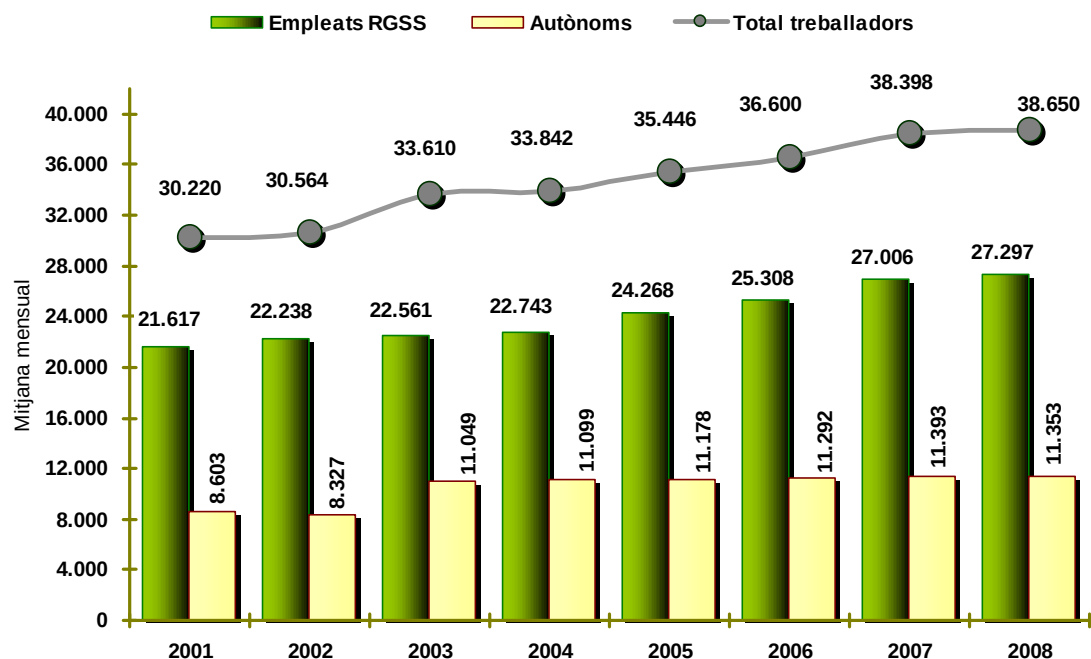

Taula 21. Autònoms registrats en la restauració a Balears

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
gener	9.563	9.677	9.799	9.827	9.887	9.977	0,9%
febrer	9.650	9.776	9.725	9.974	10.000	10.069	0,7%
març	9.975	10.104	10.182	10.277	10.427	10.558	1,3%
abril	10.792	10.849	10.807	10.955	11.161	11.131	-0,3%
maig	11.918	11.837	11.872	12.160	12.236	12.158	-0,6%
juny	12.227	12.259	12.339	12.431	12.591	12.505	-0,7%
juliol	12.278	12.340	12.426	12.511	12.650	12.540	-0,9%
agost	12.326	12.350	12.437	12.529	12.611	12.565	-0,4%
setembre	12.274	12.289	12.394	12.496	12.583	12.452	-1,0%
octubre	11.731	11.841	11.907	11.985	12.037	11.913	-1,0%
novembre	10.046	10.070	10.263	10.302	10.387	10.337	-0,5%
desembre	9.807	9.799	9.981	10.053	10.144	10.028	-1,1%
Mitjana anual	11.049	11.099	11.178	11.292	11.393	11.353	-0,4%
Variació %	32,7%	0,5%	0,7%	1,0%	0,9%	-0,4%	

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears.

En el cas dels autònoms es registra un descens lleuger respecte al 2007 (-0,4%). Per mesos, març té el percentatge més elevat quant a augment de la contractació (+1,3%) i després descendeix mes a mes fins al màxim interanual al desembre.

Gràfic 58. Evolució de l'ocupació total en el sector de la restauració a Balears

Segons dades de la Conselleria de Turisme, a la fi de l'any 2008 hi havia en el conjunt de les Illes un total de **308.017** places de **restaurants** (+2,1% respecte a 2007), **116.458** places de **cafeteries** (+3,0%) i **178.701** places de **bars** (+1,8%). Aquestes places corresponen a **4.362 restaurants** (4.269 al 2007), **2.304 cafeteries** (2.251 al 2007) i **4.465 bars** (4.416 al 2007).

En conjunt, l'oferta de places al 2008 d'aquest subsector ascendeix a 603.176. Aquestes xifres representen una ràtio per plaça d'allotjament turístic legalitzada d'1,10.

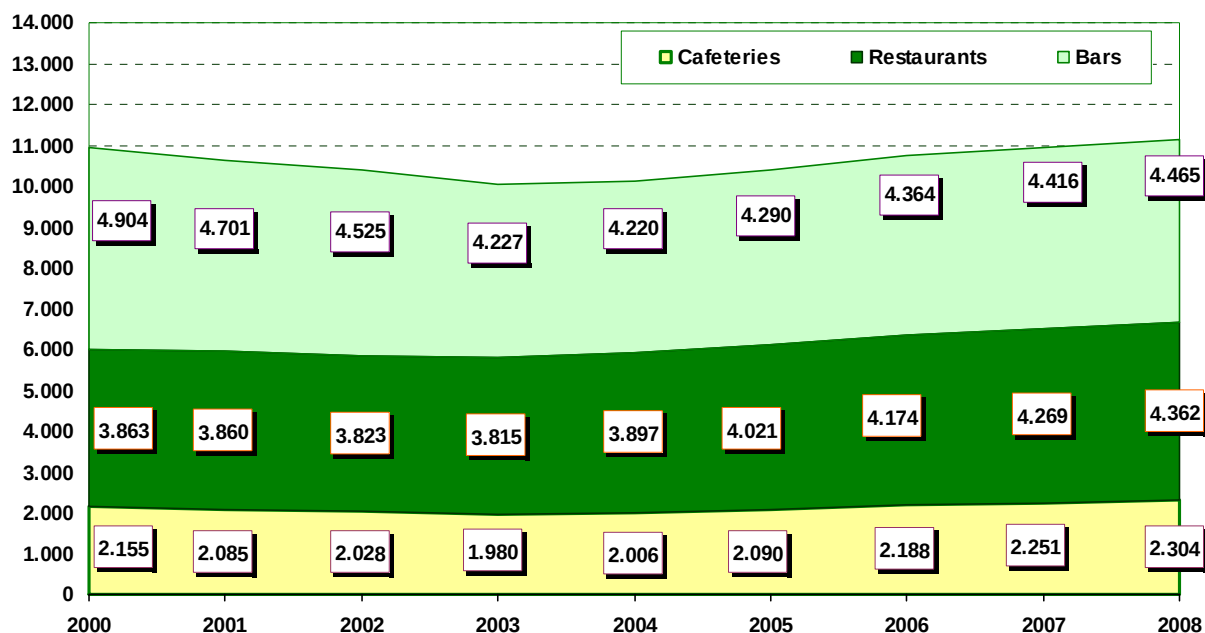
Taula 22. Oferta de restauració a Balears

Nombre de restaurants											
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Mallorca	2.630	2.664	2.451	2.427	2.477	2.475	2.532	2.624	2.768	2.843	2.927
Variació	-4,1%	1,3%	-8,0%	-1,0%	2,1%	-0,1%	2,3%	3,6%	5,5%	2,7%	3,0%
Menorca	437	452	457	456	417	427	443	456	459	469	470
Variació	3,1%	3,4%	1,1%	-0,2%	-8,6%	2,4%	3,7%	2,9%	0,7%	2,2%	0,2%
Eivissa	841	855	855	874	825	808	816	833	839	848	855
Variació	1,2%	1,7%	0,0%	2,2%	-5,6%	-2,1%	1,0%	2,1%	0,7%	1,1%	0,8%
Formentera	100	98	100	103	104	105	106	108	108	109	110
Variació	-2,0%	-2,0%	2,0%	3,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,9%	0,0%	0,9%	0,9%
Balears	4.008	4.069	3.863	3.860	3.823	3.815	3.897	4.021	4.174	4.269	4.362
Variació	-2,2%	1,5%	-5,1%	-0,1%	-1,0%	-0,2%	2,1%	3,2%	3,8%	2,3%	2,2%

Nombre de cafeteries											
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Mallorca	1.676	1.641	1.429	1.353	1.371	1.321	1.338	1.400	1.486	1.541	1.588
Variació	-9,8%	-2,1%	-12,9%	-5,3%	1,3%	-3,6%	1,3%	4,6%	6,1%	3,7%	3,0%
Menorca	222	222	225	226	178	183	192	197	197	201	204
Variació	-0,9%	0,0%	1,4%	0,4%	-21,2%	2,8%	4,9%	2,6%	0,0%	2,0%	1,5%
Eivissa	447	452	458	461	439	434	433	452	468	471	474
Variació	-0,7%	1,1%	1,3%	45,0%	45,0%	45,0%	-0,2%	4,4%	3,5%	0,6%	0,6%
Formentera	37	38	43	45	40	42	43	41	37	38	38
Variació	2,8%	2,7%	13,2%	4,7%	-11,1%	5,0%	2,4%	-4,7%	-9,8%	2,7%	0,0%
Balears	2.382	2.353	2.155	2.085	2.028	1.980	2.006	2.090	2.188	2.251	2.304
Variació	-7,2%	-1,2%	-8,4%	-3,2%	-2,7%	-2,4%	1,3%	4,2%	4,7%	2,9%	2,4%

	Nombre de bars										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Mallorca	5.290	5.114	3.895	3.690	3.650	3.365	3.354	3.421	3.486	3.531	3.558
Variació		-3,3% ↴	-23,8% ↴	-5,3% ↴	-1,1% ↴	-7,8% ↴	-0,3% ↴	2,0% ↴	1,9% ↴	1,3% ↴	0,8%
Menorca	445	448	453	457	342	340	356	369	370	367	376
Variació		0,7% ↴	1,1% ↴	0,9% ↴	-25,2% ↴	-0,6% ↴	4,7% ↴	3,7% ↴	0,3% ↴	-0,8% ↴	2,5%
Eivissa	503	508	508	506	486	473	460	451	460	468	481
Variació		1,0% ↴	0,0% ↴	-0,4% ↴	-4,0% ↴	-2,7% ↴	-2,7% ↴	-2,0% ↴	2,0% ↴	1,7% ↴	2,8%
Formentera	48	49	48	48	47	49	50	49	48	50	50
Variació		2,1% ↴	-2,0% ↴	0,0% ↴	-2,1% ↴	4,3% ↴	2,0% ↴	-2,0% ↴	-2,0% ↴	4,2% ↴	0,0%
Balears	6.286	6.119	4.904	4.701	4.525	4.227	4.220	4.290	4.364	4.416	4.465
Variació		-2,7% ↴	-19,9% ↴	-4,1% ↴	-3,7% ↴	-6,6% ↴	-0,2% ↴	1,7% ↴	1,7% ↴	1,2% ↴	1,1%

Font: Conselleria de Turisme, Consell Insular de Menorca, Consell Insular d'Eivissa i Consell Insular de Formentera.

Gràfic 59. Evolució de l'oferta de restauració a Balears. Nombre d'establiments

Segons les dades disponibles de l'Enquesta de Despesa Turística 2008, la despesa mitjana realitzada per persona i dia a restaurants a Balears va augmentar fins arribar als 10,45 euros (-15,7%). Tot això si tenim en compte el descens en el nombre d'estades turístiques totals (-2,7%).

D'altra banda, segons dades de l'Associació de Restauració de Balears els problemes principals a què s'enfronta el sector són el baix nivell de despesa extrahotelera, l'excés d'oferta, l'intrusisme, la competència deslleial i la manca de capital humà qualificat.

Per fer front a aquests problemes, es proposa col·legiar l'activitat per professionalitzar el sector, crear estàndards mínims –de formació de qualitat- per poder obrir establiments nous, fomentar la cultura de la qualitat en els que ja existeixen (que encara no la tenguin) de manera que s'incideixi en la formació dels empresaris i en la capacitat dels treballadors; executar des de les institucions un pla de xoc per radicar l'oferta il·legal i la competència deslleial, mitjançant l'enfortiment dels sistemes d'inspecció, atès que és important que les empreses competeixin dins un marc legal estable que garanteixi les mateixes condicions per a tots.

4.7.3. Agències de viatges

Segons dades del directori central d'empreses de l'INO, al 2008, el sector d'agències de viatges es composava de 821 empreses, amb 1.309 locals o punts de venda (enfront de les 791 empreses i 1.281 locals registrats a l'any 2007). La mitjana mensual d'ocupació en aquest sector, autònoms inclosos, va assolir la xifra de 6.422 persones, enfront dels 6.241 treballadors de mitjana al 2007. S'ha produït, per tant, un augment de l'ocupació en el sector d'un 2,9%.

4.7.4. Comerç

Segons el darrer cens d'establiments comercials, corresponent a l'exercici de 1993, un 44,6% del total dels comerços existents a Balears estan ubicats a zones turístiques, la qual cosa proporciona una bona visió de la importància del turisme per a aquest sector que des de l'any 2007 dóna treball a més de 54.000 persones.

A partir de les dades obtingudes pel DIRCE amb data 1 de gener es va registrar un total de 21.351 empreses, incloses tant majoristes com minoristes, enfront de les 19.800 que es registraren al 2007.

Taula 23. Assalariats en el sector comerç a Balears

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. % 08/07
gener	32.672	30.347	31.313	31.616	32.826	33.643	34.148	1,5%
febrer	32.901	30.431	31.689	31.995	33.000	33.472	34.310	2,5%
març	34.154	31.169	32.414	33.174	33.953	34.682	35.437	2,2%
abril	35.802	33.235	34.328	35.065	36.548	36.739	37.183	1,2%
maig	38.473	36.068	36.969	38.184	39.234	39.465	40.006	1,4%
juny	40.082	37.489	38.244	39.913	40.739	41.214	41.154	-0,1%
juliol	41.054	38.486	39.313	41.053	41.912	42.407	42.115	-0,7%
agost	41.066	38.128	38.807	40.530	41.673	41.826	41.921	0,2%
setembre	38.854	36.326	36.969	38.793	40.412	40.603	39.114	-3,7%
octubre	35.689	33.147	34.367	35.608	36.036	36.288	34.969	-3,6%
novembre	34.085	32.011	32.429	33.959	34.707	35.158	33.735	-4,0%
desembre	34.095	31.964	32.481	34.036	34.866	35.276	33.160	-6,0%
Mitjana anual	36.577	34.067	34.944	36.161	37.159	37.564	37.271	-0,8%
Variació %	2,7%	-6,9%	2,6%	3,5%	2,8%	1,1%	-0,8%	

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears.

Nota: Al 2003 hi ha un canvi de metodologia, es passa de la classificació d'activitats econòmiques CNAE 74 a la de CNAE 93.

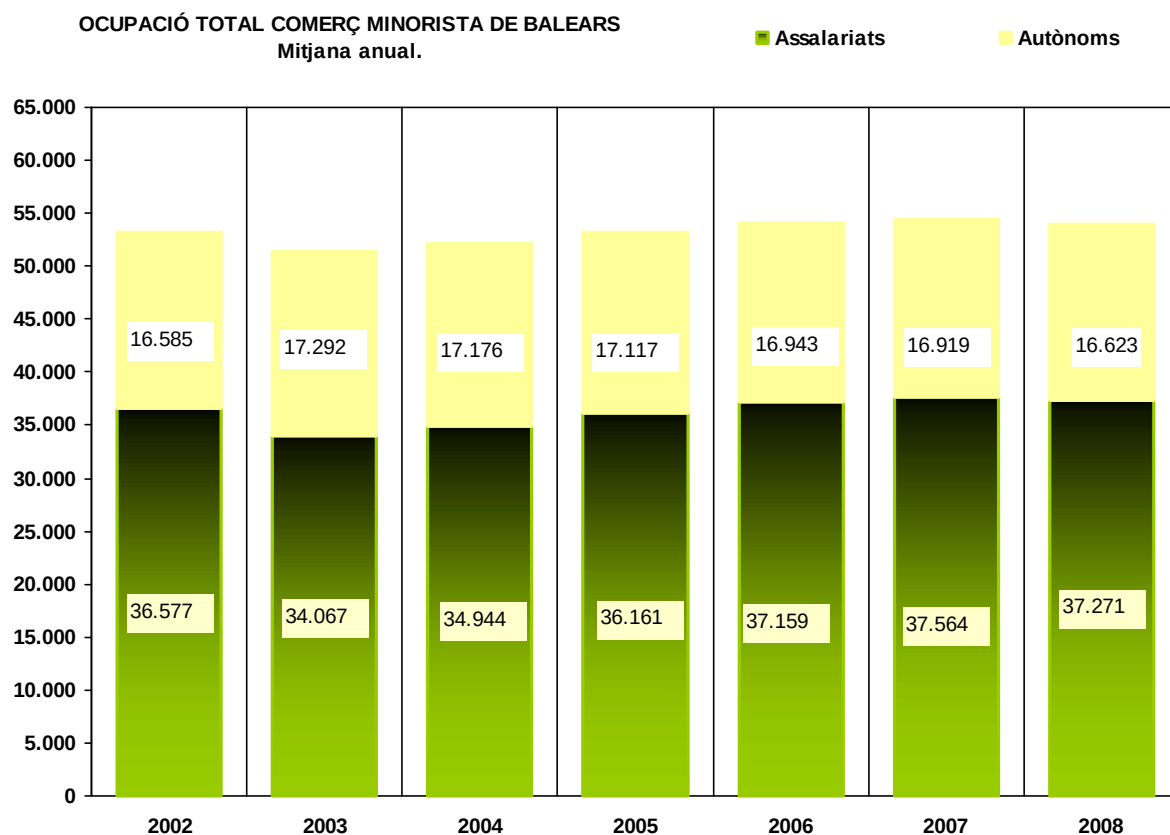
El Sector Turístic Balear 2008

Durant l'any 2008, la mitjana de treballadors assalariats en el sector del comerç per al total de les Illes va ser de 37.271 empleats; no obstant això, aquesta xifra va assolir puntes durant els mesos de juny, juliol i agost i arribaren a les xifres de 41.154, 42.115 i 41.921 empleats, respectivament. Per altra banda, els mesos de menor activitat en aquest sector varen ser novembre i desembre, en què es varen registrar xifres de 33.735 i 33.160 respectivament.

Si tenim en compte els treballadors autònoms empleats en el comerç, varen ser una mitjana de 16.623 (enfront dels 16.919 de 2007). En conjunt, la mitjana de treballadors ocupats en el sector del comerç va ser de 53.894.

Així, segons les dades analitzades, al 2008 el total de treballadors del sector va disminuir un total d'un 1,1% respecte de l'any anterior (treballadors per compte aliè més autònoms). La disminució més lleu s'ha produït en els treballadors per compte aliè, que s'ha reduït un 0,8% respecte de l'any anterior, ja que els treballadors autònoms han disminuït un 1,7%.

Gràfic 60. Evolució de l'ocupació en el sector del comerç a Balears

Segons els resultats obtinguts de l'Enquesta de Despesa Turística 2008, els conceptes que recullen les compres dels turistes a les Illes han sofert un gran descens fins arribar als 3,49 euros per persona i dia, enfront dels 4,08 euros per persona i dia de 2007 (-14,6%).

Segons AFEDECO, es mantenen problemes com ara la dificultat de disposar de treballadors qualificats (la qual cosa provoca una falta de professionalitat) i el desenvolupament de la competència deslleial i activitats comercials il·legals com ara els venedors ambulants o els "manteros" (que en l'actualitat, a més de mantes comercialitzen tot tipus de productes). En aquesta línia es considera fonamental de cara al futur, si es pretén millorar la competitivitat del sector, millorar la formació dels empleats i professionals del sector.

4.7.5. Sales de festa

En conjunt, s'estima que al 2008 la despesa generada a sales de festa s'ha mantingut, més o menys, al mateix nivell que al 2007, tot i que les vendes s'han reduït lleugerament.

L'excés d'oferta, la competència deslleial i l'intrusisme són, segons l'Associació de Sales de Festes de Balears, varis dels problemes d'aquest sector. A més, la introducció en els hotels del "tot inclòs" afecta negativament la demanda d'aquest sector.

4.7.6. Transport terrestre

El sector del transport terrestre engloba tant el transport urbà com per carretera i representa un volum total d'**ocupació** que, durant els mesos de temporada alta, arriba als 14.000 llocs de treball (juliol, agost i setembre, en concret). Al 2008 aquest sector mantenia una flota d'autobusos de 1.960 vehicles, la qual cosa implica un descens de 165 vehicles (-7,8%). Aquesta reducció es deu a la venda durant 2008 de part de la flota de les empreses, com a conseqüència de la caiguda de la demanda i de l'increment dels costos d'explotació de les empreses, entre d'altres, a causa de la pujada del preu del petroli.

Les xifres d'ocupació anterior inclouen tant els treballadors **autònoms** com els **assalariats**, que es varen situar en els 4.527 i els 8.319 de mitjana respectivament.

L'ocupació total generada per aquest sector, en conjunt, va assolir les 12.847 persones, un 0,5% menys que al 2007. Aquest descens va ser a causa de la reducció de l'oferta motivat pels increments dels costos d'explotació, de manera que el preu del petroli és un dels factors més importants.

Taula 24. Total empleats en el sector del transport terrestre a Balears

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. % 08/07
gener	9.708	9.891	10.171	10.413	10.880	11.437	11.510	0,6%
febrer	9.983	10.105	10.432	10.671	11.154	11.632	11.867	2,0%
març	10.426	10.323	10.720	11.008	11.507	12.191	12.170	-0,2%
abril	11.015	11.039	11.305	11.608	12.294	12.626	12.734	0,9%
maig	12.203	12.132	12.292	12.767	13.447	13.927	13.982	0,4%
juny	12.413	12.292	12.526	13.096	13.715	14.191	14.228	0,3%
juliol	12.476	12.391	12.656	13.298	13.794	14.283	14.415	0,9%
agost	12.504	12.410	12.605	13.278	13.757	14.289	14.407	0,8%
setembre	12.256	12.277	12.552	13.122	13.645	14.180	13.947	-1,6%
octubre	11.160	11.187	11.577	11.936	12.485	12.836	12.393	-3,5%
novembre	10.020	10.308	10.492	11.092	11.681	11.766	11.444	-2,7%
desembre	9.848	10.111	10.410	10.947	11.480	11.575	11.062	-4,4%
Mitjana anual	11.168	11.206	11.478	11.936	12.487	12.911	12.847	-0,5%
Variació %	1,0%	0,3%	2,4%	4,0%	4,6%	3,4%	-0,5%	

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social a Balears.

Nota: al 2003 hi ha un canvi de metodologia, es passa de la classificació d'activitats econòmiques CNAE 74 a la de CNAE 93.

El reajustament de preus, la posada en marxa d'un polígon integral per a transports, així com accions destinades a la reestructuració de les vies públiques per a càrrega i descàrrega són considerades actuacions necessàries per millorar la competitivitat del sector de cara al futur.

4.7.7. Lloguer de vehicles

Aquest sector va comptar durant el 2008 amb una flota de 35.000 vehicles a les Illes. Destaca el descens important en la grandària de la flota respecte de l'any anterior, que era de 48.000 vehicles (-27,1%). Per illes, la flota al 2008 va ser de 21.000 a Mallorca; 5.000 a Menorca, i 9.000 a Eivissa i Formentera.

Aquesta reducció en la flota de les empreses està motivada per la crisi financera actual, a causa de la qual les entitats financeres han suprimit el finançament a les empreses de lloguer de vehicles i a la negativa per part dels concessionaris de vehicles a recomprar els vehicles en el moment de renovar la flota. És per aquest motiu que les empreses de lloguer de vehicles n'han reduït l'oferta, la qual cosa ha provocat un increment en els preus dels vehicles de lloguer.

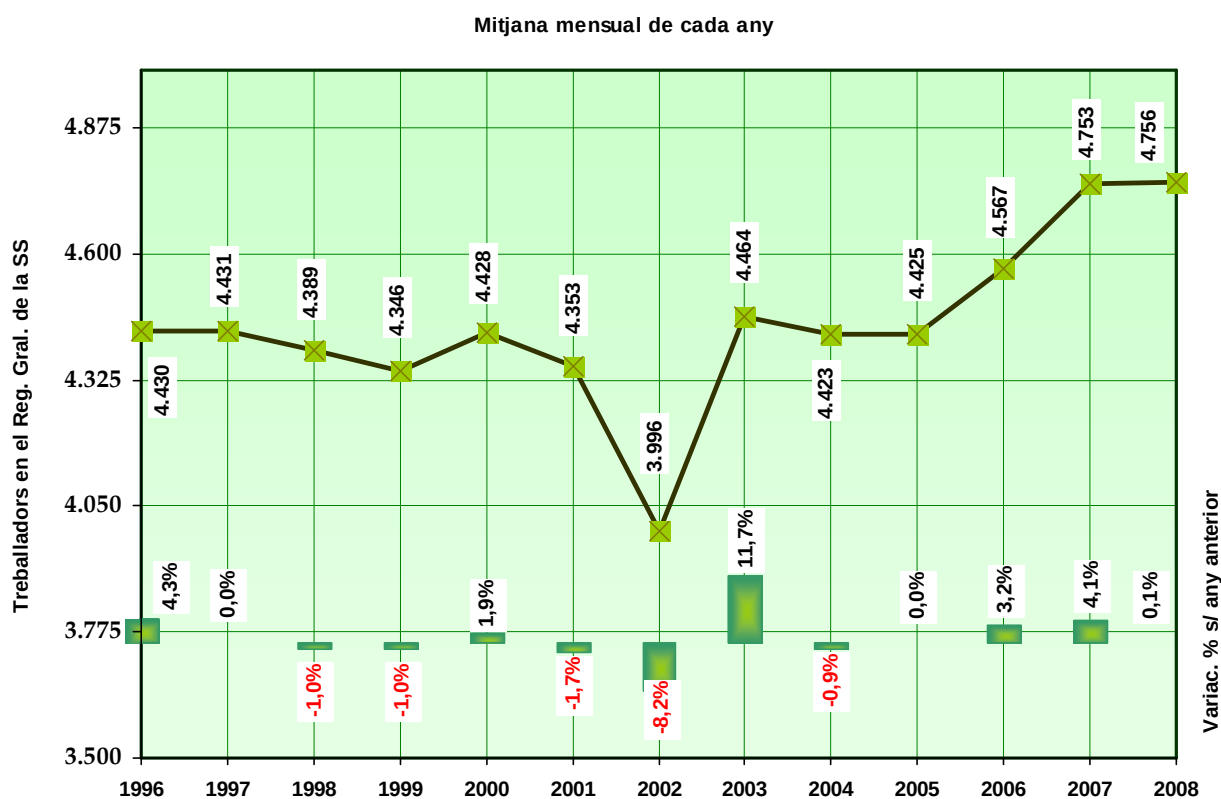
Un altre problema que actualment sofreix el sector és la competència deslleial generada per empreses que centren més el negoci en la venda de vehicles de segona mà que en el lloguer, de manera que generen grans flotes i ofereixen els vehicles per llogar a preus molt baixos, la qual cosa provoca una gran distorsió en els preus i fa que les petites empreses del sector no puguin competir en igualtat de condicions.

Les actuacions necessàries de cara al futur han de basar-se en la lluita contra la competència deslleial, l'intrusisme, aconseguir el suport de les institucions per regular aquesta situació i fomentar l'associacionisme entre les empreses del sector.

4.7.8. Transport aeri

El conjunt d'empreses que componen el sector del transport aeri va ocupar a l'any 2008 una mitjana de 4.756 persones al mes (treballadors per compte aliè), molt similar a l'any anterior, la qual cosa suposa un estancament en el creixement iniciat al 2005.

Gràfic 61. Evolució de l'ocupació en el transport aeri a Balears

Nota: al 2003 hi ha un canvi de metodologia, es passa de la classificació d'activitats econòmiques CNAE 74 a la de CNAE 93.

El Sector Turístic Balear 2008

El dinamisme de les **Companyies Aèries de Baix Cost** (CBC) ha ajudat al creixement del nombre de turistes, atès l'increment de la demanda per part dels turistes juntament amb l'increment de connexions per part d'aquestes companyies.

Al 2008, Balears es va mantenir com a la segona destinació espanyola amb més trànsit de passatgers de companyies de baix cost (5.982.718 passatgers), la qual cosa suposa un increment del 10,3% respecte de l'any anterior.

Fins al 2007, la presència de les companyies tradicionals en els aeroports de Balears en conjunt era superior a la de les CBC, però des de 2008, aproximadament, 6 de cada 10 passatgers arriben en CBC. El 55,4% (3,3 milions de passatgers) dels turistes alemanys que varen arribar a Balears durant el 2008 ho varen fer amb una CBC, enfront del 26,7% (1.597.847 passatgers) corresponent dels britànics.

Taula 25. Nombre de passatgers que utilitzen companyies de baix cost

Balears	Total passatgers	Quota de mercat	Var. %
Alemanya	3.314.829	55,4	11,4%
Àustria	168.024	2,8	0,8%
Bèlgica	0	0,0	-100,0%
Dinamarca	76.814	1,3	0,7%
França	24.927	0,4	33,5%
Holanda	177.434	3,0	9,6%
Irlanda	72.540	1,2	156,1%
Itàlia	99.270	1,7	-23,9%
Noruega	11.673	0,2	7,3%
Portugal	162.266	2,7	6,8%
Regne Unit	1.597.847	26,7	8,9%
Suècia	6.300	0,1	-44,9%
Suïssa	219.819	3,7	24,1%
Resta de països	50.975	0,9	27,5%
Total	5.982.718	100,0	10,3%

Font: IET. Turisme, trànsit i companyies de baix cost 2008.

Entre les companyies principals de baix cost que operen a Balears hi ha Ryanair, Easyjet i Air Berlin. Aquestes tres juntes concentren més del 50,0% de passatgers de companyies de baix cost.

Taula 26. HUB a l'aeroport de Palma

<i>Arribades CE>Palma</i>			<i>Sortides Palma>Pe/Portugal</i>		
	Total	Destinació	Trànsits	Origen	Total
2006	1.279.579	778.613	500.946	277.352	778.298
2007	1.756.975	1.247.268	509.707	409.054	918.761
2008	2.400.277	1.863.156	537.121	454.519	991.640
Var. %	36,6%	49,4%	5,4%	11,1%	7,9%

<i>Arribades Pe/Portugal>Palma</i>			<i>Sortides Palma>CE</i>		
	Total	Destinació	Trànsits	Origen	Total
2006	808.209	272.092	536.117	765.643	1.334.760
2007	935.414	408.982	526.432	1.219.608	1.745.040
2008	1.008.132	377.373	630.759	1.819.423	2.450.182
Var. %	7,8%	-7,7%	19,8%	49,2%	40,4%

El **HUB** o també anomenat **servei d'aeroport de connexió de Palma** ha convertit l'aeroport de Palma en el centre de distribució de vols procedents de diverses ciutats europees, que una vegada arriben a Palma es dirigeixen cap a altres punts de la geografia espanyola o portuguesa. La companyia principal que hi ha participat enguany és Air Berlín (diàriament durant tot l'any).

L'aeroport de Palma va registrar al 2008 un trànsit de 22,8 milions de passatgers, un 1,7% inferior a l'any anterior. D'aquests viatgers, 5,3 milions (+17,9%) varen arribar en vols de companyies *low cost*, de manera que va resultar ser el segon aeroport espanyol més utilitzat durant l'any per aquestes aerolínies.

Si observem la primera taula, es contempla que el total de passatgers arribats a l'aeroport de Palma des de ciutats europees suma una xifra de 2,4 milions de passatgers. Comparat amb 2007, un 5,4% més dels passatgers continuaran el seu viatge i un 49,4% més es quedarà a Palma. En aquest aeroport s'incorporaran al vol prop d'un 7,9% més del total de passatgers que al 2007, que juntament amb els passatgers de trànsit es dirigiran a la Península o a Portugal.

La segona taula fa referència als passatgers arribats des de la Península o Portugal a Palma, que sumen un total de 1.008.132 passatgers, dels quals un 7,7% menys que al 2007 es quedaran a Palma, enfront del 19,8% més que al 2007, que continuaran el viatge cap a ciutats europees, que sumen una xifra total de 2.450.182 passatgers.

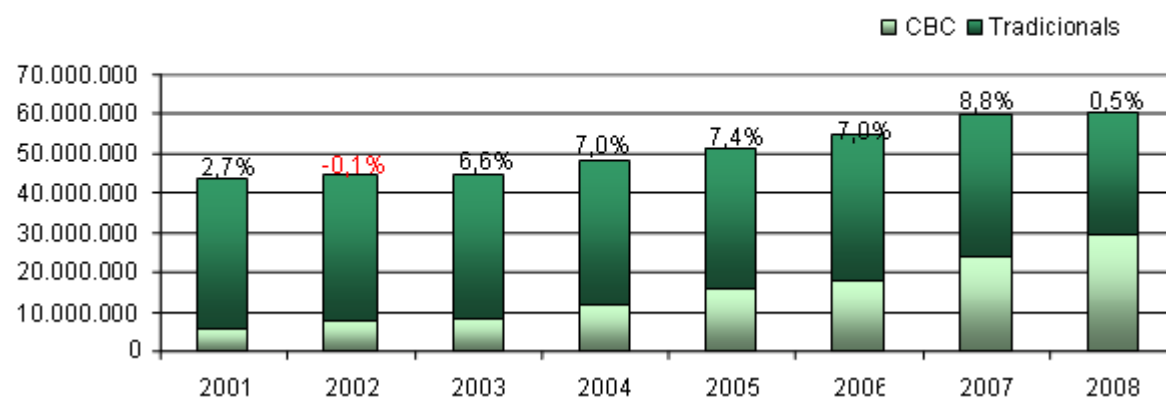
El Sector Turístic Balear 2008

Un dels problemes principals, segons l'Associació Espanyola de Companyies Aèries, són les taxes excessives a aeroports i la navegació aèria, a més de la manca d'ajuda i finançament per part de l'Estat. Això genera uns costos elevats per a les companyies, que ho han de traslladar a un increment de preus.

A les taules següents es recull l'evolució respecte de l'any anterior de les dades referents al nombre de passatgers de les companyies aèries principals.

Gràfic 62. Passatgers transportats per les companyies aèries

Passatgers internacionals arribats a Espanya per via aèria i % de variació interanual

Font: IET 2008

L'expansió de les companyies de baix cost suposa un increment fort en la competència, que atès que competeixen en preus dificulten l'activitat a la resta de companyies tradicionals. Segons AECA, l'excessiva flota actual a Europa provoca reduccions en la rendibilitat i la inviabilitat en el sector.

Amb la finalitat d'evitar aquests problemes, es promulga una promoció major en mercats emergents i es demanda als subministradors de serveis de les companyies aèries que responguin amb els mateixos esforços que la cadena turística utilitza en la reducció de costos.

Quant a l'impacte de les noves tecnologies en el sector, segons AECA, són un pilar fonamental dins l'estratègia de tota companyia aèria, la qual cosa afavoreix la reserva directa dels usuaris sense intermediació en temps real i es considera la possibilitat de programar més viatges amb durada més curta.

4.7.9. Transport marítim

El volum de passatgers que entraren per via marítima (trànsit de cabotatge) a través dels ports de Balears durant l'any 2008 va assolir un total de 1.800.907 passatgers, enfront dels 2.121.081 al 2007 (-15,1%), s'exclouen les arribades al port de La Savina, a Formentera, que es considera trànsit de badia. Aquest descens es produeix per la reducció de passatgers arribats a tots els ports de les Pitiüses (-15,0%) i a Mallorca (-17,9%), enfront d'un lleuger increment dels passatgers arribats a Menorca (+3,5%).

Taula 27. Passatgers arribats per via marítima. Cabotatge

	2004	2005	2006	2007	2008	Var. % 08/07
Eivissa	763.749	893.614	980.524	821.895	639.206	-22,2%
La Savina	504.165	527.172	583.331	597.996	566.993	-5,2%
Total Pitiüses	1.267.914	1.420.786	1.563.855	1.419.891	1.206.199	-15,0%
Maó	68.929	85.112	101.614	87.745	90.794	3,5%
Total Menorca	68.929	85.112	101.614	87.745	90.794	3,5%
Palma	403.771	436.994	482.571	532.419	429.717	-19,3%
Alcúdia	70.194	80.238	75.267	81.026	74.197	-8,4%
Total Mallorca	473.965	517.232	557.838	613.445	503.914	-17,9%
TOTAL BALEARS	1.810.808	2.023.130	2.223.307	2.121.081	1.800.907	-15,1%
Variació %		11,7%	9,9%	-4,6%	-15,1%	

Nota: El trànsit regular entre Eivissa i La Savina s'ha inclòs en trànsit de badia.

Font: CITTIB i Conselleria de Turisme.

Les dades de transport de passatgers en regim de **trànsit de badia** (moviments de viatgers realitzats en concepte d'excursions turístiques d'un dia) constitueixen un indicador interessant del sector turístic. Durant el 2008, entraren i sortiren 4.652.940 passatgers a Balears (+44,1%).

Cal destacar que a totes les illes es varen registrar disminucions de passatgers a la major part dels ports. En el cas de les Pitiüses, es troba una disminució dels passatgers arribats a Sant Antoni (-46,4%), però compensada amb l'increment notable de passatgers arribats a La Savina (+349,9%), a causa de la reobertura del port després de les obres d'ampliació.

El trànsit de badia a l'illa de Menorca disminueix un 38,0%. En canvi, Mallorca té un increment de passatgers de 21,5%, motivats pels increments del nombre de passatgers arribats a la badia de Palma (+164,9%), a la badia d'Alcúdia (90,7%) i a Cala Bona (+102,6%). La resta de ports de Mallorca sofreixen disminucions considerables respecte de l'any anterior.

Taula 28. Transport de passatgers de badia o local. Entrades i sortides

	2004	2005	2006	2007	2008	Var. % 08/07
Eivissa	991.150	1.275.292	1.334.238	1.289.149	1.773.072	37,5%
Sant Antoni	350.816	316.674	43.448	271.634	145.524	-46,4%
La Savina	1.102.719	1.153.574	1.162.796	253.162	1.138.988	349,9%
<i>Total Pitiüses</i>	<i>2.444.685</i>	<i>2.745.540</i>	<i>2.540.482</i>	<i>1.813.945</i>	<i>3.057.584</i>	<i>68,6%</i>
Maó	205.262	198.765	186.240	173.005	102.762	-40,6%
Ciutadella	3.794	33.802	22.278	26.880	27.207	1,2%
Fornells	13.910	15.120	12.240	9.814	0	-100,0%
<i>Total Menorca</i>	<i>222.966</i>	<i>247.687</i>	<i>220.758</i>	<i>209.699</i>	<i>129.969</i>	<i>-38,0%</i>
Palma	268.734	301.134	339.721	324.400	859.435	164,9%
Alcúdia	60.048	63.000	83.070	77.868	148.525	90,7%
Andratx	75.216	50.414	34.412	42.804	6.989	-83,7%
Sóller	381.331	314.033	208.062	201.960	118.972	-41,1%
Pollença	173.470	247.286	197.096	245.344	86.571	-64,7%
Cala Rajada	29.289	42.593	98.498	96.780	69.438	-28,3%
Portocristo	49.606	36.250	82.313	107.218	83.526	-22,1%
Portocolom	48.408	26.632	19.124	27.932	6.154	-78,0%
Portopetro/Cala Figuera	38.043	38.967	51.985	20.285	10.893	-46,3%
Colònia de Sant Jordi	15.458	22.788	21.796	31.096	13.662	-56,1%
Cala Bona	35.258	24.505	96.948	30.212	61.222	102,6%
<i>Total Mallorca</i>	<i>1.174.861</i>	<i>1.167.602</i>	<i>1.233.025</i>	<i>1.205.899</i>	<i>1.465.387</i>	<i>21,5%</i>
TOTAL BALEARS	3.842.512	4.160.829	2.223.307	3.229.543	4.652.940	44,1%
<i>Variació %</i>		<i>8,3%</i>	<i>-46,6%</i>	<i>45,3%</i>	<i>44,1%</i>	

Font: Autoritat Portuària de Balears i Servei de Ports del Govern de les Illes Balears.

Durant el 2008, la mitjana mensual de treballadors per compte aliè en el regim especial de treballadors del mar es va reduir lleugerament respecte de l'any anterior i registrà un total de 2.061 persones (-1,9%).

Al 2008 hi ha un increment en els preus dels trajectes marítims a causa, principalment, de la pujada del preu dels combustibles, que arribaren a màxims històrics durant aquest any.

Entre alguns dels problemes més importants als quals s'enfronta aquest sector, segons APEAM, cal destacar la forta estacionalitat en l'ús de transport marítim i, com a conseqüència, la dependència inevitable de la disponibilitat de places hoteleres.

A la vegada, assenyalen que per incrementar la competitivitat dels ports s'han d'implementar accions correctores de la desestacionalització; millores substancials de les infraestructures existents d'acord amb els esforços de la iniciativa privada i una optimització millor en l'ús dels recursos; la reducció de taxes en mercaderies que no generen ocupació en els ports, i la creació de zones d'operació pròximes a ports de Palma i Maó.

4.7.10. Ports esportius - Turisme nàutic

El turisme nàutic experimenta un creixement en l'activitat. Aquest increment es reflecteix en un major nombre de turistes nàutics; en l'augment de la seva despesa per dia a Balears, i en els ingressos totals obtinguts per aquesta activitat turística. El nombre de turistes nàutics al 2008 ha estat de 324.522 (+2,8%). La despesa per persona i dia se situa en 129,00 euros/dia (-12,0%), dels quals 90,00 euros es varen destinar a Balears i 39,00 euros en origen, dels quals 21,45 euros varen revertir a Balears. Quant a la facturació global del sector ha estat de 537,09 milions d'euros (+ 2,2%). En aquest tipus de turisme observem un grau alt de concentració en tres nacionalitats: alemanys, britànics i espanyols. L'estada mitjana ronda els 15,0 dies.

Cal destacar l'important impacte promocional de les grans competicions nàutiques (com la Copa del Rei de Vela, el Trofeu de vela SAR Princesa Sofia o la regata Almirall Comte de Barcelona, entre d'altres, i de la participació dels membres de la Família Reial a diverses d'aquestes competicions). Tot això fa que el turisme nàutic constitueixi una activitat econòmica de gran importància amb una demanda a l'alça en els darrers anys.

A Balears existeixen un total de **65 ports esportius** que ofereixen més de **19.983 llocs d'amarrament** i al 2008 registraren el transport de **324.522** turistes. En total es varen registrar més de 4,4 milions d'estades que originaren uns ingressos totals de **537,09 milions d'euros**. La despesa mitjana per turista nàutic i dia s'estima en **129,00 euros**, en què s'inclou el lloguer d'amarraments, serveis dels ports esportius, lloguer i manteniment dels vaixells, menjars, begudes i la resta d'oferta complementària.¹

Quant a l'ocupació, els ports esportius de les Illes Balears generen prop de **800 llocs de feina fixos**, 300 treballadors temporals en temporada alta i indirectament la indústria annexa al turisme nàutic dóna ocupació a quasi **4.800 treballadors**. Es produeix un **desenvolupament del sector del xàrter nàutic** important, en què es creen directament 866 ocupacions.

Com s'ha estimat prèviament, a l'any 2008 el sector nàutic va generar un volum de negoci que se situa en **537,09 milions d'euros**, en què s'inclou la facturació dels **ports esportius**, el negoci de l'**hibernatge i manteniment** de vaixells, l'activitat de **xàrter nàutic**, la **compravenda** d'embarcacions, els ingressos generats pels **turistes nàutics** (s'exclou lloguer d'amarraments i despeses en serveis del port, ja inclosos en la facturació de ports esportius) i el turisme de **creuers**.

¹ "El Turisme Nàutic a Balears". 2007. CAEB - CITTIB.

És precís remarcar que una part important dels ingressos per turisme nàutic no apareix registrada a les estadístiques de Despesa Turística ja que arriben a Balears amb el seu propi vaixell. A l'estudi sobre el turisme nàutic² realitzat per CAEB per a la Conselleria de Turisme, es va detectar que un percentatge important dels turistes nàutics (transeünts) arriba a les Illes amb la seva pròpia embarcació i, per tant, no eren inclosos en les estimacions realitzades per l'Enquesta de la Despesa Turística, ja que basa les seves estimacions de despesa turística sobre els visitants que arribaren a les Illes per via aèria i per via marítima en trànsit regular. D'aquesta manera, en l'esmentat estudi es va constatar que, del total d'ingressos generats pel turisme nàutic, el 45,0% no estava inclòs en les dades oficials sobre despesa turística.

Els problemes més importants que segons ANADE presenta el sector són el desconeixement social de la importància econòmica de l'activitat nàutica; la competència dels mercats emergents, i la manca de política de planificació envers aquesta situació o comptar amb un pla director, la pujada de cànons que afecta els preus i la manca d'amarraments, la qual cosa provoca una imatge de saturació.

Quant a les actuacions necessàries per millorar la competitivitat del sector, ANADE proposa les següents:

- Creació d'un marc legal que reguli amb més precisió les instal·lacions nàutiques (desenvolupament reglamentari de la Llei de ports de la CAIB).
- Donar a conèixer a la societat la importància del sector nàutic tant com a generador de riquesa com d'ocupació, tant directe com indirecte.
- Millorar la promoció de les instal·lacions nàutiques.
- Fomentar la formació i l'especialització així com les actuacions en matèria d'excel·lència empresarial dins el sector, de manera que es pugui millorar la qualitat del servei ofert.
- Equiparar la fiscalitat del sector a les càrregues fiscals de destinacions europees i emergents competidores.

² "El Turisme Nàutic a Balears". 2007. CAEB - Conselleria de Turisme.

4.7.11. Camps de golf

La pràctica de l'esport del golf està en constant alça a Europa i a la resta del món i genera un volum de negoci cada vegada més important.

Balears ha comptat al 2008 amb una oferta de 26 **camps de golf**, dels quals 24 es troben a Mallorca, 1 a Eivissa i 1 a Menorca. Aquests camps de golf han ofert un total de 423 clots.

<u>Camps de golf de 18 clots</u>	<u>Camps de golf de 9 clots:</u>
1. Club de Golf Alcanada 2. Golf de Andratx 3. Real Golf Bendinat 4. Canyamel Golf 5. Capdepera Golf 6. Club de Golf Eivissa (Eivissa) 7. Golf Poniente 8. Pula Golf 9. Golf Park Puntiró (Palma) 10. Golf Santa Ponça I 11. Golf Santa Ponça II 12. Marriott Golf Son Antem I (east) 13. Marriott Golf Son Antem II (west) 14. Son Muntaner Golf 15. Golf Son Parc (Menorca) 16. Golf Son Termes 17. Son Vida Golf 18. Vall d'Or Golf 19. Golf Son Quint 20. Maioris Golf 21. Son Gual Golf	1. La reserva Rotana Golf. 2. Golf Pollença 3. Club de Golf Ibiza II 4. Golf Santa Ponça III 5. Club de Golf Son Servera

Segons les dades aportades per l'Associació de Camps de Golf de Balears, al 2008 l'esport de golf com a activitat turística va generar l'arribada a Balears de 112.752 turistes (+1,8 %). Aquests turistes varen generar una estada mitjana de 9,8 dies, un total d'1,1 milions d'estades i uns ingressos totals a les Illes per valor de 183,0 milions d'euros (+3,7%).

Quant a la despesa mitjana total diària per turista i dia, es reflecteix un increment fins assolir els 211,00 euros (+2,9%), xifra molt superior a la mitjana del conjunt de visitants de les Illes.

Cal destacar que les estades que genera el turisme de golf es produeixen majoritàriament durant els mesos de temporada mitjana i baixa, la qual cosa ajuda a reduir l'alt grau d'estacionalitat que registra l'activitat turística a les Illes.

Alguns dels problemes més importants que presenta aquest sector, segons l'Associació Balear de Camps de Golf, són els costos de manteniment elevats, la manca d'acceptació social i una promoció global insuficient d'aquest tipus d'activitat.

Amb l'objectiu de millorar la competitivitat del sector, és necessari realitzar una major promoció oficial, similar a l'existent a altres destinacions turístiques. Al 2008, la Conselleria de Turisme i l'Associació de Camps de Golf de Balears varen signar un conveni per incrementar la promoció d'aquest tipus de turisme.

4.7.12. Turisme rural i agroturisme

Aquesta modalitat de turisme, tot i que no és important quantitativament, evoluciona en general a l'alça any darrere any. Al 2007 hi havia 2.356 places legalitzades en la categoria d'**Agroturisme**, mentre que al 2008 aquesta xifra se situà en 2.440, **(+3,6%)**. Quant a **Hotels rurals**, de les 1.082 places de 2007, s'han incrementat a 1.176. Pel que fa al **Turisme interior**, s'ha **incrementat** el nombre de places i s'ha passat de 593 a 651 places **(+9,8%)**.

Diversos factors fan que aquestes activitats siguin especialment importants per al cas de Balears:

- La societat actual té més en compte els entorns naturals, especialment a Alemanya, i això ha afavorit l'auge d'aquests tipus d'establiments.
- Hi ha un important potencial de creixement a l'interior de les Illes, que s'haurà de desenvolupar de forma controlada per evitar la degradació i la massificació de les zones d'interior.
- Atesa la difícil situació actual i les males perspectives futures de l'agricultura de les Illes, en molts de casos pot ser l'única opció que permeti rendibilitzar les explotacions agràries i evitar l'abandonament massiu del camp.
- Els clients d'aquest tipus d'allotjament tenen un poder adquisitiu mitjà-alt.
- El preu mitjà de l'habitació supera els 120,00 euros/dia.
- Sortida per a l'estacionalitat, com una altra alternativa de turisme per a les Illes.

Respecte de la temporada de l'any 2008, ha estat bona per al sector, atès que els turistes rurals, ja que són de nivell de poder adquisitiu mitjà-alt, no alteren tant la demanda turística per la situació econòmica com els turistes convencionals, la demanda dels quals és més sensible a variacions en l'entorn econòmic.

Les dades de l'enquesta d'ocupació d'establiments de turisme rural a Balears que elabora l'INO reflecteixen que l'ocupació mitjana dels establiments oberts al 2008 és del 44,85%, en què de juny a setembre són els mesos de major ocupació (fins al 74,0%) i gener el mes de menor ocupació (12,0%). Per al 2008, el total de viatgers de turisme rural a Balears va ser de 87.978 turistes, amb una estada mitjana de 5,4 nits, dels quals el 23,0% correspon a residents a Espanya i el 77,0% a estrangers.

Entre els problemes més importants que, segons aquesta associació, presenta el sector són l'intrusisme i la impossibilitat de connectar-se a Internet perquè operen amb telèfon TRAC (Telefonia Rural per Accés Cel·lular). Es preveu que aquest sistema serà reemplaçat d'aquí a poc temps per xarxa mòbil GSM o GPRS, la qual cosa facilitarà l'ús d'Internet.

En aquesta línia, les actuacions necessàries de cara al futur per millorar la competitivitat passarien, fonamentalment, per una formació professional específica; l'accés del cent per cent a Internet, i la mentalització del sector sobre la importància d'una oferta complementària interessant. Per altra banda, es consideren encertades les actuacions actuals per part d'Ibatur de cara a la dinamització i preocupació pel turisme rural i d'agroturisme i confien a seguir en aquesta línia de col·laboració (atenció a mitjans de comunicació, fires, *workshops*...).

4.7.13. Turisme d'SPA i Wellness

Des de fa dues dècades, els termes salut i benestar comencen a estar presents entre la societat actual com una preocupació. Els nous balnearis apareixen com una nova forma d'oci, amb la finalitat d'eliminar la fatiga, el cansament o l'estrès acumulat en el dia a dia de la societat.

Segons l'estudi de CITTIB-CAEB "El Turisme de *Wellness*" (2008), s'estima que Balears al 2008 va rebre, aproximadament, 398.800 turistes d'*spa*. Per illes, Mallorca és la destinació principal (68,7%), seguida d'Eivissa amb un 17,0%, Menorca amb un 14,0% i Formentera amb un 0,3%.

A l'estudi es constata que, en aquests darrers anys, s'ha produït un augment considerable del nombre d'establiments que ofereixen serveis d'*spa* i *wellness* a Balears. Segons la Conselleria de Turisme, a Mallorca s'han identificat 98 establiments, 13 a Eivissa i 12 a Menorca.

Aquest tipus de turisme és de gran importància per a les Balears pels motius següents:

- Generen entre 560 i 775 llocs de treball directes en funció de la temporada.
- Aquest tipus de turista pot generar 3,70 milions d'estades anuals, amb una despesa total agregada de 341,10 milions d'euros.
- El turista d'*spa*, atès el seu major nivell econòmic, realitza una despesa major en activitats complementàries com ara la restauració, el lloguer de vehicles, embarcacions d'esbarjo, comerços, entre d'altres.

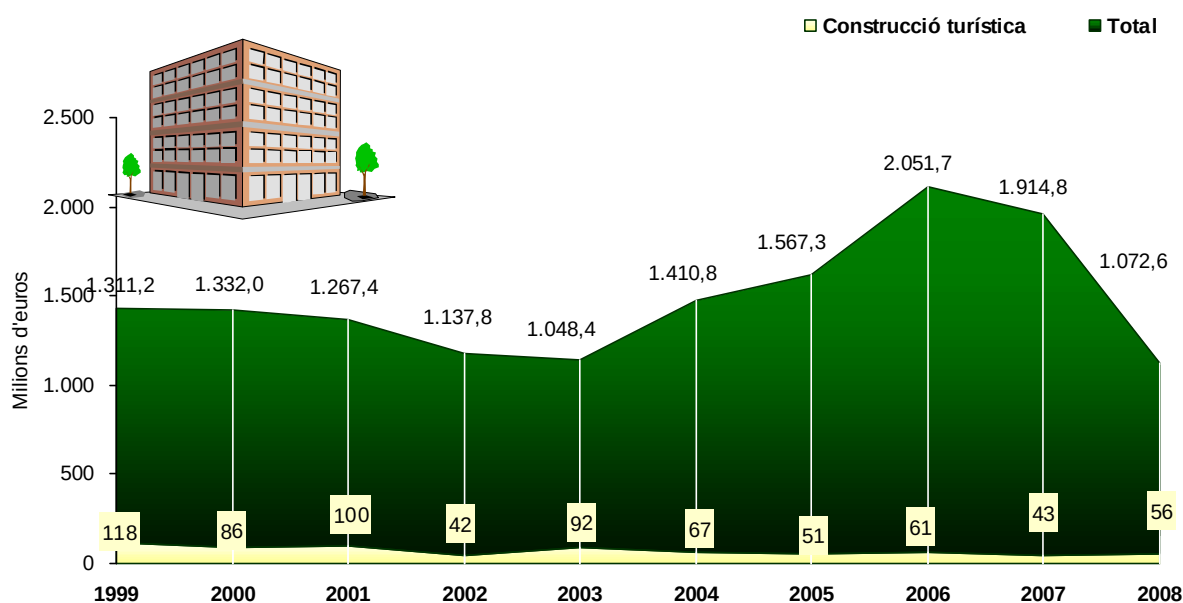
- La despesa mitjana per persona i dia a Balears dels turistes d'*spa* (120,40 euros) és superior a la dels turistes convencionals (70,94 euros).
- Aquest turisme, atès que no exigeix condicions meteorològiques òptimes, pot afavorir la desestacionalització i impulsar el desenvolupament d'activitat econòmica fora de temporada alta.

Amb la finalitat d'aconseguir que Balears sigui una destinació turística d'*spa* i *wellness*, s'haurà d'incrementar, principalment, la promoció específica de Balears com a destinació d'*spa*. A més, s'ha d'afavorir la implantació de distintius de qualitat, la qual cosa implica desenvolupar plans de formació per als treballadors del sector i recolzar la inversió en aquestes infraestructures amb l'objectiu de millorar l'oferta disponible i avantatjar les destinacions competidores.

4.7.14. Construcció i promoció

Segons dades proporcionades pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears (COAB), durant l'any 2008, el nombre de projectes nous visats de **construcció** varen disminuir respecte del 2007, de manera que es registrà un descens del 44,0% si agafem les dades dels pressupostos en euros dels projectes visats pel COAB (1.072,7 milions d'euros al 2008 enfront dels 1.914,78 de 2007).

Gràfic 63. Evolució dels projectes visats en milions d'euros

Cal destacar que es produeix un increment dels visats turístics en metres quadrats a nivell balear (+29,5%), generat per un augment a Mallorca (+40,8%) i a Menorca (+157,3%). En canvi, excepte a Eivissa i a Formentera s'aprecia una disminució del 23,6%.

Quant al pressupost de visats de construcció turística, a Mallorca s'incrementa de 26,20 milions d'euros al 2007 a 36,88 milions d'euros al 2008, igual que a Menorca, que assoleix els 8,44 milions al 2008 enfront dels 3,28 milions d'euros al 2007. En el cas d'Eivissa i Formentera, es redueix de 13,5 milions d'euros al 2007 a 10,32 milions d'euros al 2008.

Si agafem el sector de la construcció a Balears, en general, va sofrir una disminució del 44,0% respecte de 2007.

El Sector Turístic Balear 2008

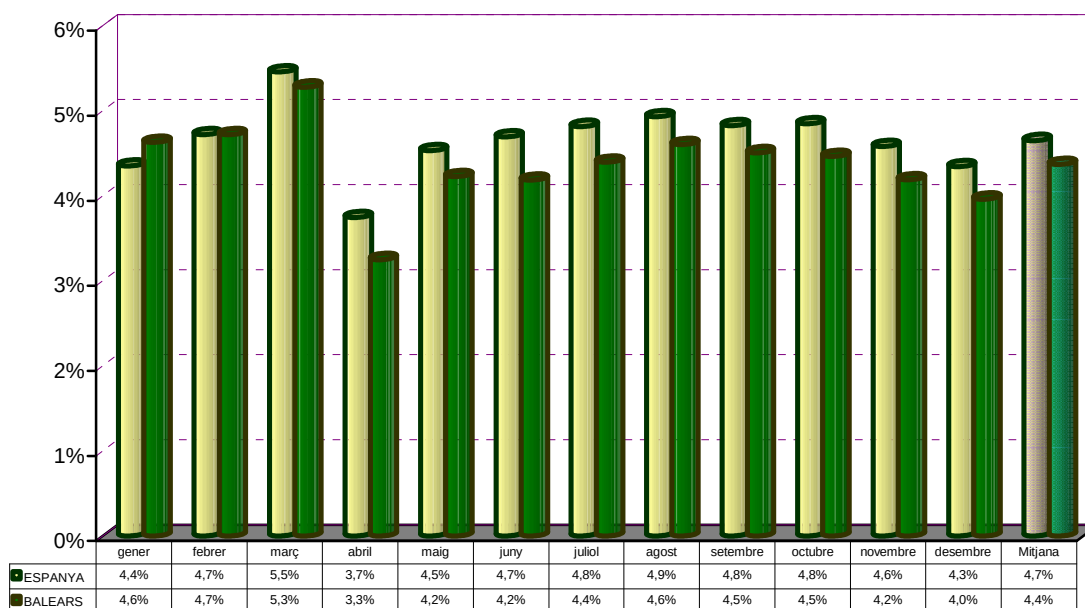
Taula 29. Construcció turística a Balears

BALEARIS											
Constr. turística	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
m2	293.209	211.438	268.690	129.383	247.283	170.995	133.435	146.762	103.977	137.794	32,52%
EUR (milions)	118,44	85,60	100,00	42,31	91,93	67,37	51,33	60,98	42,97	55,64	29,49%
Variació %	-25,2%	-27,7%	16,8%	-57,7%	117,3%	-26,7%	-23,8%	18,8%	-29,5%	29,5%	
Construcció total											
m2	3.449.858	3.597.364	3.494.327	2.804.558	2.470.717	3.049.660	3.249.616	4.261.397	3.859.618	2.077.814	-46,17%
EUR (milions)	1.311,16	1.332,01	1.267,43	1.137,79	1.048,41	1.410,82	1.567,31	2.051,66	1.914,78	1.072,57	-43,98%
Variació %	30,5%	1,6%	-4,8%	-10,2%	-7,9%	34,6%	11,1%	30,9%	-6,7%	-44,0%	
MALLORCA											
Constr. turística	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
m2	202.444	168.225	225.248	96.945	161.844	123.509	103.831	99.597	61.181	96.572	57,85%
EUR (milions)	82,01	67,26	83,24	36,99	66,12	52,71	36,37	37,09	26,20	36,88	40,76%
Variació %	-33,8%	-18,0%	23,8%	-55,6%	78,8%	-20,3%	-31,0%	2,0%	-29,4%	40,8%	
Construcció total											
m2	2.705.291	2.895.122	2.787.654	2.128.549	1.790.861	2.278.597	2.431.101	3.243.942	2.904.446	1.705.247	-41,29%
EUR (milions)	1.032,14	1.064,90	1.011,65	864,54	766,69	1.047,66	1.151,77	1.548,14	1.432,38	851,95	-40,52%
Variació %	27,1%	3,2%	-5,0%	-14,5%	-11,3%	36,6%	9,9%	34,4%	-7,5%	-40,5%	
EIVISSA-FORMENTERA											
Constr. turística	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
m2	52.316	15.075	21.631	24.122	76.604	25.020	15.159	15.250	36.015	24.611	-31,66%
EUR (milions)	20,48	4,42	7,96	1,89	22,53	6,07	7,80	4,40	13,50	10,32	-23,56%
Variació %	36,7%	-78,4%	80,0%	-76,3%	1093,1%	-73,1%	28,6%	-43,6%	207,0%	-23,6%	
Construcció total											
m2	424.397	379.488	377.913	366.823	346.716	363.242	473.497	551.861	601.640	191.198	-68,22%
EUR (milions)	157,93	146,69	136,68	145,99	140,23	166,60	239,94	278,47	303,48	119,44	-60,64%
Variació %	56,2%	-7,1%	-6,8%	6,8%	-3,9%	18,8%	44,0%	16,1%	9,0%	-60,6%	
MENORCA											
Constr. turística	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var.% 08/07
m2	38.449	28.138	21.811	8.316	8.835	22.466	14.445	31.914	6.781	16.611	144,96%
EUR (milions)	15,96	13,92	8,80	3,43	3,29	8,60	7,15	19,49	3,28	8,44	157,32%
Variació %	-18,4%	-12,8%	-36,8%	-61,0%	-4,2%	161,6%	-16,8%	172,4%	-83,2%	157,3%	
Construcció total											
m2	320.170	322.754	328.760	309.186	333.140	407.821	345.018	465.593	353.532	181.369	-48,70%
EUR (milions)	121,09	120,41	119,10	127,26	141,49	196,57	175,60	225,05	178,93	101,17	-43,46%
Variació %	32,1%	-0,6%	-1,1%	6,8%	11,2%	38,9%	-10,7%	28,2%	-20,5%	-43,5%	

4.8. Preus i tipus de canvi

4.8.1. Preus

L'índex de preus de turisme i hoteleria per a balears, segons dades de l'índex de preus al consum de l'INE, agafa com a base l'any 2006. Aquest índex va experimentar un **creixement** mitjà del **4,4%** respecte de l'any anterior, enfront de l'augment mitjà del 4,7% estatal.

Gràfic 64. Evolució de l'índex de preus de turisme i hoteleria

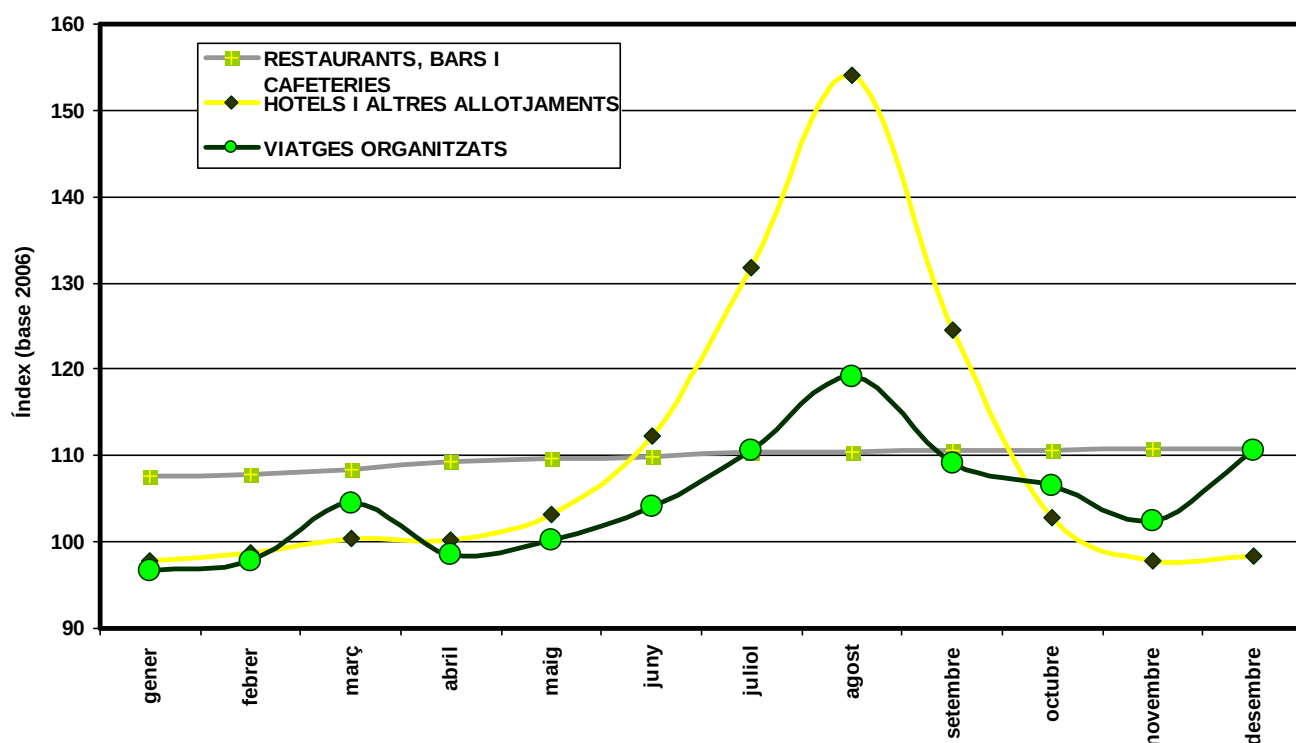
Font: Índex de preus al consum (INO) i elaboració pròpia.

Aquest índex recull, fonamentalment, tres conceptes: l'índex de preus de **restaurants, bars i cafeteries**; l'índex d'**hotels i altres allotjaments**, i el de **viatges organitzats**. El primer va augmentar una mitjana anual del 4,4% per al 2008 lleugerament per sota del 4,7% per al conjunt d'Espanya. Els altres dos components varen créixer a taxes més moderades. D'aquesta manera, la dada d'hotels i altres allotjaments va augmentar un 4,6%, molt similar al creixement del total estatal.

L'índex de preus de viatges organitzats va créixer un 4,5%, també molt similar al nivell estatal.

En el gràfic següent podem observar el desglossament d'aquest índex, així com l'evolució durant aquest darrer any a Balears:

Gràfic 65. Índex de preus turístics de Balears

Font: Índex de preus al consum (INO) i elaboració pròpia.

L'índex de preus al consum (IPC) a Balears durant el 2008 es va situar en el 4,4% enfront de la variació interanual del 4,8% de l'any anterior.

Amb la finalitat de possibilitar la comparació de la inflació espanyola amb la de la resta de països de la Unió Europea, consultem l'índex de preus al consum harmonitzat (IPCH). Així, l'IPCH espanyol al 2008 va ser un 4,1% (2,8% l'any anterior) que, quan el comparem amb el de la zona euro, 3,7%, veiem que la competitivitat d'Espanya disminueix, de manera que queda el diferencial d'inflació amb la mitjana dels països integrants de la Unió Europea en 0,4 punts (0,5 punts al 2007).

La situació de Balears enfront d'**Alemanya** i del **Regne Unit** és especialment significativa per la gran importància que tenen aquests països com a emissors de turisme cap a Balears. Enfront d'**Alemanya** existeix un diferencial d'1,3 punts (0,5 punts al 2007), mentre que respecte del **Regne Unit** es manté el diferencial de 0,5 punts respecte de 2007).

Taula 30. Índex de preus al consum harmonitzat

PAÍS	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Balears	3,0	3,8	3,7	4,5	2,3	3,0	3,3	2,8	2,7	3,8
Alemanya	1,4	2,3	1,5	1,1	1,1	2,2	2,1	1,4	2,3	2,8
Àustria	1,7	1,8	1,8	1,7	1,3	2,5	1,6	1,6	2,2	3,2
Bèlgica	2,1	3,0	2,0	1,3	1,7	1,9	2,8	2,1	1,8	4,5
Dinamarca	3,1	2,3	2,1	2,6	1,2	1,0	2,2	1,7	1,7	3,6
Espanya	2,8	4,0	2,9	4,0	2,7	3,3	3,7	2,7	2,8	4,1
Finlàndia	2,2	2,9	2,3	1,7	1,2	0,1	1,1	1,2	1,6	3,9
França	1,4	1,7	1,4	2,2	2,4	2,2	1,8	1,7	1,6	3,2
Grècia	2,4	3,7	3,5	3,5	3,1	3,1	3,5	3,2	3,0	4,2
Holanda	1,9	2,9	5,1	3,5	1,6	1,2	2,1	1,7	1,6	2,2
Irlanda	3,9	4,6	4,4	4,6	2,9	2,2			2,9	3,1
Itàlia	2,1	2,8	2,3	3,0	2,5	2,4	2,1	2,1	2,0	3,5
Luxemburg	2,3	4,3	0,9	2,8	2,4	3,5	3,4	2,3	2,7	4,1
Portugal	1,7	3,8	3,9	4,0	2,3	2,6	2,5	2,5	2,4	2,7
Regne Unit	1,2	0,9	1,0	1,7	1,3	1,6	2,0	3,0	2,3	3,6
Suècia	1,2	1,3	3,2	1,7	1,8	0,9	1,3	1,4	1,7	3,3
UE*	1,7	2,3	2,0	2,2	1,8	2,2	2,1	2,1	2,3	3,7
EURO-ZONA	1,7	2,6	2,1	2,3	2,0	2,4	2,2	1,9	2,3	3,7

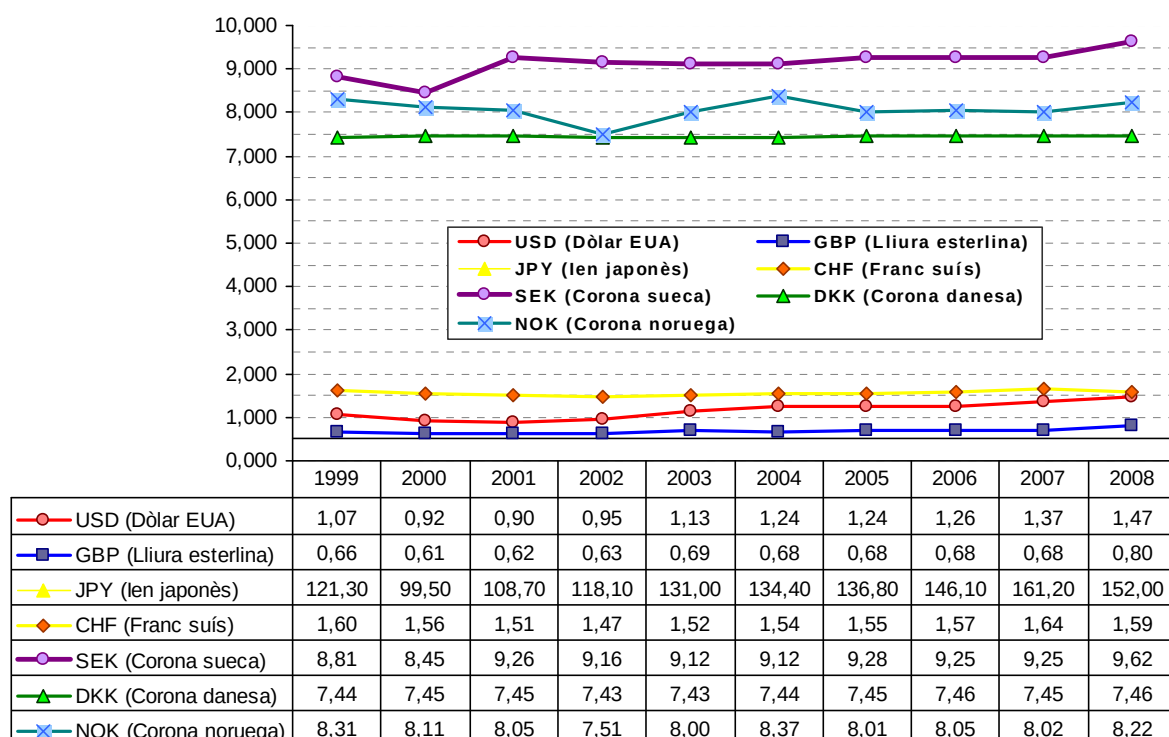
Nota: per als països de la UE, a partir de 1997, índex de preus de consum harmonitzat. Base 1996. La dada de la Unió Europea es calcula a partir de maig i inclou els 25 països que formen part de la UE des de maig de 2004.

Font: INO, OCDE, EUROSTAT, The Economist i FMI.

4.8.2. Tipus de canvi

Amb l'entrada de l'euro en l'economia espanyola l'1 de gener de 1999, les variacions en els tipus de canvi a la UE, únicament, es produeixen enfront de les monedes que no s'han incorporat a l'euro. Per a Balears, les divises que fluctuen i poden afectar els nostres nivells de competitivitat davant mercats emissors importants per a les Illes són actualment la lliura esterlina, la corona danesa, la corona sueca, la corona noruega, el franc suís i el dòlar nord-americà.

Durant el 2008, l'euro va continuar amb la tendència a l'alça iniciada al 2006 i es reforçà novament davant el dòlar nord-americà. L'euro també es va revalorar respecte a la lliura esterlina, mentre que va sofrir una depreciació respecte al franc suís i el ien japonès. La lliura esterlina és de gran importància pel gran mercat emissor turístic cap a les nostres illes. D'altra banda, com podem observar en el gràfic següent, l'euro va mantenir el tipus de canvi estable respecte a la corona danesa, que des de l'entrada de l'euro ha mantingut el tipus de canvi pràcticament constant.

Gràfic 66. Tipus de canvi de l'euro davant les divises principals

Font: Banc d'Espanya i BCE.

Atesa la fixació dels tipus de canvi, Espanya ha perdut la possibilitat d'incrementar la competitivitat a través de devaluacions de la seva divisa. Per aquest motiu, únicament la podrà incrementar a través d'una millora contínua i una optimització dels recursos i els processos productius derivada d'una inversió major; de la introducció de noves tecnologies, i de la millora en la formació i professionalització dels recursos humans.

Els costos laborals, la qualitat de l'oferta, les infraestructures, la política mediambiental i el desenvolupament de productes turístics nous són alguns dels aspectes a tenir en compte amb la finalitat d'incrementar-ne la competitivitat.

4.9. Altres indicadors de conjuntura turística

A més de les dades analitzades en els apartats anteriors, hi ha altres indicadors que poden oferir-nos informació rellevant a l'hora d'analitzar l'evolució del sector turístic de les Illes. A continuació resumim els més significatius.

El **mercado laboral** balear al 2008 ha arribat a una fase de descens. S'observa un creixement generalitzat de l'ocupació per al conjunt de tots els sectors, tot i que aquesta milloria ofereix variacions segons el sector. També cal destacar el gran increment en el nombre d'aturats segons el sector.

Aquest fet queda reflectit en les dades facilitades per la Tresoreria Territorial de la Seguretat Social a Balears, que indiquen que el nombre total de **treballadors** d'alta en aquest organisme **es va reduir un 1,6%** sobre l'any anterior (+3,5% al 2007) i assolí una mitjana mensual de 467.321 empleats.

L'evolució de l'ocupació i de l'atur per sectors és la següent:

- **Sector primari:** produeix al 2008 un creixement positiu en el nivell d'ocupació d'un 4,8% respecte de 2007. L'atur augmenta en aquest sector un 55,0%.
- **Indústria:** registra un descens en l'ocupació del 2,4%, que s'afegeix al descens de l'1,3% al 2007. D'altra banda, l'atur es va incrementar en un 27,3%, mentre que l'any anterior va descendir un 7,3%.
- **Construcció:** aquest sector registra un descens del 9,4% en la taxa d'ocupació (+5,9% al 2007), així com l'increment important d'atur registrat del 81,3%, (+15,0% al 2007).
- **Serveis:** registra un descens lleu del 0,2% i frena la tendència a l'alça iniciada en anys anteriors. Respecte de la desocupació en aquest sector, s'incrementa un 21,2%, afegit a l'increment del 2,1% de l'any anterior.

Al 2007, el nombre de desocupats va augmentar un 31,9% i va passar d'una mitjana de 37.245 a l'any 2007 a 49.111 al 2008.

Altres indicadors que ens poden ajudar a entendre la realitat del turisme a Balears al 2007 són la facturació de **venda d'habitatge, que al 2008 va sofrir una caiguda del 65,0%, els projectes d'habitatges iniciats (+31,4%) i l'augment dels crèdits bancaris (+12,3%).**

4.10. Normativa legal més important

A continuació es detalla la normativa principal d'àmbit autonòmic publicada al 2005 i que afecta el sector turístic.

- Conveni de col·laboració entre el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, el Consell Insular de Mallorca i els ajuntaments de Palma i Lluçmajor per a la constitució del Consorci per a la millora i embelliment de la Platja de Palma (BOIB, núm.16 amb data 29/01/05).
- Resolució del conseller de Turisme d'11 de febrer 2005, pel qual es modifica la resolució de 10 de març de 2004 de convocatòria d'ajuts urgents als municipis de les Illes Balears per pal·liar l'estacionalitat turística (BOIB, núm. 24 amb data 12/02/05).
- Informació pública del Projecte d'ordre del conseller de Turisme pel qual s'estableixen les bases reguladores de les subvencions en matèria de turisme (BOIB, núm. 44 amb data 19/03/05).
- Decret 2/2005, de 14 de gener, regulador de les mesures mínimes de seguretat i protecció que han de complir les platges i zones de bany de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB, núm. 8 amb data 15/01/05).
- Anunci de licitació de serveis d'organització de viatges de familiarització, *workshops* i fires, tant nacionals com internacionals, que organitza o en les quals ha participat la Direcció Insular d'Informació Turística, amb la finalitat de donar a conèixer l'illa de Mallorca com a destinació turística atractiva (BOIB, núm. 18 amb data 03/02/05).
- Adjudicat el contracte relatiu al servei d'organització de viatges de familiarització, *workshops* i fires, tant nacionals com internacionals, que organitza o en les quals ha participat la Direcció Insular d'Informació Turística, amb la finalitat de donar a conèixer l'illa de Mallorca com a destinació turística atractiva (BOIB, núm. 36 amb data 03/03/05).
- Decret 38/2005 de 22 d'abril, de creació, organització i funcionament de la Comissió d'experts per a l'estudi i seguiment del *tot inclòs* (BOIB, núm. 66 amb data 30/04/05).
- Decret 54/2005 de 20 de maig, pel qual s'ordena i es regula l'oferta de restauració a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB, núm. 81 amb data 28/05/05).
- Decret 55/2005 de 20 de maig, pel qual es regulen els habitatges turístics de vacances en l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB, núm. 81 amb data 28/05/05).

- Llei 2/2005, de 22 de maig, de comercialització d'estades turístiques a habitatges (publicat en el BOIB, número 54 amb data 07/04/2005. Secció 1- Comunitat Autònoma Illes Balears. Apartat 1- Disposicions generals).
- Ordre del conseller de Turisme, de dia 20 de juny de 2005, per la qual s'estableixen les bases reguladores de les subvencions en matèria de turisme (publicada en el BOIB, número 96 amb data 25/06/05. Secció 1- Comunitat Autònoma Illes Balears. Apartat 3- Altres disposicions).
- Ordre del conseller de Turisme, de dia 8 de novembre de 2005, per la qual s'estableix el programa i les bases que han de regir les convocatòries de les proves per a l'habilitació de guia turístic a Balears (publicada en el BOIB, núm. 171 amb data 15/11/05. Secció 1- Comunitat Autònoma Illes Balears. Apartat 3.- D'altres disposicions).
- Ordre del conseller de Turisme, de dia 14 de desembre de 2005, per la qual es regula el distintiu identificador de les empreses o els empresaris que realitzin l'activitat d'aprofitament per torns de béns immobles en l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (publicada en el BOIB núm. 191 amb data 22/12/05. Secció 1- Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Apartat 3.- D'altres disposicions).
- Llei 11/2005, de 7 de desembre, de mesures específiques tributàries per a les illes d'Eivissa i Formentera en matèria d'ordenació territorial, urbanisme i turisme. (Publicada en el BOIB núm. 188 amb data 15/12/05. Secció 1. Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Apartat 1.- Disposicions generals).

5. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Durant l'any 2008 el turisme internacional va concloure amb un balanç positiu, a causa dels increments en els viatges a zones menys freqüentades, que han compensat la disminució de la demanda a les zones tradicionals. Es va produir un màxim històric en les arribades de turistes internacionals, amb la qual cosa es consolida el creixement extraordinari registrat durant l'any anterior. A pesar de l'entorn agitat en què ens trobem darrerament, les arribades turístiques a nivell global varen augmentar un 1,9% al 2008.

En aquest marc general que hem descrit, Espanya va presentar una evolució negativa. Per al **conjunt del territori espanyol**, es va assolir la xifra de **57,3 milions de turistes** rebuts, de manera que es va sofrir una disminució del **2,3%** respecte de l'any anterior.

Per altra banda, **Balears** va concloure el 2008 amb un retrocés lleuger en l'activitat turística, atès que hi va haver un descens d'1,1% respecte de 2007. Les dades principals relatives a l'any 2008 i que reflecteixen aquesta evolució es detallen a continuació:

- **Les arribades totals de turistes a les Illes al 2008 varen ascendir a 13,1 milions**, de manera que es registrà una **reducció d'un 1,1%** respecte a les arribades de l'**any anterior**. Els turistes estrangers assoliren un total de 9,9 milions (+1,2%) per via aèria, enfront dels turistes per via marítima (-26,4%). Els turistes espanyols, per altra banda, varen ser 3,2 milions, es reduïren per via aèria (-8,5%) però amb increments per via marítima (3,3%). Si observem les xifres de turistes arribats per via aèria, veiem que al 2008 incrementa la tendència de concentració del mercat britànic i alemany, la qual cosa representa el 59,1% (+1,1%).

Per illes, podem destacar els trets següents:

- ✧ **Mallorca** va experimentar un descens del 0,4% en el nombre de turistes rebuts com a conseqüència de la caiguda en el nombre d'espanyols rebuts per via aèria (-13,8%) però compensat per un increment en el nombre d'arribades d'estrangers per via aèria (+2,4%). A Mallorca, el mercat principal continua sent l'alemany amb un 38,8% sobre el total; li segueix el britànic amb un 24,1%. El mercat belga ha experimentat un gran augment del 97,2%, a pesar de no ser gaire rellevant. El descens major, quant a nombre de turistes rebuts, el va sofrir el mercat italià amb un 50,8% menys.
- ✧ **Menorca** va registrar un descens en el nombre de turistes (-1,3%), a causa de la caiguda del mercat estranger, en què destaca l'alemany (-31,0%) i el britànic (-9,5%), tot i que es va compensar amb el creixement del turisme nacional per via aèria (+8,2%). El mercat emissor més important segueix sent l'anglès amb el 41,5% sobre el total, percentatge menor respecte de l'any anterior que se situava en 45,0%, seguit de l'espanyol que passa del 36,7% al 40,6% al 2008.

- ✧ **A Eivissa i Formentera** el nombre de turistes rebuts durant el 2008 va registrar un descens del 4,3%, produït per la caiguda en el nombre de turistes dels mercats principals arribats per avió com ara l'alemany (-5,5%), el britànic (-3,8%) i l'espanyol (-1,7%), a més d'un descens de turistes estrangers (-43,2%) i nacionals (-25,3%) arribats per via marítima. En aquestes illes el mercat emissor més important és el britànic (32,7%), seguit de l'alemany (13,9%) i l'italià (12,1%).
- L'**estada mitjana** ha disminuït respecte de l'any anterior i s'ha reduït fins als **9,9 dies** per al conjunt d'illes i temporades al 2008 enfront dels 10,1 dies de 2007. En aquesta mateixa línia, el nombre **total d'estades turístiques** ha disminuït un 2,7% i ha baixat fins als 117,0 milions.
 - La **despesa mitjana** realitzada pels turistes va disminuir al 2008 fins als **70,94 euros per turista i dia** (86,9 euros al 2007). D'aquesta despesa mitjana global, 30,32 euros varen quedar a les Illes (com a pagament directament realitzat a Balears o com a pagament en país d'origen que reverteix en destinació).
 - Els **preus turístics varen augmentar una mitjana del 4,4%** per a Balears i a nivell estatal l'increment es va produir en un 4,7% per al 2008.
 - El moviment de **passatgers** en els **aeroports** de Balears **es va reduir** en un **2,1%** respecte de l'any anterior, amb una xifra de **30,1 milions de passatgers** que entraren i sortiren. Aquest augment va ser a causa del descens del **trànsit internacional (-1,7%)** i del **nacional (-2,9%)**.
 - Durant el 2007 l'oferta d'**allotjament turístic** legalitzada **va descendir un 0,5%** sobre l'any anterior, la qual cosa suposa una xifra total de **423.054 places disponibles**. S'estima que, a més, durant els mesos de major activitat, es varen utilitzar fins a un total de **120.000 places no controlades** per l'Administració amb la qual cosa **la capacitat total d'allotjament** assoliria puntes de més de **540.000 llits** en el conjunt de Balears.
 - El **nombre total de places de restauració ofertades va assolir la xifra de 603.176**, en què es varen incloure 308.017 places de restaurants (+2,1%), 116.458 places de cafeteries (+3,0%) i 178.701 de bars (+1,8%).
 - L'**intrusisme i l'oferta no legalitzada** és un problema comú a quasi tots els subsectors turístics de les Illes (especialment en l'allotjament turístic, en la restauració, en les sales de festes, en les agències de viatges i en el comerç), cosa que afecta negativament la competitivitat del sector turístic en general i la qualitat dels serveis turístics.

- Tot i que alguns segments especialitzats estan creixent a un ritme important (com el turisme rural i l'agroturisme, el turisme de golf, el turisme nàutic i de creuers, el turisme de congressos i convencions, el turisme de *wellness* o el cicloturisme) el "**sol i platja**" segueix sent, dins l'oferta turística de Balears, el producte de major presència. La majoria dels "factors clau d'èxit" del producte "sol i platja", identificats en diverses investigacions, obtenen una puntuació elevada a Balears encara que s'ha de seguir treballant per millorar la posició relativa de cada un dels factors enfront dels nostres competidors.

La llista de factors clau d'èxit podria simplificar-se en només un: **oferir la millor relació qualitat/preu i experiència**. Amb aquesta premissa en ment i si tenim en compte la situació actual del sector turístic de les illes s'hauria de continuar treballant en els camps següents:

Reconversió i modernització.

L'aplicació de la llei de modernització de l'oferta d'allotjament turístic s'ha de dur a terme amb rigor i amb l'ajuda dels serveis d'inspecció pertinents per assegurar el millor nivell de qualitat i competitivitat de la nostra oferta. És necessari també continuar actuant sobre l'**oferta complementària** per incentivar i dirigir un procés de modernització imprescindible per assegurar els nivells de qualitat i serveis exigits pels turistes que ens visiten.

Marques de qualitat.

Tant els empresaris com l'Administració han de seguir intensificant els esforços per millorar els nivells de **qualitat** del producte turístic de les illes. L'impuls d'iniciatives tendents a ampliar la base d'establiments amb marques, etiquetes o distintius de qualitat ha de seguir sent una prioritat en tots els àmbits d'actuació.

Preservació del medi natural.

La protecció i conservació del medi natural ha de mantenir-se com un objectiu prioritari per **assegurar la viabilitat** del negoci turístic, de manera que s'ha de cercar sempre un equilibri a mitjà i llarg termini entre desenvolupament de l'activitat turística i la protecció de l'entorn natural.

Control del trànsit aeri.

És una assignatura pendent a l'espai aeri europeu que requereix accions coordinades entre els països membre de la UE. La implantació d'un controlador únic europeu (**Eurocontrol**) és de gran importància per al bon funcionament del sector.

Infraestructures.

Balears necessita continuar realitzant fortes **inversions en infraestructures** (tant a nivell d'Administració central com autonòmica i local) en camps com ara proveïment d'aigua potable, sanejament i depuració d'aigües residuals, carreteres, ports, telecomunicacions, educació, serveis sanitaris, etc. És imprescindible planificar actuacions en aquests camps a mitjà termini a efectes de mantenir un nivell de qualitat alt de l'entorn ambiental de les Illes i garantir a la vegada la prestació d'uns serveis de qualitat.

Comercialització.

Un punt feble del sector turístic balear és la dependència d'un sistema de comercialització controlat pels majoristes estrangers i en què els empresaris de les Illes estan en clara inferioritat de condicions per la fragmentació de la nostra indústria i per la manca d'informació sobre la situació real dels mercats emissors.

La incorporació de les **noves tecnologies**, principalment la informàtica i les telecomunicacions en el sistema de distribució i comercialització, ha d'utilitzar-se per millorar els fluxos d'informació entre TO i empresaris de les Illes i per introduir noves vies que contribueixin a **diversificar** els canals de comercialització. La comercialització directa a través de xarxes telemàtiques com és el cas d'Internet i la utilització de sistemes ja en funcionament i completament consolidats, tant en l'àmbit de portals B2B com B2C, s'han de contemplar com alguna cosa més que una opció a l'abast de les grans multinacionals.

Diversificació de mercats.

Balears presenta un nivell elevat de dependència de dos mercats emissors, Regne Unit i Alemanya, que varen significar el 59,1% del total dels turistes rebuts per via aèria a les Illes a l'any 2008. És necessari que les polítiques de promoció es dirigeixin cap a la millora en el flux de visitants d'**altres països europeus** (mercat suís, holandès, escandinau, francès o italià, entre d'altres) per intentar diversificar la procedència dels nostres visitants i aprofitar el potencial emissor d'aquets països cap a Balears. A més, aquesta dependència excessiva implica una gran debilitat del nostre sector turístic ja que l'evolució de l'activitat turística de les Illes depen, en gran mesura, de les fluctuacions en l'economia d'aquests països emissors.

Diversificació del producte turístic.

Tot i que el segment “sol i platja” és la base de la nostra activitat turística, la forta estacionalitat i els problemes que comporta de massificació i de consum de recursos naturals escassos fa que sigui necessari potenciar altres segments amb major capacitat de despesa per turista i amb efectes compensatoris sobre l'estacionalitat. En aquest darrer apartat tenim segments en alça constant com el turisme de **golf**, el **cicloturisme**, el turisme **sènior**, l'**agroturisme** i el **turisme rural**, el turisme de **cap de setmana**, el turisme **cultural**, el turisme de **congressos i convencions** o el turisme de **salut** que presenten un potencial important a Balears i d'acord amb el qual s'haurien de desenvolupar.

També s'haurien de potenciar alguns segments que poden contribuir a incrementar els ingressos per turista, encara que sense un impacte positiu en la reducció de l'estacionalitat, com ara el turisme de creuers i esports nàutics i la captació de mercats nous com Rússia, països del sud-est asiàtic o els països d'Amèrica.

Formació professional.

La formació tècnica i professional del personal és un dels pilars bàsics per oferir una millora en la relació qualitat-preu. Les empreses dins el sector turístic han de participar activament en aquest capítol i han de dotar i exigir una formació permanent i de reciclatge (centres de formació especialitzada, "hotels escola", "restaurants escola"...). Des del món acadèmic han d'intensificar-se els esforços per oferir una **formació especialitzada** en turisme de qualitat i amb un enfocament pràctic tenint en compte la realitat i les necessitats de les empreses de les Illes.

Innovació tecnològica.

Per poder competir en les millors condicions és absolutament imprescindible esforçar-se constantment per **innovar i incorporar** adequadament les noves tecnologies i els processos d'innovació turística que duguin una millora de la qualitat del servei/producte final. La incorporació a la denominada “nova economia” en tots els àmbits de l'empresa, l'adopció dels sistemes de gestió empresarial més avançats, l'aprofitament dels avenços en equipament convencional i electrònic, etc. són una condició indispensable per poder mantenir nivells òptims de competitivitat en el futur i, en definitiva, assegurar la viabilitat i supervivència de les empreses.

Amb aquesta llista no es pretenen esgotar totes les actuacions necessàries dins el sector turístic balear, sinó plantejar les principals accions, algunes ja en marxa, necessàries per millorar la relació qualitat-preu dins el sector i, en definitiva, millorar la competitivitat del nostre producte turístic.

6. BIBLIOGRAFIA

- 📖 **Autoritat Portuària de Balears.** *Memòria anual* (Varis anys).
- 📖 **Banco Bilbao Vizcaya (BBV).** *Informe Económico* (Varis anys).
- 📖 **Banc d'Espanya.** *Boletín Estadístico* (Varis números).
- 📖 **Banc d'Espanya.** *Balanza de Pagos* (Varis anys).
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Sector Turístic Balear* (Varis anys).
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme Nàutic a Balears*, 2001.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme Nàutic a Balears*, 2007.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme Sènior a Balears*, 1996.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme Sènior a Balears*, 2000.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme de Golf a Balears*, 2001.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme de Golf a Balears*, 2003.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Turisme Wellness a Balears*, 2008
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Cicloturisme a Balears*, 1998.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *El Cicloturisme a Balears*. 2003.
- 📖 **CAEB/CITTIB.** *Agroturisme i Turisme Rural a Balears*, 2007.
- 📖 **Conselleria d'Economia, Comerç i Industria/Conselleria de Turisme** *La Despesa Turística*, 2006.
- 📖 **Conselleria d'Economia, Comerç i Industria/Conselleria de Turisme** *La Despesa Turística*, 2007.
- 📖 **Conselleria d'Economia i Hisenda/Conselleria de Turisme/UIB.** *La Despesa Turística* (Varis anys).
- 📖 **Conselleria de Turisme.** *El Turisme a les Illes Balears. Dades informatives* (Varis anys).
- 📖 **Editorial Centro de Estudios Ramón Areces.** *50 años del Turismo Español*, 1999.
- 📖 **Exceltur.** *Perspectives Turístiques* (Varis anys).
- 📖 **IBATUR.** *Pla de Màrqueting Turístic de Balears 2001-2005*. Palma, 2002.
- 📖 **Institut d'Estudis Turístics.** *Conjuntura Turística* (Varis números).
- 📖 **OMT.** *Notícies de l'OMT* (Varis números).
- 📖 **Sa Nostra.** *Evolució Econòmica i Social de Balears* (Varis anys).
- 📖 **Tur, V.** *Turisme i Desenvolupament Econòmic Regional. L'experiència de Balears*. Palma, 1993.

7. ENTITATS COL·LABORADORES

Per a l'elaboració d'aquest informe s'ha comptat amb la important col·laboració de les diverses associacions i federacions empresarials de CAEB relacionades amb l'activitat turística, a les quals agraïm especialment les seves aportacions:

- Agrupació Empresarial de Lloguer de Vehicles sense conductor de Balears.
- Agrupació Empresarial de Transport Discrecional de Balears.
- Associació Balear d'Empresaris de Temps Compartit.
- Associació d'Agències de Viatges de Balears.
- Associació d'Agroturisme de Balears.
- Associació d'Instal·lacions Nàutiques i Esportives de Balears.
- Associació Empresarial de Camps de Golf de Balears.
- Associació Empresarial de Restauració de Mallorca.
- Associació Empresarial de Sales de Festes de Balears.
- Associació Espanyola de Companyies Aèries.
- Associació Hotelera de Menorca.
- Associació Provincial d'Empresaris d'Activitats Marítimes de Balears.
- Federació d'Empresaris de Comerç de Balears.
- Federació Empresarial Hotelera d'Eivissa i Formentera.
- Federació Empresarial Hotelera de Mallorca.

8. LLISTA DE TERMES I SIGLES UTILITZADES

- ⇒ **ABETC.** Associació Balear d'Empreses de Temps Compartit.
- ⇒ **AECA.** Associació Espanyola de Companyies Aèries.
- ⇒ **AFEDECO.** Federació d'Empresaris de Comerç de Balears.
- ⇒ **ANADE.** Associació d'Instal·lacions Nàutiques i Esportives de Balears.
- ⇒ **APEAM.** Associació Provincial d'Empresaris d'Activitats Marítimes de Balears.
- ⇒ **AVIBA.** Associació d'Agències de Viatges de Balears.
- ⇒ **B2B.** Business to Business.
- ⇒ **B2C.** Business to Consumer.
- ⇒ **CAEB.** Confederació d'Associacions Empresariales de Balears.
- ⇒ **CAIB.** Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
- ⇒ **CEOE.** Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresariales.
- ⇒ **CITTIB.** Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de Balears.
- ⇒ **COAB.** Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears.
- ⇒ **CRS.** Computerized Reservation System.
- ⇒ **FEBT.** Federació Empresarial Balear de Transports.
- ⇒ **FMI.** Fons Monetari Internacional.
- ⇒ **INE.** Institut Nacional d'Estadística.
- ⇒ **IPC.** Índex de preus al consum.
- ⇒ **OCDE.** Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic.
- ⇒ **OMT.** Organització Mundial de Turisme.
- ⇒ **PIB.** Producte interior brut.
- ⇒ **POOT.** Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística.
- ⇒ **TGSS.** Tresoreria General de la Seguretat Social.
- ⇒ **TO.** Tour Operador.
- ⇒ **UE.** Unió Europea.
- ⇒ **UEM.** Unió Econòmica i Monetària
- ⇒ **UIB.** Universitat de les Illes Balears.

9. ANNEX. TAULES ESTADÍSTIQUES

ENTRADES I SORTIDES DE PASSATGERS PELS AEROPORTS DE BALEARS

NACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	482.304	493.830	515.903	563.239	576.210	594.538	3,2%
febrer	496.181	568.352	558.128	599.688	619.868	657.641	6,1%
març	599.222	670.834	712.586	729.731	781.710	830.102	6,2%
abril	664.182	696.737	693.985	795.117	838.758	794.673	-5,3%
maig	579.211	636.931	729.948	769.406	812.233	806.726	-0,7%
juny	675.836	724.549	792.374	886.751	940.108	914.672	-2,7%
juliol	800.370	881.906	985.136	1054.135	1142.644	1106.519	-3,2%
agost	1017.983	1082.693	1172.357	1223.040	1295.127	1257.316	-2,9%
setembre	716.905	759.929	855.073	916.194	974.193	896.336	-8,0%
octubre	541.903	615.228	642.183	718.107	755.070	682.310	-9,6%
novembre	549.588	582.278	612.165	652.046	683.592	623.308	-8,8%
desembre	550.348	577.394	595.009	643.371	654.788	621.627	-5,1%
TOTAL ANY	7.674.033	8.290.661	8.864.847	9.550.825	10.074.301	9.785.768	-2,9%
<i>Variació</i>	<i>13,0%</i>	<i>8,0%</i>	<i>6,9%</i>	<i>7,7%</i>	<i>5,5%</i>	<i>-2,9%</i>	

INTERNACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	283.105	313.401	398.152	377.965	360.407	361.441	0,3%
febrer	382.375	461.014	472.539	444.829	448.053	466.652	4,2%
març	632.099	649.938	731.551	655.793	736.955	791.234	7,4%
abril	1.071.371	988.004	944.623	1.130.977	1.119.417	1.051.121	-6,1%
maig	2.119.772	2.105.324	2.104.988	2.187.987	2.217.040	2.378.532	7,3%
juny	2.668.505	2.561.435	2.589.683	2.840.793	2.944.463	2.832.217	-3,8%
juliol	2.775.224	3.003.169	3.108.816	3.257.529	3.381.288	3.285.291	-2,8%
agost	3.277.113	3.200.838	3.156.785	3.301.046	3.469.060	3.560.835	2,6%
setembre	2.538.149	2.678.231	2.747.865	2.941.903	3.103.177	2.874.655	-7,4%
octubre	1.783.807	2.013.729	1.972.093	1.958.189	1.979.297	1.913.947	-3,3%
novembre	431.021	451.792	457.706	444.864	489.540	437.022	-10,7%
desembre	298.289	380.750	369.758	358.229	374.195	321.107	-14,2%
TOTAL ANY	18.260.830	18.807.625	19.054.559	19.900.104	20.622.892	20.274.054	-1,7%
Variació	3,1%	3,0%	13%	4,4%	3,6%	-1,7%	

El Sector Turístic Balear 2008

TOTAL							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	765.409	807.231	914.055	941.204	936.617	956.568	2,1%
febrer	878.556	1029.366	1030.667	1044.517	1067.921	1.125.061	5,4%
març	1.231.321	1.320.772	1.444.137	1.385.524	1.518.665	1.587.781	4,6%
abril	1.735.553	1.684.741	1.638.608	1.926.094	1.958.175	1.845.661	-5,7%
maig	2.698.983	2.742.255	2.834.936	2.957.393	3.029.273	3.186.696	5,2%
juny	3.344.341	3.285.984	3.382.057	3.727.544	3.884.571	3.773.877	-2,8%
juliol	3.575.594	3.885.075	4.093.952	4.311.664	4.523.932	4.399.594	-2,7%
agost	4.295.096	4.283.531	4.329.142	4.524.086	4.764.187	4.823.507	1,2%
setembre	3.255.054	3.438.160	3.602.938	3.858.097	4.077.370	3.778.190	-7,3%
octubre	2.325.710	2.628.957	2.614.276	2.676.296	2.734.367	2.597.349	-5,0%
novembre	980.609	1.034.070	1.069.871	1.096.910	1.173.132	1.064.381	-9,3%
desembre	848.637	958.144	964.767	1.001.600	1.028.983	943.490	-8,3%
TOTAL ANY	25.934.863	27.098.286	27.919.406	29.450.929	30.697.193	30.082.155	-2,0%
Variació	5,8%	4,5%	3,0%	5,5%	4,2%	-2,0%	

Font: Aeroports de Palma, Menorca i Eivissa.

ENTRADES I SORTIDES DE PASSATGERS PER L'AEROPORT DE PALMA

NACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
Enero	364.434	379.074	398.860	429.777	423.840	440.019	3,8%
Febrero	372.461	434.566	425.036	447.470	451.886	476.490	5,4%
Marzo	448.043	506.882	535.241	538.456	560.514	575.929	2,8%
Abril	472.678	495.580	496.370	558.156	571.187	549.264	-3,8%
Mayo	407.519	443.234	502.871	524.354	549.518	534.354	-2,8%
Junio	445.598	468.414	498.997	553.881	584.785	552.600	-5,5%
Julio	505.498	545.452	590.569	629.662	656.295	617.903	-5,8%
Agosto	611.778	642.530	674.397	690.553	716.495	674.031	-5,9%
Septiembre	457.864	474.466	516.542	556.685	580.762	523.850	-9,8%
Octubre	393.344	440.865	449.556	500.538	524.382	468.084	-10,7%
Noviembre	419.188	441.462	458.257	475.617	500.938	453.857	-9,4%
Diciembre	421.861	448.473	453.089	475.259	486.609	464.432	-4,6%
TOTAL AÑO	5.320.266	5.720.998	5.999.785	6.380.408	6.607.211	6.330.813	-4,2%
<i>Variación</i>	<i>13,5%</i>	<i>7,5%</i>	<i>4,9%</i>	<i>6,3%</i>	<i>3,6%</i>	<i>-4,2%</i>	

El Sector Turístic Balear 2008

INTERNACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	278.286	307.015	391.948	372.766	355.492	357.332	0,5%
febrer	376.961	454.631	465.719	440.151	442.008	461.063	4,3%
març	621.583	639.417	721.643	647.957	725.457	755.505	4,1%
abril	977.849	931.979	917.011	1088.358	1076.482	1018.627	-5,4%
maig	1552.051	1592.693	1654.485	1754.654	1803.525	1948.626	8,0%
juny	1862.622	1856.387	1933.466	2.142.177	2.207.668	2.171.401	-16%
juliol	1963.253	2.175.729	2.303.111	2.427.666	2.531.522	2.507.890	-0,9%
agost	2.299.656	2.302.002	2.337.384	2.467.868	2.567.106	2.661.048	3,7%
setembre	1818.254	1970.300	2.068.616	2.231.180	2.366.842	2.237.662	-5,5%
octubre	1362.962	1605.018	1607.959	1639.116	1677.222	1642.825	-2,1%
novembre	415.991	444.653	452.151	438.461	484.643	423.994	-12,5%
desembre	292.389	375.181	364.261	352.538	369.638	312.415	-15,5%
TOTAL ANY	13.821.857	14.655.005	15.217.754	16.002.892	16.607.605	16.498.388	-0,7%
Variació	5,7%	6,0%	3,8%	5,2%	3,8%	-0,7%	

TOTAL							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	642.720	686.089	790.808	802.543	779.332	797.351	2,3%
febrer	749.422	889.197	890.755	887.621	893.894	937.553	4,9%
març	1069.626	1.146.299	1.256.884	1.186.413	1.285.971	1.331.434	3,5%
abril	1.450.527	1.427.559	1.413.381	1.646.514	1.647.669	1.567.891	-4,8%
maig	1.959.570	2.035.927	2.157.356	2.279.008	2.353.043	2.482.980	5,5%
juny	2.308.220	2.324.801	2.432.463	2.696.058	2.792.453	2.724.001	-2,5%
juliol	2.468.751	2.721.181	2.893.680	3.057.328	3.187.817	3.125.793	-1,9%
agost	2.911.434	2.944.532	3.011.781	3.158.421	3.283.601	3.335.079	1,6%
setembre	2.276.118	2.444.766	2.585.158	2.787.865	2.947.604	2.761.512	-6,3%
octubre	1.756.306	2.045.883	2.057.515	2.139.654	2.201.604	2.110.909	-4,1%
novembre	835.179	886.115	910.408	914.078	985.581	877.851	-10,9%
desembre	714.250	823.654	817.350	827.797	856.247	776.847	-9,3%
TOTAL ANY	19.142.123	20.376.003	21.217.539	22.383.300	23.214.816	22.829.201	-1,7%
Variació	7,7%	6,4%	4,1%	5,5%	3,7%	-1,7%	

Font: Aeroport de Palma.

ENTRADES I SORTIDES DE PASSATGERS PER L'AEROPORT DE MENORCA

NACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	48.573	44.515	47.866	53.631	61.371	62.048	1,1%
febrer	48.958	50.247	52.878	55.520	65.709	69.309	5,5%
març	57.384	59.534	70.113	71.444	89.741	94.656	5,5%
abril	78.322	75.713	75.275	90.610	109.178	92.399	-15,4%
maig	69.248	71.948	84.865	90.407	105.771	104.071	-1,6%
juny	99.075	99.392	113.045	126.286	139.376	137.572	-1,3%
juliol	128.451	133.756	155.100	170.165	200.055	199.761	-0,1%
agost	177.045	185.635	202.850	224.424	242.881	244.976	0,9%
setembre	108.483	107.350	126.553	137.810	154.718	141.996	-8,2%
octubre	59.911	66.214	70.709	85.915	91.272	81.682	-10,5%
novembre	52.529	58.411	62.740	73.323	76.178	73.012	-4,2%
desembre	52.135	53.312	58.064	70.070	68.792	63.489	-7,7%
TOTAL ANY	980.114	1006.027	1120.058	1249.605	1405.042	1364.971	-2,9%
<i>Variació</i>	<i>8,0%</i>	<i>2,6%</i>	<i>11,3%</i>	<i>11,6%</i>	<i>12,4%</i>	<i>-2,9%</i>	

INTERNACIONALS

MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	2.650	3.379	3.190	2.360	2.421	2.849	17,7%
febrer	3.567	3.439	3.440	2.115	2.903	3.178	9,5%
març	6.151	5.285	4.417	3.697	5.473	5.952	8,8%
abril	27.406	22.059	9.268	15.950	13.739	14.937	8,7%
maig	239.921	218.465	186.159	171.523	154.158	161.781	4,9%
juny	315.531	277.351	258.182	267.971	261.233	226.867	-13,2%
juliol	306.452	313.216	295.237	287.614	273.734	240.382	-12,2%
agost	345.311	314.167	282.490	270.789	283.554	270.463	-4,6%
setembre	264.549	264.742	262.142	255.200	237.209	203.997	-14,0%
octubre	183.380	170.504	141.163	126.247	111.514	98.003	-12,1%
novembre	6.167	4.416	2.851	3.357	3.877	3.648	-5,9%
desembre	3.509	3.110	2.464	2.810	2.763	1.210	-56,2%
TOTAL ANY	1704.594	1600.133	1451.003	1409.633	1352.578	1233.267	-8,8%
Variació	-4,8%	-6,1%	-9,3%	-2,9%	-4,0%	-8,8%	

El Sector Turístic Balear 2008

TOTAL							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	51.223	47.894	51.056	55.991	63.792	64.897	1,7%
febrer	52.525	53.686	56.318	57.635	68.612	72.487	5,6%
març	63.535	64.819	74.530	75.141	95.214	100.608	5,7%
abril	105.728	97.772	84.543	106.560	122.917	107.336	-12,7%
maig	309.169	290.413	271.024	261.930	259.929	265.852	2,3%
juny	414.606	376.743	371.227	394.257	400.609	364.439	-9,0%
juliol	434.903	446.972	450.337	457.779	473.789	440.143	-7,1%
agost	522.356	499.802	485.340	495.213	526.435	515.439	-2,1%
setembre	373.032	372.092	388.695	393.010	391.927	345.993	-11,7%
octubre	243.291	236.718	211.872	212.162	202.786	179.685	-11,4%
novembre	58.696	62.827	65.591	76.680	80.055	76.660	-4,2%
desembre	55.644	56.422	60.528	72.880	71.555	64.699	-9,6%
TOTAL ANY	2.684.708	2.606.160	2.571.061	2.659.238	2.757.620	2.598.238	-5,8%
Variació	-0,5%	-2,9%	-1,3%	3,4%	3,7%	-5,8%	

Font: Aeroport de Menorca.

ENTRADES I SORTIDES DE PASSATGERS PER L'AEROPORT D'EIVISSA

NACIONALS							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	69.297	70.241	69.177	79.831	90.999	92.471	16%
febrer	74.762	83.539	80.214	96.698	102.273	111.842	9,4%
març	93.795	104.418	107.232	119.831	131.455	159.517	21,3%
abril	113.182	125.444	122.340	146.351	158.393	153.010	-3,4%
maig	102.444	121.749	142.212	154.645	156.944	168.301	7,2%
juny	131.163	156.743	180.332	206.584	215.947	224.500	4,0%
juliol	166.421	202.698	239.467	254.308	286.294	288.855	0,9%
agost	229.160	254.528	295.110	308.063	335.751	338.309	0,8%
setembre	150.558	178.113	211.978	221.699	238.713	230.490	-3,4%
octubre	88.648	108.149	121.918	131.654	139.416	132.544	-4,9%
novembre	77.871	82.405	91.168	103.106	106.476	96.439	-9,4%
desembre	76.352	75.609	83.856	98.042	99.387	93.706	-5,7%
TOTAL ANY	1373.653	1563.636	1745.004	1920.812	2.062.048	2.089.984	14%
Variació	14,7%	13,8%	11,6%	10,1%	7,4%	14%	

El Sector Turístic Balear 2008

INTERNACIONALES							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	2.169	3.007	3.014	2.839	2.494	1260	-49,5%
febrer	1847	2.944	3.380	2.563	3.142	2.411	-23,3%
març	4.365	5.236	5.491	4.139	6.025	29.777	394,2%
abril	66.116	33.966	18.344	26.669	29.196	17.557	-39,9%
maig	327.800	294.166	264.344	261.810	259.357	268.125	3,4%
juny	490.352	427.697	398.035	430.645	475.562	433.949	-8,8%
juliol	505.519	514.224	510.468	542.249	576.032	537.019	-6,8%
agost	632.146	584.669	536.911	562.389	618.400	629.324	18%
setembre	455.346	443.189	417.107	455.523	499.126	432.996	-13,2%
octubre	237.465	238.207	222.971	192.826	190.561	173.119	-9,2%
novembre	8.863	2.723	2.704	3.046	1020	9.380	819,6%
desembre	2.391	2.459	3.033	2.881	1794	7.482	317,1%
TOTAL ANY	2.734.379	2.552.487	2.385.802	2.487.579	2.662.709	2.542.399	-4,5%
Variació	-3,8%	-6,7%	-6,5%	4,3%	7,0%	-4,5%	

TOTAL							
MES	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
gener	71.466	73.248	72.191	82.670	93.493	93.731	0,3%
febrer	76.609	86.483	83.594	99.261	105.415	114.253	8,4%
març	98.160	109.654	112.723	123.970	137.480	189.294	37,7%
abril	179.298	159.410	140.684	173.020	187.589	170.567	-9,1%
maig	430.244	415.915	406.556	416.455	416.301	436.426	4,8%
juny	621.515	584.440	578.367	637.229	691.509	658.449	-4,8%
juliol	671.940	716.922	749.935	796.557	862.326	825.874	-4,2%
agost	861.306	839.197	832.021	870.452	954.151	967.633	1,4%
setembre	605.904	621.302	629.085	677.222	737.839	663.486	-10,1%
octubre	326.113	346.356	344.889	324.480	329.977	305.663	-7,4%
novembre	86.734	85.128	93.872	106.152	107.496	105.819	-1,6%
desembre	78.743	78.068	86.889	100.923	101.181	101.188	0,0%
TOTAL ANY	4.108.032	4.116.123	4.130.806	4.408.391	4.724.757	4.632.383	-2,0%
Variació	1,7%	0,2%	0,4%	6,7%	7,2%	-2,0%	

Font: Aeroport d'Eivissa.

OCUPACIÓ MITJANA REGISTRADA A BALEARS. PER SECTORS**OCUPACIÓ TOTAL**

SECTOR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
PRIMARI	9.193	8.264	8.410	8.622	8.237	8.704	9.124	4,8%
INDÚSTRIA	32.381	31.542	31.002	31.190	31.484	31.073	30.332	-2,4%
CONSTRUCCIÓ	58.024	55.861	55.303	60.324	65.781	69.686	63.144	-9,4%
SERVEIS	306.186	312.077	320.053	336.754	350.846	365.510	364.722	-0,2%
TOTAL	405.784	407.744	414.767	436.890	456.348	474.973	467.321	-1,6%
Variació	16%	0,5%	1,7%	5,3%	4,5%	4,1%	-1,6%	

ATUR MITJÀ REGISTRAT A BALEARS. PER SECTORS

SECTOR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
PRIMARI	240	275	287	284	280	313	485	55,0%
INDÚSTRIA	2.015	2.201	2.164	2.072	1.814	1.682	2.141	27,3%
CONSTRUCCIÓ	4.119	5.476	5.634	5.220	4.933	5.671	10.279	81,3%
SERVEIS	27.763	29.475	29.769	29.569	28.244	28.847	34.956	21,2%
SENSE OCUPAC. ANT.	1.269	1.404	1.472	1.195	863	732	1.250	70,8%
TOTAL	35.406	38.832	39.327	38.340	36.133	37.245	49.111	31,9%
Variació	56,0%	9,7%	1,3%	-2,5%	-5,8%	3,1%	31,9%	

Font: INEM Balears / SOIB.

OFERTA D'ALLOTJAMENT TURÍSTIC A BALEARS (places)**HOTELS***

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
Mallorca	228.675	232.303	234.145	235.713	236.597	238.942	239.090	0,1%
Menorca	24.766	24.864	26.199	26.471	27.103	27.408	29.181	6,5%
Eivissa	54.490	55.769	55.659	55.265	55.159	55.965	56.799	1,5%
Formentera	4.678	4.678	4.677	4.649	4.649	4.677	4.689	0,3%
Balears	312.609	317.614	320.680	322.098	323.508	326.992	329.759	0,8%
Variació		1,6%	1,0%	0,4%	0,4%	1,1%	0,8%	

* Inclou: hotels, hostals, hotel-apartaments, hotel-residències, hostal-residències, ciutats de vacances, casa d'hostes, fondes, càmpings turístics i pensions.

APARTAMENTS I RESIDÈNCIA APARTAMENTS

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
Mallorca	52.641	51.133	51.573	50.695	49.634	48.496	46.340	-4,4%
Menorca	22.545	22.455	22.520	22.701	22.859	22.523	20.939	-7,0%
Eivissa	24.757	24.906	25.151	24.599	24.239	24.067	23.201	-3,6%
Formentera	3.024	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019	0,0%
Balears	102.967	101.513	102.263	101.014	99.751	98.105	93.499	-4,7%
Variació		-1,4%	0,7%	-1,2%	-1,3%	-1,7%	-4,7%	

OFERTA DE PLACES D'ALLOTJAMENT LEGALITZADA (HOTELS + APARTAMENTS)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. %
Mallorca	281.316	283.436	285.718	286.408	286.231	287.438	285.430	-0,7%
Menorca	47.311	47.319	48.719	49.172	49.962	49.931	50.120	0,4%
Eivissa	79.247	80.675	80.810	79.864	79.398	80.032	80.000	0,0%
Formentera	7.702	7.697	7.696	7.668	7.668	7.696	7.708	0,2%
Balears	415.576	419.127	422.943	423.112	423.259	425.097	423.258	-0,4%
Variació		0,9%	0,9%	0,0%	0,0%	0,4%	-0,4%	

Font: Conselleria de Turisme i elaboració pròpia.